

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI



FIRAT ÜNİVERSİTESİNDEKİ KADIN
AKADEMİSYENLERİN SPORA YÖNELİK
TUTUMLARININ ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasemin POLAT

ELAĞIĞ-2020

ONAY SAYFASI



Prof. Dr. Mustafa KAPLAN

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tez Yüksek Lisans Tezi standartlarına uygun bulunmuştur.



Prof. Dr. Yüksel SAVUCU

Beden Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.



Doç. Dr. Oğuzhan ALTUNGÜL

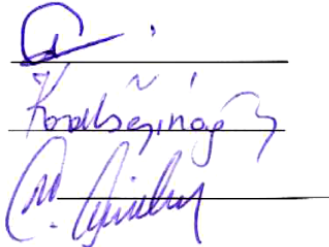
Danışman

Yüksek Lisans Sınavı Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Oğuzhan ALTUNGÜL

Doç. Dr. M. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU

Doktor Öğretim Üyesi M. Bahadır SANDIKÇI





ETİK BEYAN

Kendime ait çalışmalar ile bu tez çalışmasını gerçekleştirdiğimi, çalışmaların planlanmasından, bulgularının elde edilmesine ve yazım aşamasına kadar tüm aşamalarında etiğe aykırı davranışım olmadığını, bu tezdeki tüm bilgileri ve verileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması içinde yer alan ancak bu tez çalışmasının bulguları arasında yer almayan verilere, bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Yasemin POLAT

31.01/2020

İmza

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to Yasemin Polat.

Doç. Dr. Oğuzhan ALTUNGÜL

Beden Eğitimi Anabilim Dalı

ELAĞIĞ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenin fazlasını sunan, her sorun yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen ve gelecekteki meslek hayatımda da bana verdiği değerli bilgilerinden faydalanacağımı düşündüğüm danışman hoca statüsünü hakkıyla yerine getiren kıymetli Doç. Dr. Oğuzhan ALTUNGÜL' e teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum. Yine çalışmamda konu, kaynak ve yöntem açısından bana sürekli yardımda bulunarak yol gösteren kıymetli Doç. Dr. M. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU' na da sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Teşekkürlerin az kalacağı diğer hocalarımdan da bana 4 yıllık üniversite hayatım boyunca kazandırdıkları her şey için ve beni gelecekte söz sahibi yapacak bilgilerle donattıkları için hepsine teker teker teşekkürlerimi sunuyorum, çalışmamda desteğini esirgemeyen Didem YAVUZ SÖYLER' e, Mesut BULUT'a, Muhammed GÜLER' e ve en zor anımda bile benden desteğini esirgemeyen bana sürekli güç veren ve beni bugünlere getiren sevgi ve saygı kelimelerinin anlamlarını bilecek şekilde yetiştiren, bu hayattaki en büyük şansım olan AİLEME sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ	vii
1. ÖZET	1
2. ABSTRACT	3
3. GİRİŞ	5
3.1. Spor	5
3.1.1. Sporun Amacı	9
3.1.1.1. Kişilik Yönünden	9
3.1.1.2. Bireysel Yönden	10
3.1.1.3. Toplumsal Yönden	10
3.1.1.4. Beden Eğitimi ve Sporun Kişilik Yönünden Kazandırdığı Davranış Değişiklikleri	11
3.1.2. Sporun Önemi	11
3.1.2.1. Kişisel Yönden Sporun Önemi	11
3.1.2.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi	12
3.1.2.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi	12
3.1.2.4. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi	13
3.1.2.5. Ulusal ve Uluslararası İlişkilerde Sporun Önemi	14
3.1.3. Sporun Bireyler Üzerine Etkisi	15

3.1.3.1. Sporun Psikolojik Etkileri	15
3.1.3.2. Sporun zihinsel etkileri	17
3.1.3.3. Sporun Fizyolojik Ve Biyolojik Etkileri	18
3.1.3.4. Sporun Sosyal Etkileri	22
3.1.3.5. Sporun Ekonomik Etkileri	24
3.1.3.6. İnsanları Spor Yapmaya İten Nedenler	25
3.2. Tutum	26
3.2.1. Tutumun Tanımı	26
3.2.2. Tutumun Özellikleri	28
3.2.3. Tutumun Fonksiyonları	31
3.2.4. Tutumu Oluşturan Öğeler	32
3.2.4.1. Bilişsel Öğeler	33
3.2.4.2. Duyuşsal Öğeler	34
3.2.4.3. Davranışsal Öğeler	37
3.2.5. Tutum ve Davranış İlişkisi	38
3.2.6. Tutum ve Spor İlişkisi	40
3.3. Kadın ve Spor	41
3.3.1. Kadınların Spora Katılımı	43
3.3.2. Türk Kadını ve Spor	46
3.3.2.1. Türklerin İslâmiyet'e Girmeden Önceki Göçebelik Döneminde Türk Kadını ve Spor	46
3.3.2.2. Kalıcı Medeniyet Olma ve İslâm Kültürünün Etkisine Girdikten Sonraki Dönemde Türk Kadını ve Spor	47

3.3.2.3. Batı Medeniyetlerinin Etkisinin Görülmeye Başlamasından	
Sonraki Dönemde Türk Kadını ve Spor	48
3.3.3. Modernleşen Dönemde Kadın ve Spor	51
3.3.4. Günümüzde Kadın ve Spor	57
3.4. Akademisyen	60
3.4.1. Akademisyenlik Kavramı ve Önemi	60
3.4.2. Akademisyen Olarak Kadın	63
3.4.3. Türkiye Üniversitelerinde Kadın Akademisyenlerin Kariyer Süreci ve	
Unvan Dağılımı	69
3.4.4. Spor Kariyeri ve Kadın	73
4. GEREÇ VE YÖNTEM	76
5. BULGULAR	78
6. TARTIŞMA VE SONUÇ	85
7. KAYNAKÇA	97
ÖZGEÇMİŞ	111

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye Devlet Üniversitelerinde Cinsiyete Göre Öğretim Üyelerinin Unvan Dağılımı (2018-2019)	71
Tablo 2. Türkiye Vakıf Üniversitelerinde Cinsiyete Göre Öğretim Üyelerinin Unvan Dağılımı (2018-2019)	72
Tablo 3. Türkiye' ki Üniversitelerde Cinsiyete Göre Öğretim Üyelerinin Unvan Dağılımı (2018-2019)	72
Tablo 4. Bağımsız Değişkenler Tablosu	78
Tablo 5. Spora Yönelik Tutum Ortalama Değer	79
Tablo 6. Yaş Açısından Spora Yönelik Tutum ANOVA	79
Tablo 8. Unvan Açısından Spora Yönelik Tutum Anova	81
Tablo 9. Gelir Durumu Açısından Spora Yönelik Tutum Anova Testi ve Tukey Testi Tablosu	82
Tablo 10. Aktif Spor Durumu Açısından Spora Yönelik Tutum Anova Testi ve Tukey Testi Tablosu	83

1. ÖZET

Elazığ Fırat Üniversitesinde görev yapan Kadın Akademisyenlerin Spora Yönelik Tutumlarının çeşitli değişkenler açısından (yaş, medeni durum, unvan, gelir durumu, aktif olarak spor yapma durumu) farklılık göstereceği temel hipotezinden yola çıkılarak yapılan çalışma Fırat Üniversitesinde görev yapan 620 kadın akademisyenden 343'ünü kapsamaktadır. Araştırma ile ilgili veriler literatür taraması ve amaca yönelik spora yönelik tutum ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak; 25 maddelik beşli likert tipi ve geçerlilik güvenirliği yapılan “spora yönelik tutum ölçeği” ile araştırmacılar tarafından oluşturulan altı maddelik “kişisel bilgi formu” kullanılmıştır. Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeğinde spora ilgi duyma boyutunda 12 madde, sporla yaşama boyutunda 7 madde ve aktif spor yapma boyutunda 6 madde olmak üzere 3 boyut altında 25 madde yer almıştır. Araştırmaya katılan deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda öncelikle güvenirlik çalışması yapılmıştır. Güvenlik hesaplama aşaması faktör analizi yapılarak son halini alan tutum ölçeğinin Cronbach-alfa iç tutarlılık kat sayısı hesaplanmıştır. Bu çalışmanın güvenirlik değeri 0,90 olduğundan verilerin güvenirliği oldukça yüksektir. Araştırmada yüzde, frekans dağılım tablolarıyla birlikte, normallik dağılım sınaması sonucuna göre; ikili karşılaştırmalar için t-testi, çoklu gruplar için tek yönlü varyans analizi (Anova), gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde ise TUKEY testi uygulanan tablolar ışığında genellemeler yapılarak çalışma önerileri ile sonuçlandırılmıştır. Araştırma verileri SPSS 22.00 istatistik programı ile yapılmış ve sonuçlar $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı kabul edilmiştir.

Sonuç olarak; Fırat Üniversitesindeki kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumları araştırıldığında yaş, medeni durum, unvan ve aktif spor yapma durumlarındaki farklılaşma istatistiki açıdan anlamlı kabul edilmiştir.

Gelir durumu değişkeni açısından bakıldığında ise spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutunda farklılaşmanın olduğu ancak aktif spor yapma alt boyutunda bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kadın akademisyenlerin spor yaptıkça spora yönelik tutumlarının da arttığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Kadın, Akademisyen, Tutum, Spora Yönelik Tutum

2. ABSTRACT

Investigating the Attitudes of Female Academicians Towards Sports in Fırat University

Based on the basic hypothesis that the Attitudes Towards Sports of women academicians working in Elazığ Fırat University will be different in terms of various variables (age, marital status, faculty, title, income, actively doing sport status), the study included 343 of 620 women academicians working in Fırat University. Data related to the research were obtained by using literature review and purpose-directed survey method. As a data collection tool; “Attitude Towards Sport Scale” which has 25 items and five likert type , developed by Şentürk (2014), a validity-reliability test were analysed and a six item “Personal Information Form” which was created by researchers, was used together. In the attitude towards sport scale of female academicians, there were 25 items under 3 dimensions; 12 items in sports interest dimension, 7 items in living with sports dimension and 6 items in actively doing sports dimension. In the light of the answers of the participants, a reliability study was conducted firstly. In the reliability calculation stage, Cronbach-alpha internal consistency coefficient of finalized attitude scale was calculated by factor analysis. Since the reliability value of this study is 0.90, the reliability of the data is quite high. In the study, according to the results of the normality distribution test with percentage, frequency distribution tables; t-test for binary comparisons, one-way analysis of variance (Anova) for multiple groups, and TUKEY test for determination of differences between groups were used, generalizations were made in the light of the tables and the study recommendations were concluded. SPSS 22.00 statistical

program was used to analyze the data and the results were considered significant at $p < 0.05$ significance level.

As a result; When the attitudes of female academicians at Firat University towards sports were investigated, the differences in age, marital status, title and active sports were considered statistically significant.

In terms of income status variable, it was found that there was a difference in the sub-dimension of interest in sports and living with sports, but there was no difference in the active sport sub-dimension.

It is seen that the attitudes of the female academicians who participated in the research towards sports increased as they do sports.

Keywords: Sport, Woman, Academician, Attitude, Attitude Towards Sport

3. GİRİŞ

3.1. Spor

Tarihte spor denildiğinde hep Antikçağ hatırlanır. Antikçağ 'da iki spor faaliyeti vardır. Bunlar çağımızda Yarışma Sporları ve Beden Eğitimi olarak bilinir. Bu iki aktivite, sporun esas taşı olarak görülebilir. Ancak çağımızda spor, yarışmanın ötesinde ve yarışmayı da çevreleyen sportif uğraş halini almıştır. Spor 14. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkan ulusallaşma hareketiyle doğmuştur. Spor terim olarak ilk kez İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Spor kelimesinin kökeni Latince’dir ve Latince’den İngiliz diline aktarılmıştır. Latince kelimelerin İngilizceleştirilmesi hedeflenerek “disport”, “dysport”, “desport” şeklindeki kullanımlarının başında bulunan ekler çıkarılarak “sport” kelimesi kalmıştır (1). Anlamı hoşça vakit geçirmek, eğlenmek, gevşemek ve oyalanmaktır. İnsanlığın tarihsel gelişim sürecinde hayatta kalma çabalarının barışa yönelik çalışma olarak meydana gelen spor, ilk zamanlarda saldırıya ve savunmaya yönelik sporlar şeklinde yapılırken daha sonraki zamanlarda ise bireysel sporlar şeklinde yapılmıştır. İlerleyen zamanlarda ise bireysel sporlar ve takım sporları şeklinde karara bağlanıp müsabaka ve yarışma gibi iki türde bireylerin galip olma isteklerini gösterebilecekleri bir düzen halinde yapılması sürdürülmüştür (2).

Spor çok boyutlu yönünün olmasından dolayı, sporun hakkında birçok yazar, farklı tanımlar ve görüşler sunmuşlardır. Bu şekilde olmasının nedeni ise, sporda kapsam, hedefler, branşlar, spor yapma şekilleri ve içeriklerinin değişik şekillerde algı oluşturulmasındandır. Tanımların ve değerlendirmelerin bazılarını şu şekilde ifade edebiliriz;

Spor insanın doğa veya toplum ile iş bölümüne ve iş birliğine dayalı üst düzey ilişkilerin bir benzetim modeli olarak, doğa şartları ile mücadele sırasında kazanılan fiziksel beceri ile geliştirdiği araçlı-araçsız yöntemlerle sonuçları bakımından barışçıl bir yol çizen, yapan açısından tüm gücünü kullandığı, izleyen açısından eğlendiren, ferdi veya grup halinde boş zamanlarda uygulanan, işten uzaklaşmayı, oyun oynamayı ve oyalanmayı amaçlayan giderek işin kendisi haline gelen ve aynı zamanda bunları uygularken kendine has maddi özgürlüğünü de kazanmasına yardımcı olan teknik, fizik, estetik, yarışmacı, toplumsal ve mesleki bir dönemdir (3).

Spor, yapanlar açısından kazanmaya yönelik fiziki ve teknik yönü olan bir gayret; izleyenlerin gözünden yarışmaya yönelik görsel güzelliği olan bir evredir; toplumu oluşturanlar içinde ise; yeri geldiğinde o içinde bulunduğu topluluğun özellikleriyle çelişkilerini doğrudan aktaran bir yansıma, yeri geldiğinde onu etkileyebilen bir araç, önemli bir toplumsal kurum olarak görülmektedir. Spor, insanın doğayla mücadele ederken edindiği temel becerileri ve ürettiği araçlı araçsız savaş tekniklerini, boş zamanlarındaki artışla beraber bireysel veya grupça barışa yönelen bir tavırla ve benzetim yoluyla, işten uzaklaşma, boşa vakit harcama ve oyun için kullanılmasına bağlı, teknik, fizik, estetik, toplumsal ve yarışmacı evrelerden biridir (3). Spor, iç ve dış etkenlerle motive edilmiş kişilerin karmaşık bir yapıda olan fiziksel becerilerinin kullanılmasını ya da fiziksel çaba gerektiren rekabete dayalı bir aktivitedir (4). İsteğe bağlı olarak gerçekleştirilen spor, kabul edilen değerler ve normların izlerinin görüldüğü fiziksel hareketler bütünüdür (5). Spor, kişinin ruh ve beden sağlığının iyileştirilmesini, belirli kurallar dâhilinde rekabete dayanan mücadeleyi, heyecanı, yarışmayı ve üstün gelmeyi amaç edinen başarı gücünün

arttırılmasına yönelik bireysel açıdan zirveye ulaşması için gereken çabayı göstermektir (6).

Spor, bireylerin hem ruhen hem de bedenlen gelişmelerini ve bu unsurlar arasındaki ilişkiyi kuran bir ilimdir. Spor, belli kurallar çerçevesinde hem ferdi hem de gruplar halinde boş zamanları değerlendirmek veya bir mesleki faaliyet şeklinde yapılan sosyolojik, psikolojik ve fiziksel yönüyle fayda sunan kültürel bir olgu olarak da tanımlanabilir (7). Başka bir tanımda ise spor; Belli kurallar dâhilinde bireysel veya gruplar halinde uygulanan fiziksel aktivitelerin tümüdür (9). Sporun farklılıkları ortadan kaldıran kültürel bir unsur olduğunu söyleyen bir başka tanımda şöyledir: Spor, yerel bölünmeleri görünmez kılan, kültürel farklılıkları ortadan kaldıran evrensel işbirliği uygulamalarını fertlere benimsetir (9).

Bir başka tanımda ise spor, seyircilere göre, dolaylı olarak başka kişileri seyreterek yaşanan, katılan (Sporcu) açısından da kişisel mutluluk ve birçok ferdi içine alan bir macera olarak tanımlanır (10). İnsanların fikir ve ruh yönleriyle beraber bütünlüğünü oluşturan maddesinin bir başka değişle bedeninin belirli amaçlara yönelik eğitilme fikri, insanoğlunun dünya üzerindeki varlığı kadar geçmişe dayanır. Canlı olmanın en belirgin özelliklerinden biri hareket, aynı zamanda vücudu eğitmenin de en temel unsurlarından biridir. Spora, tarihi açıdan bakıldığında insanlığın doğuşu ile ortaya çıkmıştır. Savaş zamanlarında bedenin gücüne ve kuvvetine ihtiyaç duyulduğu dönemlerde spor bir bakıma insanları savaşa hazırlamak için bir antrenman niteliği taşımıştır. Bu doğrultuda sporun tarihî açısından bakıldığında şu tanım yapılmıştır; Spor, yarışma ve mücadele üzerine kurulan, insanların savaşçı yönlerini geliştiren disiplinli bir kolektif oyun tarzı olarak da tanımlanmaktadır (11).

Spor; kişileri ruhsal, bedensel ve fikirsel açıdan olgunlaştıran, geliştiren minimum yorulmaya maksimum yararı olan oyun, jimnastik ve spor aktivitelerini için de barındıran ilim olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre ise spor; sosyal sorumluluklara uygun bir şekilde, kişinin biyolojik gücünün gelişmesi için çeşitli fiziki eksersizlerin tamamını değerlendirme altına alan ve sistematik bir şekilde devam ettirilen etkinlik olarak da tanımlanmıştır (12). Spor, insanı meydana getiren ve insanın hem bedensel hem de ruhsal özelliklerinin bulunduğu kapasitesinin ve yaşının olması gereken verimliliğe ulaşabilmesi adına kazanma arzusu olmadan gerçekleştirdiği aktivitelerin bütünüdür. Spor, bireyin belirli düzenlemeler dâhilinde yaptığı fiziksel ve motorik yeteneklerini, ruhsal, algısal ve sosyal yönlerini arttıran daha sonra bu artan davranış yönlerini bir takım kurallarla yarışdırılmasını hedefleyen pedagojik, sosyal ve biyolojik disiplinleri içinde bulunduran mücadeleler bütünüdür (13).

Spor, sosyolojik bir olaydır. Spor etkinlikleri, sosyal çevrenin kabul gördüğü ortamlarda olgunlaşır. Spor dallarının kendisine has belirleyici alt kültürünün olması ile birlikte bu alt kültürde kendine ait bir dil norm ve değerler geliştirmiştir (14). Spor, ister yarışma açısından, ister rekreasyon açısından, ister sağlık açısından, ister izleyici açısından olsun dünya kültürünün bir parçasını oluşturur. Günümüzde iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte spor, birçok insanın ilgisini çekmiştir. Spor, toplumsal bir güçtür. Bu yüzden spor gittikçe daha fazla kişiye hitap ederek ilgi görmeye başlamış, daha sistematik bir boyut kazanmış, uluslararası prestij ve söz sahibi olma mücadelesi haline gelerek uluslararası mutluluğu veya hüzne bürünmeye sebep olmuştur. Spor bugünün insanların toplumsal hayatında derin izler bırakan bir olgu haline gelmiştir (15). Sporun tanımlardan da anlaşıldığı gibi literatürde

birden fazla farklı tanımları bulunmaktadır. Çünkü günlük hayatta bireylerin spora yükledikleri anlamlar farklılık göstermektedir. Bu açıklamalara ve tanımlara bakarak sporu şöyle özetleyebiliriz: Ekonomi, kültür ve sosyal açıdan gelişmenin temel faktörü olan bireyin hem ruhen hem de bedenen sağlık hususunda gelişmesinde, kişiliğinin oluşumunda, yeni karakteristik özellikler sağlamada, hem bilgi, hem yetenek, hem de beceri kazanmasında, çevresiyle olan uyumluluğunu kolaylaştırmada, hem ulusal hem de uluslararası alanda dayanışması, kaynaşması ve barışı sağlamasında, bireyin mücadele gücünü arttırmasıyla birlikte etİge uygun, üstün gelme ölçütlerine uygun çaba gösterme, heyecanlanma, yarışma ve yarışmada üstün gelmeyi amaçlayan faaliyetler bütünü şeklinde tanımlanabilir. Bu özellikleri sebebiyle günümüzde spor faydalı olan çeşitlilik gösteren, farklı yönleri bulunan ve çok amaçlı özellikler taşıyarak dünyada kabul görmüştür (16).

3.1.1. Sporun Amacı

“Sporun genel gayesine Beden Eğitimi ve Spor” şeklinde bakılmasında yarar vardır. Bunun neden olarak beden eğitimi ve spor, birbirinden ayrıl tutulamayacak kavramlardır (17).

3.1.1.1. Kişilik Yönünden

Sağlıklı yaşam ve mutluluk, daha etkili olabilmek adına bedenen sahip olmak zorunda olduğumuz özellikleri ve alışkanlıkları kazanmaktır. Eğitilmiş kişi düşünen kişidir. Bu beden eğitimi ve spor görmüş kişi içinde geçerlidir Bilim, henüz düşünce kavramına yalnızca zihinsel bir olgu değil, tüm vücudu içine alan bir olgu halinde incelemektedir. Ruhsal ve zihinsel yönü de buna bağlı olarak gelişir. Öğretmen çocuğun gelişimi sırasında çevresinden aldığı öznellikleri öncelikle ve özen göstererek incelemelidir. Onun sağlıklı olması, çalışmalara istek duyması ve

çalışmalardan zevk alabilmesi, olumlu bir eğitim için gereklidir. Bu amaçla kişilik; zekâ, karakter ve beden yapısının bir bileşimi olarak düşünülmelidir (18).

3.1.1.2. Bireysel Yönden

- İyi ahlak ve karakter sahibi olmayı,
- Sağlığını korumayı, tüm temizlik alışkanlıklarını benimsemeyi,
- Kendine güven ve sorumluluk duygusunu kazanmayı,
- Bos zamanlarını oyun, yarışma ve buna benzer çalışmalarla değerlendirmeyi, çevresine yararlı olmayı,
- Doğadaki canlı cansız varlıkları sevmeyi ve korumayı,
- Bütün çalışmalarda kendi başarısı ile övünmediği gibi, başkalarının başarısını da küçümsememeyi, tersine övgü ile karşılamayı,
- Bu tip yararlı aktiviteler sonucu gerekli bilgi, davranış ve becerilerle mutlu olarak hayatını sürdürmeyi amaç edinir (18).

3.1.1.3. Toplumsal Yönden

- Vatanına, ulusuna bağlı olmayı, elverişli durumlarda bu değerli varlıkları tanıtmaya çaba göstermeyi,
- Ailesine öncelikle değer vermeyi, aile bireylerine karşı sevgi, saygı ve hoşgörülülüğün temel koşullarından biri olduğuna inanmayı,
- Evinde, okulunda, tüm çevredekilere karşılık beklemeden yardım etmeyi,
- Çoğunluk kararlarına saygılı olmayı,
- Kız ve erkek ilişkilerinde arkadaşlığı ön planda tutmayı amaç edinir.

Beden eğitimi ve sporun kişilik yönünden, değişik özelliklerinden yararlanarak bireye kazandırılacak değerler sırasıyla:

- Dostluk

- Arkadaşlık
- Kurallara Uyma
- Disiplin
- Karşılıklı Saygı
- Çevreye Yarar
- İlişkilerde Doğruluk
- Doğruyu Görüş
- Kendine Güven
- Dostluk içinde Karşılaşma Yapabilme
- Sağlığı Koruyabilme ve Temizlik olacaktır.

3.1.1.4. Beden Eğitimi ve Sporun Kişilik Yönünden Kazandırdığı Davranış Değişiklikleri

- Günlük yaşayışın gerektirdiği koşma, atlama, sıçrama, tutma, çekme gibi hareketleri yapma.
- Hareketler için kas, eklem ve organ gelişimi ile koordinasyon sağlama.
- İyi duruş alışkanlığı kazandırma.
- Çalışma sonunda temizliğe özen gösterme alışkanlıkları olacaktır (18).

3.1.2. Sporun Önemi

Sporun insanlar üzerindeki, toplumsal, kişisel, ekonomik yönden önemine ilave olarak çocuk ve gençler, ulusal ve uluslararası ilişkiler üzerinde de önemi vardır. Bunları aşağıdaki gibi açıklayabiliriz

3.1.2.1. Kişisel Yönden Sporun Önemi

- Gündelik hayatlarını en etkili biçimde yürütebilmeleri için çeviklik, güç, çabukluk, esneklik ve dayanıklılıklarını geliştirir.

- Gelişmiş vücut ölçülerinde gelişmiş kas ve kemik yapısı ile düzgün bir vücut duruşu sağlar.
- Hastalıklara karşı dirençlerini artırır.
- Halk dansları, folklor, oyun, ritmik etkinlikler, mahalli ve milli oyunlar gibi faaliyetlerde yetenek ve beceri kazandırır.
- Bedensel aktiviteler sayesinde sağlıklı yaşam için yeni davranışlar kazandırır.
- Kültürel zevk, hassasiyeti geliştirir.
- Boş zamanları değerlendirmek adına beceri ve davranış kazandırır (6).

3.1.2.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi

- Arkadaşlık, lider olmak, doğruyu bulmak, iyi ve güzel olan her şeyi takdir etmek, hoşgörülü olmak vb. özellikler kazandırır.
- Kendine hâkim olmayı, kurallara ve herkese karşı saygı duymayı öğretir.
- Hem sağlıklı hem de olumlu bir yaşam için alışkanlıklar kazandırır.
- Planlı ve ölçülü bir biçimde dinlenmeyi ve çalışmayı gösterir.
- Her güne veya aktiviteye kuvvetli ve istekli başlamaya öncü olur.
- Toplumsal sorumluluk kazanılmasını ve geliştirilmesini sağlar.
- Birlikte iş yapma, birlikte olma ve bireyin toplumda kendisine yer bulmasına yardımcı olur (6).

3.1.2.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi

- Bireyin gündelik faaliyetlerini en etkili bir biçimde değerlendirmesine yardımcı olur.
- Hem üretken hem de yapıcı olabilme özellikleri kazanmasına yardımcı olur.

- Mesleki görev ve sorumluluk kazanmasında etkin rol oynar.
- Ekonomide gereken davranış, düşünce, bilgi ve yeteneklerin insanlara aktarımını sağlar.
- Bilgi alanında yaratıcılık gücünü geliştirir, bu alanda ihtisaslaşmayı sağlar.
- İş gücünün artmasına olanak sağlar (6).

3.1.2.4. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi

- Hem çekici hem de etkisi olan eğitim türlerinden biridir.
- Kişiyi toplumun karşısına çıkabilmesi için hazır hale getirir.
- Kişinin var olan durumunu geliştirmek ve eğitmek adına rol üstlenmesinin yanı sıra fikren ve ruhen eğitilmesinde de etkili bir yere sahiptir.
- Gençlerin yapıcılık, yaratıcılık ve üretkenlik alanına başarılı olabilmeleri adına sosyal ve kültürel gelişmede etkilidir.
- Kişinin toplumda onurlu ve en etkili bir birey olmasına yardımcı olur.
- İyi alışkanlıkların kazanılmasında etkisi fazladır.
- Hem ruhsal hem de fiziksel açıdan eğitime katkısı vardır.
- Kişinin var olan özelliklerini geliştirmesinde, hem medeniyet hem de üretkenlik yararına işler yapabilmesine katkıda bulunur.
- Bireyleri mevki sahibi yaparak, gelirlerinin artmasına katkıda bulunur.
- Yeteneklerine uygun koşullar sağlamada yardımcı olur.
- Başarı oranını arttırmayı sağlamak adına en etkili hususlardan biridir.
- Toplulukların hem eğitimdeki seviyelerini hem de kültür düzeylerinin arttırmasında etkilidir.
- Mücadele, üstünlük kurma, uyum ve iş birliği kazandırır.
- Sosyal çevrenin ve sosyal hayatın en etkili unsurudur.

- Spora erken yaşlarda başlamak sağlıklı olmanın en önemli koşuludur.
- Spor faaliyetlerinde bulunanların eklemleri daha esnek ve sağlam olur.
- Sporla uğraşan kişilerin kendine olan güvenleri daha fazladır.
- Zararlı alışkanlıkların bırakılmasına spor önemli bir yardımcıdır.
- Spor tedavi yöntemi olarak kullanılır (6).

3.1.2.5. Ulusal ve Uluslararası İlişkilerde Sporun Önemi

- Günümüzde spor, uluslararası alanda ortak kullanılan bir dil boyutundadır.
Devletlerin karşılıklı yaptıkları spor müsabakaları yakın ilişkiler kurulmasında etkili bir rol oynamakta, birbirilerine karşı sevgiyi ve saygıyı aşılayarak barış ortamına katkıda bulunmaktadır.
- Diplomaside spor önemli bir yere sahiptir.
- Sportif başarılar, dış politikada tüm ülkenin dünya çapında pozitif yönde propaganda yapmasını sağlamaktadır. Bu nedenle milli bir prestij unsuru olarak hem dış hem de iç ilişkilerde dayanışmayı güçlendirmek adına bütün devletlerin başvuru bulduğu faaliyetlerden biridir.
- Sporun ülke ve uluslararası turizm alanında gelişmesinde önemli katkıları vardır.
- Spor, suçlu, engelli ve problemlili bireylerin sosyal hayata uyum sağlayabilmelerinde önemli bir araç olarak görülür.
- Spor kültürle ayrılmaz bir bütündür.
- Günümüzde sporu bir bilim şeklinde de değerlendirebiliriz (6).

3.1.3. Sporun Bireyler Üzerine Etkisi

3.1.3.1. Sporun Psikolojik Etkileri

Spor yapan bireyler yaptığı spordan psikolojik yönden haz alma ve sevindirme hissi yaşamaktadır. Günümüzün hastalıklarından biri olarak bilinen stres ile baş etmede vazgeçilmez faktörlerden biri de hiç şüphesiz spordur. Kişilerin gündelik yaşamlarında karşılarına çıkan monoton yaşam şeklini ve anlayışını sporla uğraşmakla yok etmek mümkün olacaktır. Kişilerin gevşemelerini ve rahatlamalarını sağladığı gibi bireyin kendisini mutlu hissetmesini ve bir şeylerin üstesinden gelmiş olmasının verdiği hazzı yaşamasını sağlar (19).

Çağımızda spor birçok insanın hayat felsefesinde hayat standartlarını üst seviyeye çıkaran ve gündelik spor faaliyetlerine katılmasını sağlayan bir olgudur (20). Kişilerin spor yapma nedenleri yalnızca hareket ve bedensel alanlarla kısıtlı değildir. Başkaları ile iletişim kurmaya çalışmak, yalnızlık fobisi, sosyal bir varlık olabilme isteği de sağlıklı ve sportif olma arzusu kadar etkisi vardır (21). Spor yalnızca fiziksel ve psikolojik açıdan kişinin eğitiminde kullanılmaz bunun yanı sıra kişilerde sorumluluk sahibi olmayı, işbirliği içinde olabilmeyi ve kişinin kendi kendini disipline edebilmesine yardımcı olur (22).

Ferdin içinde bulunduğu toplumun değerlerine uygun hareket etmeyi geliştirme evresi olarak bilinen sosyalleşme, sporun içinde ferdin nasıl şekillendiğini görmezden gelinemeyecek olaylar bütün halinde karşımıza çıkar. Eğitimde sporun kullanılışı öğrencilerde gelişme şartları bakımından ciddi bir öneme sahiptir. Spor etkinliklerine katılan öğrencilerin kişilik gelişiminde ve kişiliğinin şekillenmesinde spor önemli bir yere sahiptir. Grup oyunları ile kişi (öğrenci) içinde bulunduğu topluluğun menfaatlerini kendi menfaatlerinin önünde tutma zorunluluğu vardır. Bu

zorunluluk kişide hem fedakârlık hem de mensubiyet duygularını geliştirir. Kişi sporda haklarını koruma, herkese saygılı olma, atılganlık, işbirliği paylaşma, kurallara uyma ve doğruyu yanlış ayırt edebilme gibi özelliklerini artarak geliştirir (23). Sosyal gelişim ve psikolojik gelişim birbirinden ayrı düşünülemez. Kişi spor yolu ile toplumu, meslekleri, kuralları, iyiyi ve kötüyü, gelenek ve görenekleri, doğruyu ve yanlış öğrendiği gibi bununla birlikte kişiliğinin de şekillenmesine katkıda bulunur. Sporun kurallarıyla birlikte çalışma koşullarını da öğrenme ve kişilerin disiplin altına alınması gerekir (24).

Spor eski zamanlardan günümüze gelene kadar hem kültür hem de ahlak okulu haline gelmiştir. Spor, kişinin kendini kontrol edebilmesini, başarma arzusunu, başarılı olma gibi duygularını bireylere aktararak insanın içinde hala varlığını sürdüren saldırgan, yıkan, tahammül edilemeyen kırıcı isteklerini olumlu şekle dönüştürerek toplumsal ve kişisel gelişiminin yanı sıra bireylerin kişilik kazanmasına yardımcı olan bir olgudur (21). Yine insanın doğasında var olan saldırganlık dürtüsüne karşı barışçı bir tavırla, boşaltma olanağı sunmakta, bu isteğin kontrol edilmesi adına cazip bir mücadele alanı oluşturmaktadır (25).

Diğer psikolojik faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Olumsuz tutumlarını ve saldırganlık dürtüsünü en aza indirir.
- Yalnızlık hissini en aza indirir (26).
- Aşırı takıntılı olan kişilerin tedavisinde kullanılır.
- Seksüel dürtüleri bedensel harcamalara çevirir.
- Kişilik oluşumunda pozitif yönde katkıda bulunur, dayanma gücünü ve mücadeleyi arttırır.
- Bireyin sorumluluk duygusu kazanmasını sağlar.

- Bireye kendisini ifade edebilmeyi ve neleri yapıp neleri yapamayacağı konusunda yardımcı olur (13).

3.1.3.2. Sporun zihinsel etkileri

Bedenimiz ve sinir sistemimiz arasında karışık olduğu kadar basit bir ilişki de söz konusudur. Vücudumuz hareket ettiği her saniyede beynimize de binden fazla sinyal ve uyarı aktarır. Beyin gönderilen sinyal ve uyarıları toplayarak, organize eder. Gelen sinyal ve uyarıları belli bir şekilde ayırır ve sonrasında karara bağlar. Vücudumuzun ve sinir sistemimizin alabildiği kadar bilgiyi antrenman uygun bir şekilde depolamamıza yardımcı olur (27). Birey; spor faaliyetleri sayesinde, sağlık ilkelerini ve hareketlerin yaşamdaki önemini öğrenir. İnsan hareketinin doğasını, gelişme ve büyümedeki önemini, temizliğini, olası bir hastalıktan korunmasını, yeteri kadar dengeli beslenmesini, sağlıklı yaşamayı hedef edinme konularında bilgi sahibi olunur ve bununla birlikte kişinin yaşamının bir amacı ve sağlığının önemi devam edecektir (6).

Eğitim rüzgârının bütün bölümlerinde nasıl paylaşıyorsa hem bilginin birikimi hem de iç görü ile de beden eğitimi kendini anlatmaya yardımcı olur. Bilginin edinmek, anlaşılacak ve iç görü kazanmak zihnin güçlenmesine katkıda bulunur. Bu katkı, yorum yapabilmek, değerlendirmek, karar vermek ve düşünmek için kullanılır. Düşünen kişi eğitim almış bir kişidir. Bugünlerde bilim, düşünmeye sadece zihinsel bir evre gözüyle bakmıyor, bütün bedenin katkıda bulunduğu bir evre olarak bakmaktadır. Beden eğitimi etkinlikleri sayesinde kişi, hareket ve sağlık ilkelerinin hayatta verdiği önemi algılar. Kişi hareketinin yaşamı, büyümesinde ve gelişmesindeki yeri, temizliği, hastalıktan korunması, hem yeterli hem de düzenli beslenmesi, sağlıktaki iyi alışkanlıkları gibi konularda bilgi sahibi olur. Yaşananlara

dair bilgilerin depolanmasıyla faaliyetler yeni anlamlar kazanacak bu da herkesin yaşamının bir amacı olmasına yardımcı olacaktır (6).

3.1.3.3. Sporun Fizyolojik Ve Biyolojik Etkileri

Çağımızda sporun sosyal faydalarının yanı sıra fizyolojik olarak da kişilere pek çok olumlu etkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte sağlık açısından önem arz eden düzenli olarak spor yapma alışkanlığı kazanmasını sağlar (28). Her gün düzenli olarak yapılan fiziksel hareketlerin, sağlık için önemi gün geçtikçe daha da belirginleşmiştir. Düzenli yapılan sportif hareketler kemiklerin, kasların, kalp-damar sisteminin, eklemlerin ve fonksiyonlarının en verimli biçimde çalışmasını sağlamaktadır. Uzun süre hareketsiz kalmak öncelikle, insan vücudunun hareket yeteneğinin yok olmasına ve organlarının iflasına sebep olur. Gündelik yaşamın ve kaygının aşırı şekilde belirgin olduğu günümüzde ise bu tarz gerileme ve güçsüzlük bireyin başarısına gölge düşürür. Belirli düzen aralarında beslenmeme ve beslenmedeki yanlışlıklar bu hareketsizliğin nedenlerinin başında gelir. Bu yaşanan olumsuzlukların sonucunda insanlar daima doktor yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bunların yaşanmasını önlemek adına insanlara yaşlarına göre düzenli egzersiz hareketleri yaptırılır (29).

Sporun fizyolojik etkilerinden en iyi seviyeye ulaşanlardan biri kişilerin motorik özellikleridir (kuvvet, dayanıklılık, sürat, beceri ile hareketlilik). Özellikle dayanma gücü gerektiren spor branşlarıyla uğraşanlarda hipertansiyon, kronik arter rahatsızlığı ile diyabet hastalığına daha az rastlanılmaktadır (30). Dinamik şekilde yapılan bütün fiziksel etkinliklerde, kişilerin yüksek derecede yüklenmeleri kas kuvvetlerini geliştirmektedir. Kaslarda gerçekleşen büyümeyle birlikte enerji depolarındaki büyüme kılcal damarlarının genişlemesine ve kasların dayanıklılık

seviyelerinin artmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda kişilerin günlük yaşamlarında daha erken yorulmalarını önleyerek bireylerin hayatlarını daha verimli hâle getirmelerine katkıda bulunur (31).

Çağımızda insanların hareketsiz yaşamlarından kaynaklanan pek çok hastalıklar meydana gelmiştir. Sağlıklı bir kişinin hareketsiz dakikadaki nabız sayısı yaklaşık 70– 72'dir. Kalbimiz attığı her anda bedenimize 70 santimetre küp kan pompalanır. Kalbin, dinlendiğinde uyguladığı kanın pompalanma oranı bir dakika içinde 5 litre olarak bilinir. 4 kilometreyi bir saatte yürüyebilen bir bireyde her dakika için kan dolaşımı 8 litredir. 20 kilometreyi bir saatte koşan bir atletin kalbinde kan dolaşımı dakikada 30-36 litredir. Astrand ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, egzersiz sırasında kalbi besleyici ve beyine kanı taşıyıcı damarların dolaşımını takip etmiş ve egzersizler sayesinde bu iki organa daha çok kanın taşındığını tespit etmişlerdir. Bu organlara çok fazla kan taşınması kişilerin daha zinde bir hayat yaşamalarına imkân sağlayacaktır (32). Spor egzersizleri genel olarak aerobik (oksijenli) olarak adlandırılan diğer bir değişle yavaş tempoda dengesini sağlaması ile başlayan ve kişinin genel yapısına ve amacına uygun bir biçimde çoğalarak ilerleyen süreçtir. Bu yavaş tempo kişilerde bazı fizyolojik değişikliklere neden olur. Bunlar;

- Kalp-dolaşım sistemi aracılığıyla şeker hastalığı, yüksek tansiyon, kolesterol, fazla kilo ve hareketsizlik gibi riskleri engeller.
- Bireye zihin açıklığı verir. Ruhsal yönünü ve enerji seviyesini güçlendirip bireyin stresten arınmasına yardımcı olur.
- Kalp rahatsızlıklarını ve kanseri önlemeye yardımcı olur.
- Romatizmal rahatsızlıklarının tedavisinde kullanılır.

- Kaslara ve kemiklere olumlu katkısından dolayı bedenin yaşlanma karşısında daha diri ve canlı olmasını sağlar.
- Kan basıncında azalmaya ve vücuttaki toksinleri atmaya katkıda bulunur (33).
- Daha dinamik bir organizma meydana getirir.
- Ruhsal ve fiziksel yorgunlukların oluşmaması için direnci fazlaştırır.
- Vücuttaki yağ oranında düşmeyi sağlar, kilo almayı önler.
- Fiziksel çalışmalarda yorulmayı geciktirir, daha çabuk dinlenme sunar.
- İç salgı bezlerinin düzenli bir şekilde çalışması için katkıda bulunur.
- Vücutta bulunan kılcal damarın sayısını artırır.
- Kalbin gücünü ve pompaladığı kan miktarını artırır, kalbi besleyen koroner damarları güçlendirir (13).

Çocuklarda gelişme ve büyümeye etki eden genetik, beslenme, çocukluk hastalıkları, hatta kültür gibi çeşitli fonksiyonlar vardır. Bu nedenle fiziksel egzersizlerin gelişime ve büyümeye etkisini izole olarak göstermek oldukça zor olabilir. Çocuğun vücudunun iyi gelişebilmesi için en önemli nokta onun çok yönlü eğitilmesidir (34). Çocuk, spor ile ilgili etkinlikler içinde, organik sistemlerinin daha iyi gelişebilmesi için olanak bulur. Bu gelişmelerin sonunda çocuklar, olumlu fiziksel gelişime ve sağlığa sahip olurlar (35). Fiziksel yönden eğitilecek bir çocuğun, fiziksel etkinlik düzeyini etkileyen etmenler aşağıdaki biçimde sıralanabilir (36):

1) Biyolojik ve bilişsel gelişim faktörleri

- Cinsiyet
- Yaş

2) Psikolojik faktörler

- Fiziksel etkinlik için engelleri kavramak.
- Fiziksel etkinliğin yararlarını anlamak.
- Fiziksel etkinlik ile ilgili kendine güvenmek.
- Fiziksel bir şekilde nasıl etkin olunduğunu bilmek.
- Fiziksel eğitim ve etkinlik ile ilgili davranış ve konu ile ilgili kuralları algılamak
- Zevk
- Amaç edinmek
- İçsel motivasyon

3) Sosyal ve kültürel faktörler

- Sosyo-ekonomik statü
- Saygınlık etkileri
- Aile ve kardeş etkisi
- Ekonomik statü
- Kültürel etkiler
- Cinsiyet

4) Çevresel etkiler

- Hava
- Güvenilmez çevre
- Tesisler, ekipmanlar ve rekreasyonel programlara giriş eksikliği
- Televizyon izleme ve video oyunları oynama (36).

Özetleyecek olursak insan sağlığında tehdit unsuru olan sakatlık, hastalık ve bilhassa kalp-kan sisteminde oluşabilecek hastalıkların önlenmesi,

iyileştirilebilmesi, çok kuvvetli kas iskelet ve eklem oluşumuyla sportif etkinliklerin önemi yüksek performans sağlanmasına çok büyük katkısı vardır.

3.1.3.4. Sporun Sosyal Etkileri

Çağımızın önemli unsurlarından biri olan spor, sosyal yaşamın nerdeyse tüm alanlarında etkisini göstermiştir. Kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığını geliştirerek iradesini güçlü tutmak sporun esas hedefleri içinde yer almasının yanı sıra, ekonomik ve sosyal gelişmenin temel görevleri arasında yerini almaktadır (37). Sporun psikolojik ve fizyolojik etkisinin yanı sıra sosyal etkisinin de önemi son derece büyüktür. Sportif faaliyetler özellikle genç yaştaki insanların sosyal ve fiziksel özelliklerini geliştirmek adına bir takım imkânlar sunar. Günümüzdeki insanların gündelik yaşamlarının monotonlaşması ve stresli bir hale gelmesi kişilerin başka şeylerle ilgilenmesini sağlamıştır. Modern toplumların en önemli özelliklerinden sosyal farklılaşma çoğalan iş paylaşımı ve sosyal bütünleşme arasında uyum sağlamada sporun yeri önemlidir. Toplumda sosyal yapı içerisindeki spor, çatışma ve uyma modelleriyle birlikte, sapma davranışların giderilmesi, huzursuzlukların ortadan kaldırılması ve bunların normlarla uyumlu hale gelmesi, olumsuz davranışları toplumun lehine çevirmede spor son derecede önemli bir etkidir (37). Toplumsal ve duygusal gelişim arasında bir etkileşim vardır. Duygusal gelişim kazandıktan sonra, kişi ancak topluma katkı sağlayabilecek duruma gelir. Bu sebeple kişinin ilk aşamada birey olarak kendine uyum sağlayabilmesi, yani kendini kabul edebilmesi, ikinci aşamada ise gruba uyum sağlayabilmesi gerekir. Tüm spor faaliyetleri toplumsal bir tecrübedir ve duyguları barındırır. Bu faaliyetlerde yer alan kişi, hareketler sayesinde duygularını aktarabilme imkânı bulur. Öfke, kıskançlık,

saldırganlık gibi duygularını boşaltma imkânı yakalar ve bunların nasıl kontrol edilmesi gerektiğini öğrenir (38).

Spor etkinlikleri bireysel görülmesine rağmen, esas itibarıyla sosyal bir olgudur. Sporun ortaya çıkarmış olduğu müsabaka, rekabet, yarışma gibi durumlar, sosyal olgunun vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Sportif faaliyetlere katılma, kişinin benlik gelişimine de katkı sağlar. “Benlik kişinin kim olduğunu, ne yapmak istediğini ve çevresindekileri ne şekilde algıladığı konularındaki bilinçliliği” şeklinde tanımlanabilir. Kişi bu bilinci kendisini başka insanlarla kıyaslayarak edinir. Olumlu ve olumsuz yönlerini, var olan ya da eksik kalan yönlerini keşfeder. Ayrıca kişilere aktif olmayı, sorumluluk almayı ve olayların sonuçlarına katlanmayı öğretir. Birey kişisel sorumluluklarının farkına varır ve bu sorumlulukları üstlenir. Beğenisini, değerlerini ve tavırlarını davranış ile sergileme imkânı yakalar (27). Sportif etkinlikler sayesinde kişi sosyal bir çevre kazanır ve kendini gerçekleştirme imkânı yakalar (17).

Sporun sosyal gelişime etkilerini özetleyecek olursak;

- Kişilik gelişimi açısından olumlu etkiye sahiptir.
- Sportif aktiviteler sırasında kişiler birlikte çalışmayı öğrenir.
- Arkadaşlık duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunur.
- Birlikte çalışabilme becerisini kazandırır.
- Sosyal sorumluluk kazanmayı öğrenir.
- Lider olma özelliklerini aşılır.
- Faydalı bir yarışmacı olmayı, herkesle işbirliği içinde olabilmeyi ve iyi bir gözlemleyici olabilmeyi sağlar.

- Davranışlarında saldırganlık olanları daha yararlı çalışmalara yönlendirebilir.
- Öncelikle kendine ve herkese karşı saygılı olmayı, sevmeyi ve güvenle herkesi kabullenme duygularının gelişmesine katkı sağlar (39).
- Karakter ve kişilik gelişiminde önemli rol oynar.
- Kişiler arasındaki sosyalleşme sürecini hızlandırır.
- Bireylerin toplumda statü kazanmasını sağlar.
- Farklı topluma mensup kişileri kaynaştırır.
- Spor, kendini ifade edebilmeyi ve yaratıcılık özelliklerini artırır (13).
- Vücudun kişinin duygularını ifade edebilmesine olanak sağlar ve yeni hareketleri kazanmasına ortam hazırlar (6).
- Bireyin pasif ve aktif olarak sporun içinde yer almasını, toplumsal etkileşim yolu ile yalnızlığın meydana getirdiği olumsuzlukları ve yalnızlık bunalımına girmesini önler. Kişi ve toplum ilişkilerinin pozitif yönde gelişmesinde sportif ve bedensel aktiviteler önemli yer tutar. Bu nedenle sosyal ilişkileri geliştirir ve buna bağlı olarak da kurum ve olaylar oluşmaktadır (40).

3.1.3.5. Sporun Ekonomik Etkileri

Gerçekleştirilen sportif organizasyonlarda yer alan spor branşları gereği, kullanılmak zorunda olan araç ve gereçlere, malzemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Kullanılan malzemelerin üretim aşamasında yer alan bütün bölümlerin sanayide ekonomik rekabete girmeleri ve yarışmalarda yarışan sporcuların gelir kazanmaları sporun ekonomi yönden katkılarının payı büyüktür. Yine sporsal faaliyet organizasyonlarında gerçekleştirilen aktivitelerin farklı yerlerde gerçekleştirilmesi,

bu yerlere seyahat edildiğinde turizm sektörüne de katkısının fazla olması, maddi harcamaların yapılması sporun bir başka şekilde ekonomiye katkısını ortaya koymaktadır (41).

Spor branşlarının çok sayıda olması ve bu branşlar içerisinde çok çeşitli aktivitelerin bulunması ekonomik düşünmeyi de beraberinde getirmektedir. Özellikle kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte spor da yaygın bir şekilde yapılmaya başlanmış ve buna bağlı olarak ekonomik rakamlar ortaya çıkmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren sporun ekonomik önemi daha çok kendini hissettirmeye başlamıştır (42). Özellikle Dünya'da ve Türkiye'de büyük ticari şirketler sporun bu ekonomik önemini kavramış olmakla, bugün bu alana inanılmaz rakamlarda yatırımlar yapmaktadırlar. Sadece olimpiyatların yapılacağı ülkenin seçiminde bile, büyük devletlerarası kulis faaliyetleri yapılmaktadır. Olimpiyatları alan ülkeler sadece ekonomik yönden değil turizm, sanayi, ticari gibi çeşitli alanlarda da olumlu yönde etkilenmektedir. Şöyle ki sadece televizyon naklen yayınları için, milyar dolarlar ödenmesi rakamların büyüklüklerini göstermesi açısından yeterlidir (43).

3.1.3.6. İnsanları Spor Yapmaya İten Nedenler

İnsanların spor yapma nedenleri olarak şunları sıralayabiliriz;

- Belirli sosyal gereksinimleri gidermek,
- Rehabilitasyon, sağlık, ve fiziksel uygunluğu sağlamak,
- Gerilim ve kontrol edilebilir riziko yaşamak,
- Estetik ihtiyaçlarını gidermek,
- Duygu boşluğundan kurtulmak,
- Spor ile yeni tecrübeler edinmek,

- Eğlence, sevinç, neşe, haz gibi duyguları yaşamak,
- Kendini gerçekleştirmeyi sağlama,
- Yeni deneyimler yaşama isteği,
- Sosyal ilişki içinde olma arzusu,
- Maddi kazanç sağlama ve ayrıcalık elde etme isteği,
- Kendini göstermek,
- Mutlu olma ve zayıflayabilme arzusu,
- Çeviklik, güç, dayanıklılık, hız, koordinasyon yeteneğini geliştirme isteği,
- Hastalıklara ve strese karşı direnç kazanmak,
- Güzel olma ve genç kalma isteğiyle birlikte benlik duygusunu geliştirmeyi istemek,
- Boş vakitlerini birlikte, hareketli ve kaliteli şekilde değerlendirmek (5).

3.2. Tutum

3.2.1. Tutumun Tanımı

Tutum genel olarak sosyal bilimler alanında incelenen, özel olarak da psikoloji ve sosyoloji alanında incelenen bir kavramdır. Bu kavramın birçok alanda farklı tanımları bulunmaktadır. Tutum kavramı genelde, davranışa yön veren duyumsal ve zihinsel bir süreçtir. Kişinin düşüncelerine yön veren ve hedeflerini belirleyen değerler toplamı olarak ifade edilebilmektedir. Bazı araştırmacılar bilişsel ve duygusal faktörlerin önemsendiği bir tanımla benimserken bazı araştırmacılar ise sadece duygusal yönünü ön plana çıkarmıştır. Böylece inanç, davranış ve duygular arasındaki ilişkilerin araştırılması hususunda bütün teorisyenler aynı görüşe hâkimdir (44).

Sosyal psikoloji alanında tanınan Kağıtçıbaşı tutumu “kişiyeye atfedilen ve kendisinin psikolojik bir objeye dair duygularını, davranış ve düşüncelerini yönlendiren bir eğilim” i gösterme de kullanılır. Tutumlar izlenemez fakat tutumlar sebebiyle meydana gelen davranışlar izlenebilir özelliğe sahiptir (45). Toplum bilimlerine ait sözlükte tutumu; “belirli objelere, olgulara, şahıslara yönelik belirli bir şekilde davranma sürecinde toplumun kabul gördüğü şekilde kazanılmış yönelim veya eğilim” olarak kabul edilmektedir (46).

Allport’a göre “tutum” deneyimler yoluyla organize edinen bireyin ilgili olduğu tüm nesnelere ve durumlara karşı tepkisi üzerine bir yönerge ve dinamik bir etki uygulayan zihinsel ve nötr hazır olma durumudur (47). Diğer bir tanımlamada ise “bireyin dünyası algılanma şekline göre tutulur” örneğin; kişi, fiziksel bir nesne, davranış ve ilke olarak sonrasında verilen anlamlı ve anlamsız tepkiye tutum denilmektedir. Tutumlar pasif olmayıp davranış üzerinde dinamik bir etki gösterirler (48). İnceoğlu’ na göre tutum, kişinin kendine ya da etrafındaki herhangi bir sosyal konu, nesne ya da olaya karşı tecrübe, isteklendirme ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir ön yatkınlıktır (49). Tutum; olumsuzdan olumluya uzanan bir süreklilik çizgisi üzerinde bir nesne, kişi ve olayla ilgili bir değerlendirmeyi içerir ve bizi o nesne, kişi ve olay karşısında belli bir şekilde davranmaya yatkın hale getirir (50).

Tutum hayat tarzımızla ilgili bir kavramdır. Kişinin içinde bulunduğu toplumun değerleri ve inançlarının dışarıdan görünen davranışlarının arka planıdır. Bir işin ve eylemin uygulanıp uygulanmayacağının kararını vermede etkisi önemlidir. Yaşamın ilk yıllarından başlayarak hayatın bütün dönemlerinde tutumun değişimi ve gelişimi devam eder. İnsanların yaşamları boyunca çeşitli olgular ve

durumlar karşısında değişik tutumlar gösterebildikleri gibi birbirine benzeyen tutumlar da gösterebilirler. Kişide istendik davranış değiştirme olarak bilinen eğitim alanındaki duyuşsal davranışların bir kısmı doğrudan tutumlarla bağlantısı bulunduğundan işverenler, spor antrenörleri ve öğretmenler kendilerine bağlı olan kişilerin kapasitelerini ortaya çıkarmak ve davranışlarını değerlendirmek adına tutumlarını inceleme altına alırlar (51).

3.2.2. Tutumun Özellikleri

1) Güç Derecesi: Belli oranda güce sahip olan her tutum, her üç ögesinin yansıttığı seviyedeki tutumların oranı, tutum gücündeki toplamı ifade eder. Tutumların hepsi ve ögeleri, güç yönüyle farklıdırlar. Çoğu yerleşmiş olan, köklü tutumlardaki tüm güç ve ögelerdeki güç yüksektir. Aşırı tutumlar sıklıkla güçlü özelliktedir ve bu yapıyı değiştirmek de oldukça güçtür (52). Bir tutumun gücü üç ögesi bulunan davranışsal, duygusal ve bilişsel ögelerinin toplanmasıyla oluşur. Bu açıdan ögelerle tutumlar arasında güç açısından değişiklikler görülebilmektedir. Örnek verilecek olursa köklü ve yerleşmiş tutumların gücü başka tutumlara nazaran oldukça fazladır. Bunun yanı sıra yerleşmiş olan tutumların ögeleri yine bir hayli fazladır. Ayrıca belirli bir tutumların ögeleri içerisinde de güç veya kuvvet oranları değişik olabilir. Örnek verecek olursak belirli tutumların bilişsel ögesi etkiliyken davranışsal ve duygusal ögeleri pek etkili sayılmaz (53).

2) Karmaşıklık: Tutumlar, ögelerindeki karmaşıklıktan dolayı farklılıklar oluşturmaktadır. Tutumlardaki ögeler, o tutuma has bir özellik olarak yalın olabilecekleri gibi karmaşık bir yapıda da olabilirler. Ögeleri karmaşık ise tutum karmaşık, ögeleri o tutuma has olarak yalın özellikte olan bir tutum da yalındır (52). Tutumlar arasında ögelerin karmaşıklığı açısından da değişiklik görülmektedir.

Tutumun ögeleri karmaşık veya sade olabilir. Tutumların karmaşıklık seviyesi ile o tutum içinde yer alan ögelerin sayısını ve o ögelerin çeşitli olmasına göre değişebilmektedir. Duygusal ögelerde karmaşıklık boyutu yer almamaktadır Bu duygusal ögeler karmaşık olabildiği gibi yalın da olabilir. Örneğin tanıdık insanlara duyduğu hoşlanma hissi sade bir öge olmasına rağmen samimi bir arkadaşına duyduğu hürmet, şefkat ve sevgi hisleriye daha karmaşık yapıdadır. Bu durum benzer biçimde davranışsal ögelerde de kendini göstermektedir. Örnek verecek olursak kişi sade bir politik görüşü benimsemiştir ve bunu da başka insanlara kabul ettirme gibi davranışlarda bulunmamaktadır. Fakat başka bir birey benimsediği politik düşünce hakkında fazla bilgiye sahiptir ve bu düşünceyi başka insanlara inandırma konusunda çalışma yapmaktadır. Bu gibi durumlarda ikinci durumda olduğu gibi politik tutumla alakalı bir şekilde davranışsal unsur fazla düzensiz bir yapıdadır (54).

3) Diğer Tutumlarla İlişki ve Merkezilik: Tutumlar, bağlantılı olduğu öteki tutumlarla ilişkileri yönünden de farklılıklar oluşturmaktadır. Bu farklılıklardaki gerekçe, tutumlardan bazılarının ötekileriyle çok sıkı bir bağılıkları olduğu halde, kimileri ötekilerinden kopuk olarak tek başlarına olabilmektedir. Kimilerinde merkezileşmede bir tutum çok belirgin olurken, o kimsedeki diğer pek çok tutumları da etkilemekte ve çoğunlukla bakış açısına ve yaşamı boyunca sergilediği pek çok davranışa yön vermektedir. Bu şekilde merkezileşen bir tutum, ideoloji olarak adlandırılmaktadır (52). Tutumlar arasında bir ilişki olabileceği gibi tutumlar birbirinden farklıda olabilir. Bundan dolayı bazı insanlarda tutumlar arası ilişki artmış ve merkezileşmiştir. Böyle bir durum karşısında kişide merkezileşen tutumlar git gide o kişinin hayat görüşüne ve davranışına yansır (54).

4) Öğeler Arası Tutarlık: Çoğunlukla, tutumlardaki öğeler arasında düzeysel bir tutarlılık vardır. Bununla birlikte, güçlü ve aşırı tutumlar olarak belirtilen tutumlarda bu tutarlılık özelliğinin daha da fazla bulunduğu belirlenmiştir. Tutumların bazılarında öğelerdeki tutarlılık belirgin görülmeyebilir, hatta tutarsızlık bile mümkündür. Tutumların kendi içindeki tutarsızlık, diğer bir deyişle tutumun öğelerindeki uyumsuzluk, tutum üzerinde birtakım değişmelere yol açabilecek bir yerleşmemişlik unsurudur. Bu tutarsızlığa bağlı olarak davranışsal öge de ortaya çıkmayabilir (52). Tutum öğeleri de tutarlı olma eğilimi göstermektedirler. Öğelerden birinin tutarlı olması diğer öğelerinin de tutarlı olmasını sağlayabilir. Fakat tutumlar arasında öğelerin tutarlılıkları yönünde bir takım değişiklikler görülebilir. Bu tarzda tutarlı tutumları değiştirebilmek güçken öğeler arasında tutarlılık olamayan tutumları değiştirebilmek daha zordur (55).

5) Tutumlar Arası Tutarlık: Tutumlarının tamamının bireyin diğer tutumlarıyla tutarlı olması önemli olduğu kadar tutarın derecesi de önemli bir özelliktir. Kişilere ait tutumlar çoğunlukla tutarlı olma eğilimi sergilemekle birlikte bu tutarlılık, tutumların ortaya çıkması için gerekli değildir. Tutarlılık derecesi somut olaylar karşısında değişiklik gösteren ve sürekli ölçüm gerektiren bir problemdir (52). Tutumun önemli özelliklerinden bir diğeri ise tutumun farklı bir tutumla olan ilişkisi ve bu tutuma göstermiş olduğu tutarlık seviyesidir. Bundan dolayı tutumlar genelde birbirleriyle tutarlı bir şekilde bağlantı kurmaktadır (53).

6) Tutumun Yapısı: Tutum kavramının alanı çok geniştir, fakat davranışların hepsini tutumla ilişkilendiremeyiz. Tutumların genel özellikleri düşünce yapılarında örgütlenmenin aktif olmasıdır.

Muzaffer Sherif tutumları sıradan düşüncelerden ve ortaya çıkan düşüncelerin meydana getirdiği davranışlardan ayrı tutulabilmesi için altı kıstas üzerinde çalışmıştır. Bu kıstaslar şunlardır;

- Tutumlar doğuştan öğrenilmez sonraları kazanılır. Tutumun meydana gelmesi öğrenim süresinde oluşur. Tutum toplumsallaşma sayesinde kültürel bir şekilde kazanılır.
- Tutumlar geçici düşünce fonksiyonları olmadığından, meydana geldiklerinde belirli sürede belirli miktarlarda devam etmektedirler.
- Tutumlar sayesinde kişiler ve olgular arasındaki bağlantı sabit bir tutarlılığa ve düzene sahip olurlar.
- İnsan-nesne ilişkilerinde bilhassa tutumlar sayesinde belirgin hale gelen bir güdülenme tesiri altında kalma evresi meydana gelir.
- Tutumların oluşabilmesi ve biçimlenebilmesi için birbirleriyle kıyaslanabilir pek çok faktör bir araya gelmek zorundadır.
- Bireysel tutumların meydana gelmesiyle alakalı yöntemler toplulukların ortak tutumlarının oluşmasında da yapılabilirler (56).

3.2.3. Tutumun Fonksiyonları

Tutumlar, kişilerin kişilik yapısı içinde önemli fonksiyonlara sahiptir. Bu fonksiyonlardan bahsedecek olursak:

1) Tutumların Faydalı Fonksiyonları: Tutumlar, bireylere faydalı olan ve toplumsal koşullara uyum sağlamasını kolaylaştıran bilişsel özelliklere sahip bir araçtır.

2) Tutumların Benliği Koruma Fonksiyonu: Tutumun, benliği koruyucu bir görevi de vardır. Bireyin, kişiliğini ve temel değerlerini koruma özelliğine sahiptir. Kişi, benliğini koruyacak önlemleri arayış içerisinde.

3) Tutumların Benlik Açıklayıcı Fonksiyonu: Tutum, kişinin psikolojisi ile ilgili kimliğine dair değerlerini ifade edici niteliktedir. Kişi, tutumlarını, değerlerini açıklayabileceği ve kendi istediği gibi algılayabileceği şekilde kurgular. Bu kurgulamanın sonucu olarak da tutumlar, bireyin kimliğini tamamlar ve kimliğine güç katar.

4) Tutumların Bilgi Kazandırma Fonksiyonu: Tutum, kişilerin dünyayı algılamalarında bazı temel ölçütler geliştirebilmelerini sağlayan bir bilgilenme gereksinmesi yaratma fonksiyonuna da sahiptirler. Kişi, karmaşık bir özellik taşıyan evreni, bireysel ilişkilerini ve bu ilişkilerin dışında kalan dünyayı, yalnızca zihninde sistemli programlar bütünü haline getirerek anlayabilir (57).

3.2.4. Tutumu Oluşturan Öğeler

Tutumu oluşturan üç temel öge vardır bunlar, Bilişsel öge, Duygusal öge, davranışsal öge. Tutum yalnızca davranış veya duygu değil, bilişsel öge, duygusal öge, davranışsal öğelerin bütünleşmesidir (58). Bu öğelerin arasında genellikle örgütlenme vardır. Bu örgütlenmeye göre insanın belirli bir konu hakkında bildikleri (bilişsel öge), bu konuya nasıl duyguyla yaklaşacağını (duygusal öge), ve bu konu hakkındaki davranışlarını da (davranışsal öge) belirlemektedir. Bu durumda tutumun oluşması için bu üç ögenin birbirleriyle ilişkileri olmak zorundadır (59). Bu varsayımına göre bireyin bir konu ile bildikleri o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa, bilişsel öge; birey o konuya olumludur, duygusal öge, bu sözleri veya davranışları davranışsal öge ile gösterir. Bu durum tutumların bize, biliş-duygu-

davranışın bütünleşmesi olduğunu gösterir. Ve buna üç öğeli tutum modeli adı verilmiştir (60).

3.2.4.1. Bilişsel Öğe

Triandias bilişsel ögeyi bu bağlamda tanımlamıştır: “ kişinin düşünme evresinde kullanmış olduğu bir ayrıştırma olayıdır. Ayrıca bu ayrıştırmaya bilgilerin kümelenmesi de diyebiliriz. Örneğin kişiler çevreyi kirletici çeşitli etkenler karşısında tutarlı tepkiler göstermektedirler. Bu çevreyi kirleten etkenler kömür, duman, çöp gibi nesnelerdir. Bu tutarlılık tutumun ayrıştırma veya ekleme özelliklerinin biridir (53). Bilişsel bileşen; bir kişinin bir nesne ve olaya karşı sahip olduğu düşünceleri, inançları ve görüşleri ifade etmesi ve geliştirdiği değerlendirme sürecini kapsar. Fertlerde tutumun oluşabilmesi için öncelikle karşı taraftan bir uyarı sinyali gelmesi gerekmektedir, çünkü var olmayan bir durum ve ögeye karşı bir tepki verilmesi ve buna paralel olarak tutum geliştirilmesi mümkün olmamaktadır (61). Bilişsel bileşen, kişinin bilgileri düzenlediği ve depoladığı kısım olarak bilinmektedir. Bilinç her zaman bilişsel bileşen ile birlikte olup olmakta tutumların derecesi ve şiddeti kişinin nesne ve ögeyi nasıl anladığı ve yorumladığı ile ilgili olmaktadır. Bilişsel tutumlar sözlü ve fiili olup farkındalık gösterebilmektedir. Bilişsel öge özetle bir inanç ve düşüncenin somutlaşmış hali olup, nesne ve öğeler hakkındaki tutumları ve inançları kapsamaktadır. Dolayısıyla bir objeye ve özneye karşı geliştirilen olumlu tutum ve davranış varsa o nesne hakkında pozitif yönde veya olumsuz bir davranış gelişmiş ise aynı şekilde olumsuz yönde bir davranış olması beklenmektedir (62).

Tutumların bilişsel öğeleri tutum konusu ile ilgili inançlara, bilgilere dayanır. Bu bilgiler direkt tecrübe ile kazanıldığı gibi, başka insanların tecrübelerinden

yararlanılarak da kazanılabilir. Her hangi bir yerden duyarak ya da kitaplardan okuyarak da bu bilgiler kazanılabilir. Fakat var olduğu bilinmeyen ya da anlaşılmayan bir konu için tutum oluşmaz. Tutumun oluşabilmesi için bireyin bilgi sınırlarının içinde olması gerekir. Tutumların kalıcı olması bu bilgilerin gerçekliği ile doğru orantılıdır. Bilgiler ne kadar gerçek olursa kalıcılık da o kadar uzun olur. Tutumların değişebilmesi için tutum konuları hakkında ki bilgilerin değişmesi de gerekir (52). Bilişsel öge kısaca, bir inanç ifadesinin kabul edilmesidir; yani, tutum nesnesi hakkındaki inançlarımızı içerir. Bir objeye karşı olumlu veya olumsuz tutum varsa, o obje hakkında olumlu veya olumsuz inanç da olacaktır (52). Bir insanın tutum nesnesi hakkındaki bilgi, inanç veya düşünceleri artı veya eksi olabilir. Bir birey, beden eğitimi ve spor dersleri akademik başarıyı düşürdüğüne inanıyorsa ve bu bilimsel açıdan yanlış bile olsa o birey için doğrudur (63).

Bilişsel öge insanın genelde çevresi ile ilgili olarak yaşadığı tecrübelerden kaynağını alan bilgi birikimine dayanır. Tutuma ilişkin bilgiler, gerçeklere veya gerçek olmayanlara göre kalıcı ve geçici olur. Örneğin; herhangi bir ürünün televizyon reklamlarından etkilenecek işe yarayacağını düşündüğümüz de aldıktan kullandıktan sonra hiç de sandığımız kadar işe yarar bir ürün olmadığı anlaşılınca o ürün hakkındaki tutumumuzun yönü ve etkisi değişmektedir (59).

3.2.4.2. Duyuşsal Öge

Tutumlar insandan insana farklılık gösteren ve gerçeklerle anlatılamayan hoşlanma veya hoşlanmama durumlarını oluşturur. Başka bir deyişle duygusal öğelerin pozitif veya negatif etkileri vardır. Bir ferde ya da nesneye olumlu tutum gösteren birey, bu nesneyi ya da kişiyi olumlu değerlendirerek onlara karşı olumlu duygular gösterecektir. Duyuşsal öge, kişinin elde ettiği değerlerin bütünüyle yakın

ilişkisi olan bir terimdir. Tutumun kişinin hedeflerine hizmet ettiği veya etmediği, pozitif ya da negatif duyguların oluşmasına sebep olmaktadır (64). Tutumların duygusal ögesi pozitif ya da negatif tepkiler vermesine yol açar. Bununla birlikte tutumun duygusal ögesi daha baskın çıkar ve bir tutumun değişebilmesi daha güç hale gelir (53).

Duyuşsal unsur tüm bireylerde değişik şekillerde oluşmaktadır. Kişiye özgü olan bu unsurlar gözlenemeyen somut bir biçimde açıklanmayan durumları ifade eder. Tutumların gizil ögesi şeklinde bilinen sevinme ve hoşlanma gibi duygularını ifade eder (65). Bu unsur bilişsel ögeye nazaran kolayca anlaşılmaktadır. Hem nesnelere hem de durumlara karşı olumlu veya olumsuz tepki ön eğilimini oluştururlar (64). Bu ön eğilim bireyin tutumlarını etkiler. Bunun yanı sıra duyuşsal yönü daha ağır olan bir kişinin tutumunun değiştirmesi bir hayli zor olacaktır. Egoyla alakalı tutumlarda ise bu, neredeyse imkânsızdır (66). Tutumlar genel manada incelendiğinde; gösterilen etki ve tepkiler, insanların bir tutum nesnesi ile ilgili olarak yaşadıkları ve daha sonra onunla ilişkilendirildikleri duygular, ruh halleri, hisler ve karşı tarafın duygularını anlayabilen sinir sistemi faaliyeti olarak tanımlanmıştır (67).

Duyuşsal bileşen; nesnelere karşı gösterilen duygusal tepkiyi belirtir, örneğin sevmek ve sevmemek. Yapılan birçok araştırmalar duyuşsal bileşenin önemine vurgu yapar. Bir bireyin bir ögeye ve nesneye karşı geliştirdiği tutum basitçe kişinin o konuyla ilgili inançları analiz etmekle ortaya çıkmaz çünkü duygular insanın bilişsel süreci ile eş zamanlı çalışır ve tespit edilmesi zordur (68). Duyuşsal öge, bir kişinin algı, inanç, düşünce ve alışkanlıklarını oluşturan bir bileşendir. Bu bileşen kişinin olay ve nesnelere karşı inandığı durumdan anlam çıkarması sonucunda oluşmaktadır.

Bu bileşende tutumların derecesi ve şiddeti söyleyen kişinin verdiği tepkiyi kelimelere dökerek nasıl ifade ettiğine göre farklılık göstermektedir. Tutumlar ve görüşler arasında ayırım noktasında netlik vardır. Görüşler sözlü tepkiler olduğu için her zaman anlaşılabilir, tutumlar ise sözlü olsun veya sözlü olmasın tahmin edilmesi güç olup farkındalığı kolay değildir (62). Tutumu inanç, gerçek ve değerlerden ayıran en önemli özellik, tutumların duygusal bileşeninin olmasıdır (52).

Tutumların duygusal ögesi, kişinin tutuma konu olan olay veya nesnelere karşı heyecanını içermektedir. Tutuma süreklilik kazandıran, tutumun itici veya şekillendirici olan yönü bu duygusal ögesidir (62). Tutumun sürekli olmasını sağlayan ve tutuma şekil verici yönü duygusal ögesidir (60). Tutum, insanların duygusal yönüyle kişilik boyutunun yeni bir öğrenmeyle daha önceden beslediği duygu ve düşüncelerine denir (70). Özellikle insanların olaylara karşı tutumları daha çok duygu yüklüdür. Bu nedenle bu tutumun değiştirilmesi esasen çok zordur (71).

Duygusal öge diğer iki öge gibi bağımsız değildir. Fakat duygusal ögesi ağır basan bir insanın tutumunun değişmesi çok zordur. Kişinin özünü (benliğini) ilgilendiren konulara ve olaylara karşı tutumu çok duygu yüklüdür. Bunun için bu tutumların değiştirilmesi çok zordur. Bireyin herhangi bir tutum konusuna olumlu veya olumsuz duygular beslemesi önceki yaşantısındaki deneyimlerine bağlıdır. Birey bir konuya karşı pozitif duygular besliyorsa daha önce karşılaştığı bu konu hakkındaki görüşleri pozitif olduğu net ve kesindir (72). Tutumun bireyden bireye farklılık gösteren ve gerçeklerle tanımlanamayan, hoşlanıp hoşlanmama yönünü oluşturur. Tutumu inanç, gerçek ve değerlerden ayıran en önemli özellik, tutumların duygusal bileşeninin olmasıdır. Tutumların duygusal ögesi, kişinin tutuma konu olan

olay veya nesnelere karşı heyecanını içermektedir. Tutuma süreklilik kazandıran, tutumun itici veya şekillendirici olan yönü bu duyuşsal ögesidir (69).

3.2.4.3. Davranışsal Öge

Bireyin belirli uyarıcı grubundaki tutum objesiyle alakalı davranış eğiliminin yansımasıdır. Söz konusu davranış yaklaşımı sözle veya diğer hareketlere bakılarak anlaşılabilir (73). Bir objeye ait tutumu pozitif olan kişi bu objeye karşı pozitif düşünmeye, onu desteklemeye, yardım etmeye ve ona olumlu yaklaşmasına neden olacaktır. Bir objeye ait tutumu negatif olan kişi ise, bu objeye karşı ilgisiz kalarak ya da ondan uzaklaşarak, onu eleştirme hatta ona zarar verme eğilimi göstermesine neden olacaktır (53). Davranışsal bileşen, bir birey tarafından yapılan sözlü ve sözlü olmayan eylemlerden oluşan gözlemlenebilir neticesinde bir tepki ile sonuçlanan davranışsal eğilimlerdir. Verilen tutumla alakalı olarak kişinin vermiş olduğu lehte veya aleyhte olabilecek davranışlar ile birebir ilişki içerisinde. Tutumsal davranışlar aşağı yukarı tutarlı davranışlardır. Dolayısıyla belirli bir tutumsal uyarıcıya yönelik bir dizi cevabın bir dereceye kadar organizasyonel yapı içerisinde öngörülebilirlik göstermesi muhtemeldir (74). Janis ve Kelly göre davranışsal bileşen, nesneye doğru belirli şekillerde oluşan harekete geçme veya tepki verme eğiliminden oluşur. Bu prensip ve eylem yönelimi çoğunlukla bireyin ne yapacağı ile tercihen ne yapmak istediğini ölçerek veya tahmin ederek yapılabilir. Davranışsal bileşende dört genel davranış kategorisi bulunmaktadır (75).

- **Pozitif Yaklaşım:** Arkadaşlık, samimiyet, sıcakkanlılık.
- **Negatif Yaklaşım:** Saldırı, olumsuz tepkimeler, negatif enerji
- **Negatiflikten Uzak Durma:** Tiksinme, kaçma ve korku

- **Pozitiflikten Uzak Durma:** Stres ve baskı altındayken başkasının mahremiyetine ve özeline izin vermek, saygı duymak

Davranışsal öge, bireyin belirli bir uyarıcının tutumuna ile arasındaki davranış yatkınlığını gösterir. Bu davranış yatkınlığı farklı şekillerde gözlenebilir. Bu davranışlar bireyin rutinleri, düzgüleri ve davranışlarıyla direkt olarak ilgisi bulunmayan tutumlarının tesiri altındadır. Bundan dolayıdır ki, davranışsal ögeden bahsederken ilk olarak duygusal ve normatif davranışı iki ayrı kategoriye ayırmalıyız. Kişinin dâhil olduğu kümelerde veya alt kültürde, davranışlardan biri gerçek görülüyorsa, birey istemese de bu davranışı gösterir (52). Davranışsal öge, kişinin belli bir uyarıcı grubundaki tutum objesine ilişkin davranış yatkınlığını yansıtır. Söz konusu davranış yatkınlığı sözler ya da diğer hareketlerden gözlenebilir. Bu davranışlar kişinin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum objesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da tesiri altındadır. Dolayısıyla, davranışsal ögeden söz ederken öncelikle iki tür davranışı yani duygusal ve normatif davranışı birbirinden ayırmak gerekir. Bu normlar küçük gruplar ya da alt kültürlerin kişi davranışı üzerindeki tesiridir. Kişinin bağlı olduğu grup ya da alt kültürde, bir davranış doğru olarak görülüyorsa, kişi bu davranışı hoşuna gitmese de yapar (60).

3.2.5. Tutum ve Davranış İlişkisi

Psikoloji biliminde insanlar, hayvanlar ve bitkilerin uzaktan izlenebilir tepkilerinin adıdır. Organizmanın dışarıdan gelen uyarılar karşısında göstermiş olduğu tepkilerdir. Sosyolojik açıdan bakacak olursak da toplumda gelenek haline gelmiş ve alışılmış birbirine benzeyen toplumsal hareketlere davranış denilmiştir (76). Davranış karmaşık güçlerin etkisindedir. Başka bir deyişle 4 etmenin karmaşık ilişkisi sonucunda davranışların meydana geldiği görülmüştür. Bunlar; ortam, tutum,

beklenti ve alışkanlıklardır. Bu belirtilen dört etmenin tümü aynı yönde ise veya birbirleriyle tutarlıysa, davranışın tahmin edilebilmesi daha geçerli olacaktır (77).

İnsanların tutumunu geliştirmesi çevresiyle olan uyumunda önem sağlamaktadır. Bunun yanı sıra tutumlar kişinin yönlendirme gücünü de kapsar (78). Eğitim “kişinin yaşantısı sayesinde hem davranışı hem de isteyerek bir değişim ortaya koyma evresidir” (79). Tutum, davranışların oluşmasında etkili olan etkenlerden birisidir. Davranışların önceden ön görülebilmesi kişinin tutumlarının belirlenmesiyle gerçekleşebilir. Tutum çalışmalarının temel amacı davranışı meydana getiren faktörleri ortaya çıkararak istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması yönünde bireylerin tutumlarını ölçerek davranış nedenlerini ortaya konulmasını istemektir (77). Birçok psikolojik parametre gibi tutumların da doğrudan gözlenemeyen, kuramsal ya da gizli parametre olduğunu ve varlıklarının ancak sözlü veya davranışsal belirtilere dayanır. Tutum, bireyin birtakım davranışlarını veya tepkilerini ortaya koymakta, çoğu davranışlarından ve de tepkilerinden belirlenmektedir. Tutumun varlığı, onun yansıttığı varsayılan bir takım gözlenebilir davranışlardan anlaşılabilir. Herhangi bir tutum objesine ilişkin bir görüş ya da davranış söz konusu olmadığında, kişide o davranış ve görüşe ait tutum gizlide olsa, etrafındaki kişilerce gözlenemeyeceğinden varsayılmaz. Tutumlar doğrudan gözlenemez ancak kişinin davranışlarına bakılarak kişinin tutumları hakkında tahminlerde bulunulabilir. Ancak gözlenememelerine karşın kişinin tutumlarını, sevgilerini, nefretlerini dolayısıyla kişinin tüm davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir (80).

3.2.6. Tutum ve Spor İlişkisi

Sağlık, yaşam boyunca devam eden sürekli değişim gösteren dinamik bir süreçtir. Modern toplumlarda bu durum fiziksel aktivite eksikliği ile karakterize edilir. Teknolojik gelişmeler neticesinde insanların iş yükünün yavaş yavaş makinelere geçtiği bu dönemde iş yapmak için fiziksel efor daha az yapılmakta neticesinde ise daha az enerji harcamaktadırlar. Bu fiziksel aktivite eksikliği de normal olarak genel insan sağlığı açısından olumlu ve olumsuz etkiler bırakmaktadır (81). Bu durum insanların yaşam şekillerinin, çalışma düzenlerinin, beslenme alışkanlıklarının, egzersiz çeşitlerinin ve sıklığının düzenli olarak gözlem altında tutulması ve takip edilmesi gerçeğini ortaya koymuştur. Fiziksel egzersizlere ayrılan zaman ve gösterilen ilgi spora karşı geliştirilen olumlu tutumun oluşmasına fırsatlar sağlayacak böylelikle insan sağlığı ve yaşam kalitesini arttırmada önemli kazanımlar edinilecektir (82). Buna ilave olarak yerleşik yaşam biçimi insanlar arasında da baskın hale gelmiş bu durum insanların sağlığı üzerinde olumsuz etkiler göstermeye başlamış insanlar giderek hareketsizleşmeye başlamıştır (83).

Sosyal yaşam döngüsü içerisinde insanlar belirli toplumsal kurallar çerçevesinde tutum ve davranışları geliştirmesi beklenmektedir. Böylece, kişilerin topluma uyum sağlamak için çevresiyle ilişki içinde olmakta sosyalleşme süreci hızlanmaktadır. Spor bu noktada en önemli parametrelerden birisi olup bireylerin olumlu tutumlar ve kararlar geliştirip hem eylemsel açıdan hem de bakış açılarını ona göre şekillenmesinde yukarı yönde olumlu etkileri olmaktadır (84). Tutumlar deneyimler neticesinde öğrenilir çevreden ve aileden alınan değerler ile son şeklini alır (85). Bireylerin spora yönelik göstermiş oldukları tutum ve eğilimler sahip oldukları yaşam tarzı, eğitim geçmişi, sosyal çevresi ve yaşam perspektifi gibi

faktörler neticesinde şekillenebilir. Sporun fiziksel, bilişsel, zihinsel ve sosyal kültürel faydalarının doğru algılanması toplum içerisinde bireylerin olumlu tutumlar geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Spor sadece bireylere fayda sağlamamakta ayrıca yaşam seviyesi yüksek gelişmiş ülkelerde görülme sıklığı oranınca önemli fırsatlar sunarak bulunduğu coğrafi konuma; kültürel, sosyal ve ekonomik yönden katkılar sağlamaktadır (86).

Sporun birleştirici ve sosyalleştirici unsuru ile toplumda spor algısı ve buna karşı geliştirilen tutum derecesinde doğru orantılı olarak artmaktadır. Toplumda sporun genelleştirilmesi ve yaygınlaştırılması sporu fertler arasında ve nesillere kültürel bir unsur olarak aktarmakla düzenli spor alışkanlığı edinmek yakından ilgilidir. Spor aktivitelerine katılım sağlamak genç neslin sağlıklı gelişimine olumlu katkılar sağlamanın dışında sosyal ve duygusal gelişimine de olumlu etkiler sağlamaktadır (87).

Amerikan Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği'ne (NASPE) göre spor eğitimi dersinin öncelikli hedefi bireylerin pozitif tutumlar geliştirmesine katkıda bulunmak ve yaşam boyu edinilecek bir fiziksel aktivite alışkanlığı kazandırmaktır. Bu nedenle tutumun, motivasyon ve davranış üçgenini etkileyen en önemli unsurlardan biri olduğu, sporunda bunu tetikleyen ve ivme kazandıran en önemli unsurlardan olduğu söylenebilmektedir (88).

3.3. Kadın ve Spor

Erkeğin egemen olduğu ve cinsiyet ayrımcılığının yaşandığı tarihsel geçmişi çok eski olan geleneksel toplumlardan modern yaşama geçişin hemen olamayacağı ve bu nedenle modern hayatın bir ürünü olan olgularda da toplumsal cinsiyet farklılığının hissedileceği oldukça açıktır. Bu durum, modernitenin bir ürünü olan

sporu da kapsamaktadır. Çağımızda Batı dünyasının daha fazla ilgilendiği ve katılım oranlarında yoğunluğun fazla olduğu spor branşlarını genel olarak incelediğimizde, bu spora erkeklerin hâkim olduğu görülmektedir. Spor, kadınların henüz modern dünyanın ilk yıllarında kamu alanlarında yer alma savaşı içindeyken, erkeğe has bir etkinlik olarak sahneye çıktığından daha önceleri de bahsedilmiştir. Modern olimpiyatların kurucularından biri olarak görülen Pierre de Coubertin'in, sporda kadınlara yer verilmesine sıcak bakmadığı görülmektedir (89).

Dünya sporunun yaygınlaşmasın da ve gelişmesinde önemli katkıları bulunan Coubertin yapmış olduğu hararetli konuşmalardan biri, 1901 yılında “kadınlar erkeklerin başarılarını takdir etmekle görevlidir”, 1902 yılında “kadınların spor yapması doğaya terstir”, 1912 yılında “Olimpiyat oyunları erkeklere sadece ”, sözleri dikkat çekmektedir. 1924'te, kadınların erkeklerden 20 yıl sonra yarışmalara katılmalarıyla, Coubertin Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nden kadınları oyunlardan çıkarmasını istedi. 1925'te kadınlara sınıf dışı yarışmalar önerdi ve 1934'te erkeklerin yarışmalara katılmasının iyi olmadığını söylemiştir. 1935'te, halkın karşılaşmalarında kadınların katılımına karşı olduğunu, toplumda spor yapmamaları gerektiğini ve Olimpiyat Oyunlarındaki kadınların temel rolünün, erkeklerin başarılarını ödüllendirmede yer alması gerektiğinde ısrar etti (90). XIX. yüzyılda “ben de varım” diyen kadın, mücadelesinin meyvelerini XX. Yüzyılda toplamaya başlamış; bu sürecin doğal uzantısı olarak spora da katılmıştır. 1950’li yılların “Spor herkesin olmak istiyor” sloganındaki “herkesin” ifadesi kadınları da içermekteydi.

Toplumda kadınların spora katılmaları, kadınların o toplumun içine bulunan genel konumuna ayna tutar. Dünyada kadınların statüsü ve kadına verilen görevler göz önünde bulundurulduğunda, sporda kadınların sporculuğundan çok cinsiyetinin

ön planda olduğu görülür. Öncelikle 1970'lerin başlarından sonra gelişen feminist akımlarla beraber, kadın ve spor ciddi konu haline gelmiş ve bu konu hakkında önemli tartışmalar yapılmaya başlanmıştır (91).

Feminizm, cinsiyet ayrımının karşısında olup, siyasi, ekonomik ve toplumda eşitlik görüşünün savunucusu olan bir kavramdır. Fransız Devrimi'nde son kadın hakları özgürlüğü, özgürleşmenin ortaya çıkmış olması, özgür eylem ve reformlar yaratılmasını sağladıktan sonra egemenliğiyle mücadeleye dönüşüyor. Bu inisiyatifler bir üründe, kadınların eğitimde fırsat eşitliğini elde etmeleri için Amerika Birleşik Devletlerinde “İslah Eğitimi (1972) ” çalışmasına başlandı ve “TITLE IX” projesiyle birlikte istatistik formları ve kamu yararları için sahibi olmalarına yardımcı olundu. TITLE IX'un konusu, sporda kadınların önünün açılması ve eşit dağıtılmayan ödüllere karşı bir araya gelerek kulis oluşturmaktır (92).

3.3.1. Kadınların Spora Katılımı

Kadınların kamusal hayattaki var oluşu ve spora katılım sağlamaları toplumsal cinsiyet ile ilgili çalışmalara eşit niteliktedir. Kanunlarda yapılan düzenlemelerle kadınlara eşit haklar verilip, basında spor yapan kadınlar ve kadın hareketlerine yönelik fazlalaşan ilgiler ve sempatiler, kadınların 1970'lerden itibaren sportif faaliyetlere katılmalarını çoğaltmıştır (93).

Geçmiş yıllardan süre gelen uluslararası kadın hareketleri kadınların fiziksel ve entelektüel yönden gelişimini sağlamıştır. Bunun bir sonucu olarak da kadınların aile ve çalışma hayatında üstlendiği rolleri yeniden tanımlanmış, hem maddi imkân hem de zaman sorunu olmayan kadınların spor yapmalarını fazlalaştırmıştır (94).

Kadın sporunun gelişim dönemleri, 19. yüzyılın ortasından 20.yüzyılın başına kadar devam eden dönemi kapsar. Viktorya dönemi diye bilinen dönem, kadınların sporda aktif olmaya başladıklarını göstermiştir. Ev hayatından kamusal hayata açılan ve iş hayatında var olan kadınların sayılarında gözle görülür bir şekilde artışın olduğu söylenebilmektedir. Kadınlar kamu alanlarında var olmasıyla birlikte belli kurallar çerçevesinde bazı spor dallarına katılmalarına yavaş yavaş müsaade verilmiştir (95).

Tüm konularda olduğu gibi, sporda cinsiyet avantajları da vardır. Spor branşları, farklı yüzdelik performans seviyelerine sahip baskın bir tarafa sahiptir. Ancak, farklı toplumlarda, onların gelişim düzeyleri değişmektedir ve sanayileşmiş toplumlarda kadının spor yapma seviyesi yüksektir, gelişmeye devam toplumlarda ise spor yapma seviyesi düşüktür (96).

Spor genellikle özgür ve istekli olarak yapılır. Katılımın özgür olduğu görülmektedir çünkü yaş, cinsiyet, sınıf ve ırka bağlı olmasına rağmen ihtiyaç duyulan alanlardan biri değildir. Bu özgür ve bağımsız iç hayat, kadınlara gelince kaybolur. Çoğunluğun bilinci, spordaki kadınların varlığı gariptir. Spor haberinin olağandışı ve mizahsız doğasına dayanır, sporun kendisi değil. Medyadaki kadın sporcular hakkında çoğu haber, ev hanımı ve anneliklerine odaklanıyor. Öte yandan, kadın sporcuların fotoğraf ya da televizyon görüntüleri, değişimlerini vurgulayacak konumlardan ya da tam tersine, sporla uğraşan kadının cinsiyetinden ve erkekten nasıl uzaklaştığını vurgulayan pozlardan oluşuyor. Çünkü türün özellikleri, sporun uyandırdığı sporun özellikleri tarafından çağrılmaktadır. Bu sebeple spor genellikle erkek kimliğiyle özdeşleştirilir ve onların çalışmaları kabul edilir. Başarıya ulaşan kadınların başarı oranları arttıkça daha erkeksi olurlar. Hiçbir erkek sporcunun

toplumda böyle bir ikilemi yoktur. Kadın atlet başarılı olursa, bir erkek olduğundan şüphelenilir. Bu yüzden kadın sporcular hormon testlerine tabi tutuluyor. Kadın sporcular sadece buz pateni ve jimnastik gibi sporlarda başarılı olduklarında halk tarafından övülür ve alkışlanır. Bu tür sporlar zaten gençliğe, esnekliğe ve kadınlığa bağlı (97).

Güney Amerika'daki gazetelerde kadın sporu % 15'lik bir haber oranı oluşturuyor. Bu aykırı durum bütün spor müsabakalarında da basınlarında da aynıdır; Sporcuların haberleri de dâhil olmak üzere, kadın basında yer alan haberlerin veya kadın sporunun kadın imajının spor imajı olarak görülmesi çok azdır. Kadın takım sporları hakkında çok az yorum var; Bu yorumlar genellikle mükemmelliğin kahramanları, sıkıntıların duygusal yönleri, sıra dışı kişiliği gibi olumsuz ya da az tahmin edilir. Toplumdan topluma farklılıklara rağmen, tüm ülkelerde, sporda kadınlara hükmedilen bu görüşler, kadınların spor yönüne oranlarını ve faaliyet çeşitlerini belirlemektedir. Güzelliğini ve çekiciliğini korumak için, kadınlar formda kalmak için aerobik, adım, yürüyüş ve koşu kullanmayı tercih ediyor. Sporda kadınların kabul edilmemesi, Eski Olimpiyatlarda kadınların geri tutulmasıyla başlamış ve Baron De Coubertin tarafından modern olimpiyatlarla da devam etmiştir (98).

Kadın hareketleri ile belirli bir düzeyde toplumsal değişim sağlanmış olsa da, yarışma sporlarının katılımı, sporun araştırmaya katılımı ve boş zamanlarında erkekler ve kadınlar arasında hala büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ama belirli sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyde olan aile fertleri kızlarının spor yapması için efor sarf ediyor veya daha önceden sporla uğraşmış anneler kızlarını spora yönlendiriyorlar. Bunlar yaşandığı halde, spor yapmaya başlayan kızların sportif

zamanları ve düzeyleri, toplumun yapısına bağlı olarak erkeklere göre daha düşüktür. Annenin etkisinin belirli bir yaşa kadar olan çocuklarda daha fazla olduğu göz önüne alındığında, sporun halkın geneline yayılması ve çoğunluğa dönüşmesi için sporda kadınların ilgisinin artırılması ve spora daha aktif katılımın sağlanması için çaba gösterilmelidir.

3.3.2. Türk Kadını ve Spor

Türk kadını üç dönemde değerlendirilmiştir:

3.3.2.1. Türklerin İslâmiyet'e Girmeden Önceki Göçebelik Döneminde

Türk Kadını ve Spor

Bu dönemde kadınlar, dönemlerinde bulunan erkeklerin görevlerini üstlenmeye başlarlar. Ok atar, ata biner, kılıç kuşanır, hatta savaşta düşmanlara karşı savaşır (99). Hun topluluklarından edinilen bilgiye göre kadınların ayak topuyla uğraştıkları da bilinmektedir. Kaşgarlı Mahmud tarafından 1073'de yazılan Divan-ü Lügati-t Türk adlı kitapta Türk toplumlarında yıllarca hem kadınların hem de erkeklerin futbol oynadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Aynı kitapta oyun kurallarıyla ilgili açıklamalar yapılmıştır. Eski Türk toplumlarında Kız kovar, Beyge ve Kölbörü gibi at oyunlarını genelde erkekler ile kadınların beraber oynadıkları ve bu oyunlarda kadınların kendilerine eş seçtiği görülmüştür. İskitler 'de de kadınların binici ve savaşçı oldukları ihtiyaç halinde savaşa katıldıkları görülmüştür (100). Türklerin İslâmiyet'i kabul etmeden önceki göçebe hayatlarında ata binen, kılıç kuşanan, ok atan kadınlarının olduğu bilinmektedir. Savaş alanlarında erkeklerle beraber savaşarlardı, hatta kendisine talip erkekle güreş mücadelesine girer veya daha farklı mücadele isteyen erkek oyunlarını oynar, yenilenlerle evlenmezlerdi. Göktürkler

döneminde (550-575) kadınların oluşturduğu atlı savaş birliklerinin de olduğu görülmektedir (101).

3.3.2.2. Kalıcı Medeniyet Olma ve İslâm Kültürünün Etkisine Girdikten Sonraki Dönemde Türk Kadını ve Spor

Bu dönemde kadınlar eski döneme göre daha pasiftir. Kadınlar bir önceki dönemlerde üstlendiği, kahramanlık güçlerini yitirerek, aşk konularına daha fazla yoğunlaştıkları görülmüştür (99). Eski Türklerde kadınlar ve erkekler arasında her alanda bir eşitlik söz konusu olmuştur ancak Arap kültürü, İslamiyet'e geçiş ve göç gibi nedenler kadınların Türk toplumundaki konumunu kaybetmiştir. Bu durum geleneksel muhafazakâr ideolojinin kamu alanlarında yasalaştırdığı anne-eş kimliğinin önemine ve bu kimliğin sembolleri kadınların cinsiyet olgusunda somutlaştırılmasına sebep olmuştur. Gösterişsiz ve sade giyim tarzları, yalnızca eşleri ve çocuklarıyla ilgilenmeleri İslâm hayatında kadınların konumunu belirlemiştir. Osmanlı toplum hayatında İslâmî kuralların dar ve muhafazakâr yorumları neticesinde evden dışarı adım atmayan kadınlar, sosyal hayattan ve siyasî haklarını kullanabilme hakları ellerinden alınmıştır (102). Geleneksel dönemlerde kontrol ve gücü elinde tutmak isteyen anaerkil ideolojinin uygulayıcıları, kadının güç, prestij ve kontrol gibi belirgin spora önce her türlü katılımdan men ederken sonra seyrine ve daha sonrada ise sınırlı katılımına izin vermiştir (103). Bu engellemenin nedenlerinin başında bedensel güç farklılıklarının geldiği pek çok kaynakta öncelikli dile getirilebilmektedir. Bu farklarda daha çok kadının kırılgan, narin yapısının spora uygun olmayışı vurgulanmaktadır. Atalay “Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Sporları” adlı yayınında Osmanlılardaki sporun karakteristiğinden bahsederken bireysel gücün geleneksel dönemlerdeki önemine dikkat çekmektedir. “Orta Asya

kökenli ve Osmanlıya kadar ulaşan Türk sporlarında ferdi yetenek daima ön planda olmuştur” (104). Dini fiziki ve akli yönden zayıf olan kadının dinle çok ilişkili olan güreş gibi geleneksel sporlara kabul edilmemiştir.

3.3.2.3. Batı Medeniyetlerinin Etkisinin Görülmeye Başlamasından Sonraki Dönemde Türk Kadını ve Spor

Bu dönemde kadınların iktisadi, toplumsal ve kültürel hak ve ödevleri ön plana çıkarılmıştır. Bununla birlikte daha önce erkeklere kaybettiği düşünülen eşitlik olgusunu yeniden kazanarak erkekle aynı düzeye gelmesi amaçlanmıştır (99).

II. Dünya savaşı, kadınları geleneksel rolleri dışına çıkmasını gerektiren koşulları oluşturması ve yeteneklerinin yeterliliğini kanıtlayarak dışlanmış ve savaş sonrası dışlanacak kadınların yeniden başkaldırmasına zemin oluşturması açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Savaş sonrası patlak veren özgürlük hareketlerinde, kadın hareketlerinin ve kazanımlarının önemi büyüktür (103). Spora katılım toplumdan topluma farklılıklar gösterir. Gelişmişlik seviyeleri farklılık gösteren toplumlarda konuya bakış açısı değişmekte, sanayileşmiş toplumlarda kadınların spora katılım oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Fakat bazı toplumlarda hala kadının sadece doğurganlık için yaratıldığı, ter kokması yerine parfüm kokması gerektiğini, aktif hayat göre pasif hayatı seçmesi gerektiğini düşünmektedir. Spor yaptığında ise kadının, golf, tenis, paten, yüzme gibi estetik ve artistik branşları seçmesi önerilmiştir (105). Birçok spor branşı kadınlar için uygun görülmemekle birlikte, kadınlar için uygun görülmeyen spor branşlarıyla ilgilenen kadınların ise toplumsal cinsiyet rollerinin dışına çıkıldığı düşünülmüştür. Spor için gerekli görülen özellikler ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin olağan kalıplar arasında yakın ilişkinin bulunduğu ve bu düşüncenin ortaya çıkmasına sebep olduğu söylenebilir

(93). II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki süreçte, 1909 da Cemiyetler Kanunu'nun çıkarılması ve Türk gençlerine spor kulübü kurma özgürlüğünün verilmesi, Türk gençlerinin spor yapmalarına teşvik edilmesi Türk spor tarihinin ilk sportif uğraşları olarak ifade edilebilmektedir (106). 1914'de İnas Sultanisi'nin (Kız Lisesi) ilk ve orta derecesinde öğrenim gören öğrencilerin ders programlarında Terbiye-i Bedeniye (Beden eğitimi) dersi haftalık 2 ders saati olarak uygulanmaya başlamıştır (107). Tanzimat ve II. Meşrutiyet ilan edilmesi ile başlanan batılılaşma süreci, kadınlara sportif aktivitelere katılıma olanağı sağlayacak boyutlara ulaşmamıştı (108).

Cumhuriyetin ilân edilmesiyle kadının hukuk, eğitim, siyasete katılım, çalışma hayatı, toplumsal ve aile hayatı gibi yaşam sürecinde erkeklerle aynı haklara sahip olabilmeleri için birtakım düzenleme çalışmaları yapılmıştır (109). Türkiye'de de kadının spora girmesi Cumhuriyet ile birlikte, sporun devlet tarafından desteklenip okullarda Beden Eğitimi derslerinin zorunlu kılınmasıyla olmuştur. “Cumhuriyet'in ilanından sonra sayısı 14'e yükselen kulüplerde gerçek faaliyet gösteren 827 sporcu tespit edilmiş ve içlerinde paraşütçü, uçman dâhil 52 kadın sporcu görülmüştür”. Ancak daha önce bahsi geçen nedenlerle Türk kadının spora katılma isteklerini gerçekleştirmesi pek mümkün olmamıştır. Sadece “arama bilincine erişmiş ve para kaygısını üzerinden atmış” olanlar, yükseköğrenimleri sırasında spora ‘takım’ olarak katılabilmişlerdir. Ayrıca spora katılabilen azınlıktaki kadınların ya eşleri ya da babaları sporda ün yaptığından mali olanakları ve çevre baskıları olmayan veya bu baskılarla başa çıkabilecek şartlarda kadınlar olduklarına dikkat çekilmektedir (104).

Atatürk, Türk sporunun ilk öğreticilerinin yetiştirilmesi konusunda hızlı davranmıştır. Beden eğitimi öğretmeni yetiştirecek okullar yapılmadan önce, Çapa

Muallim Mektebi bünyesinde özel kurslar açmış, yine bu dönemde kadın beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek maksadıyla da İsveç'ten getirilen iki kadın öğretim üyesi, Çapa Muallim Mektebindeki özel kurslarda görev alarak kız öğrenciler yetiştirmişlerdir. İstanbul Çapa Kız Muallim Mektebinde 1926 yılında bir kurs açılmış ve bu kursun başına Selim Sırrı Tarcan başkan olarak getirilmiştir. İsveç'ten getirilen öğretim üyelerinin eğitimi ile dokuz ay devam eden kursu başarıyla bitirenler Avrupa'ya eğitime gönderilmiştir (101). 1930 yılına kadar devam eden bu kurslardan 63 kadın, 148 erkek mezun edilmiştir (110). 1936 da Berlin Olimpiyat Oyunlarında iki kadın eskrimci sporcumuz, Suat Aşeni ve Halet Çambel'dir. İstanbul Çapa Kız Öğretmen Okulu'nda 1926 da bir spor kursu açılmıştır. 1929 da ise Ankara'da bir grup kadın aracılığıyla tenis kulübü oluşturulmuştur. İlk Türk kadın voleybolcu Suphiye Fırat 1929 da erkek voleybol takımında oynamaya başlayarak fizyolojik olarak da kadının güçlü olduğu gerçeğini gözler önüne sermiştir. Beden Terbiyesi Teşkilatı'nda federasyonun ilk kadın üyesi, Güneş Çapa'dır. İlk kadın terbiye-i bedeniye (Beden eğitimi öğretmeni) muallimesi Mesadet Saver 1931 yılında Taksim Stadyumu'nda 19 Mayıs gösterilerini yaptırmış, 1928 yılında ilk kez yapılan gösterilerde de ilk komutu yine o hoparlör kullanmadan vermiştir. Fitnat (1910), Nezihe (1911), ve Melek Özdil (1916) kardeşler kürek branşın da Fenerbahçe spor kulübü adı altında 1930-1942 yılları arası tüm birincilikleri almışlardır. Tiyatrocu Lale Oraloğlu 1950 yılında Galatasaray Kız 4 Tek Kürek Takımında yer almış ve şampiyonluk kazanmıştır. Bir grup genç kız Futbol Kulübü Derneği ve Dostlukspor'u kurmuşlardır (111). Samiye Cahid Hanım (Morkaya) ilk Türk kadın otomobil yarışçısı olarak bilinir. 1930 ve 1931 yıllarındaki yarışlarda dereceye giren

Samiye Hanım ilk birinciliğini, 1932 yılında İstinye köprüsü ile Zincirlikuyu arasındaki 9,5 kilometrelik parkurda düzenlenen ralliyi kazanmıştır (112).

3.3.3. Modernleşen Dönemde Kadın ve Spor

Türkiye sosyolojik bakımdan heterojen bir ülke olma özelliğine sahiptir. Modernleşme yolunda alınan mesafe coğrafi ve sosyal olarak değişmekle birlikte; batıdan doğuya, kentlerden kırsal kesimlere, büyük kentlerden arka planda kalmış semtlerin merkezi muhitlerine gidildikçe geleneksel yönden fazla ve modernlik yönünden az olan unsurlara rastlanılmaktadır. Genelde yeni neslin eski nesillere göre modernliğe daha fazla önem göstermişlerdir. Hem eğitim alanında hem gelir düzeylerinde görülen yükselmeyle modernleşme yönüne yönelimin arttığı görülmüştür. Bu yönelim, kadın unsuruyla daha dikkat çekici hala gelmiştir. Kadınlar yaşamlarını devam ettirdiği çevrede, sosyal kazanımları sonrasındaki rollerine, siyasi yönelimlerine, kişisel veya aileden yansıyan inançlarının etkisiyle farklılaşmaktadır. Anayasal düzenlemelerin kadınlara verdiği eşit hakların eğitim seviyesi düşük olan ve geleneksel dinin etkisi altında kalan, kırsal bölgelerde yaşayan kadınlara yansıdığını söylemek oldukça güçtür. Ekonomik kalkınmayla birlikte, kırsal bölgelerde ve ya ufak şehirlerde yaşayan, geleneklerine göre yetişen kadınlarla, orta ve üst düzeydeki şehirli kadınlar mukayese edildiğinde aralarındaki farklılıklar dikkat çekmektedir. Bu farklılıkların oluşması nitekim kendisini spor alanında da hissettirmektedir. Daha önceleri de belirtildiği gibi, modernleşme yolunda olan bütün ülkelerde yapıldığı gibi Türkiye’de de “geleneksel” ve “modern” iki türlü spor anlayışına sahiptir. Geleneksel Türk sporları denilince ilk akla gelen, karakucak ve yağlı güreş, binicilik ve okçuluk, erkeğe ait etkinliklerdir. Geleneksel dünyada var olan kadın günümüzde yalnız spor alanı içinde görülen halk danslarında var olmakta;

yapılan dansları da spor bilinciyle değil de, evlilik törenlerinde eğlenabilmek için yapılan bir aktivite olarak görülmüştür. Bizlerin temel konusunu ortaya çıkaran ve özetle “spor” diye bahsettiğimiz “modern sporlar” kadınların modern olma yolunda katıldıkları etkinliklerden biridir. Spor konusu Türkiye’ de ele alındığında genelde “elit spor” akla gelmekte; beş yıllık kalkınma planlarında ve anayasada “kitle sporuna önem verilmekle beraber elit spor da önde gelen aktiviteler arasında yer almaktadır.

Uluslar Arası Olimpiyat Komitesi (IOC) desteğiyle ülkemize gelen, spor ve kadın konusunda önemli çalışmalar yapan Kari Fasting ve Gertrud Pfister’in hazırladıkları rapora göre, yukarıda verilen gerçeği tam olarak gözler önüne koymaktadır.

Fasting ve Pfister’in rapora göre;

- Türkiye’de kadınların sporla ilişkisi, içinde yer aldıkları toplumsal tabakaya ve yaşadıkları yere göre değişmektedir.

- Aile bağları çok güçlü olduğundan kadınların babalarından ya da kocalarından izin almadan spor yapmaları pek mümkün düşünülemez.

- Aileler, çocukların okul başarılarını olumsuz etkileyeceği düşüncesiyle çocuklarının spor yapması konusunda pek istekli değildir.

- Spor “kadınsı” bir faaliyet olarak görülmemektedir.

- Evlilik, kadınların spor yapması için önemli bir engeldir. Erkek, karısının hayatını kontrol etmek istemekte ve çoğu zaman kıskançlık nedeniyle eşinin spor yapmasına izin vermemektedir.

- “Kadın evinde oturur” geleneksel sözü, özellikle Türkiye’nin doğusunda çok yaygındır. Ancak geleneksel hayat tarzı ve ideolojisinin aksine, büyük şehirlerde

oturan kadınlar kariyer sahibi olmak istemekte ve spor dâhil olmak serbest zaman faaliyetlerinin içinde olma eğilimindedirler.

- Türkiye’de iş ile serbest zaman arasındaki ayırım çok net değildir.
- Aile Türkiye’de çok önemli bir olgudur. Ailece yapılan başlıca serbest zaman faaliyeti, televizyon seyretmektir. Hafta sonlarında ailece pikniğe gitmek çok yaygındır.

- Ancak Türkiye çok hızlı değişen bir ülkedir. Yaşlı ve genç kuşaklar arasında önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Son zamanlarda sporda daha aktif oldukları görülen gençler çocuklarını da kız ya da erkek spora yönlendirmektedirler.

- İlginç olarak Türkiye’de kadınlar sporu bir eğlence olarak görmemektedirler. Özellikle üst tabaka da daha bariz olarak kendini gösteren sağlık endişesi ve fazla kilolardan kurtulma arzusu, kadınların spora yönelmesinde en etkili olan faktörlerdir. Çalışan kadınlar daha çok spor yapmakta; ancak onlar da “iş hayatında fiziksel görünüm çok önemlidir.” Düşüncesiyle eğlence aracı olarak değil, “iş” olarak görülmektedir.

- Beden ve güzellik idealleri toplumsal çevreye bağlı olarak değişmektedir. Türkiye’de Batı’dan, özellikle ABD’den ithal bir “beden kültürü” düşüncesi orta ya da üst tabakaya mensup görece küçük gruplardan pek çok kadının çeşitli nedenlerle ilgisini çekmektedir. Geleneksel çevrelerdeki bakış açısına göre sportif performansın artması ve kasların erkeksi bir görünümde gelişmesi, geleneksel kadın idealine uygun düşmemekte ve “kadınsı” görülmemektedir şeklinde eleştiriler ifade edilmektedir.

- Türkiye’de kadınların spora yönelmelerini olumsuz şekilde etkileyen bir öğede tesettür yani örtünmedir. Kadınlar yaşadıkları toplumun kültürel alt yapısından dolayı geleneksel olarak ya da dindarlık nedeniyle tüm vücutlarını kapsayacak

şekilde örterek dolaşmaktadır. Türkiye’de kadınların bedenlerini açarak başkaları tarafından çekici bulunmaları hoş karşılanmaz. Örtü, kadını aynı zamanda çevresine karşı güzel olma baskısından da kurtarmaktadır. Ancak bu durum, özellikle büyük şehirlerde giderek değişmektedir. Özellikle gecekonduya yaşamını sürdüren kızlar ve genç kadınlar, televizyon programlarından ve filmlerden etkilenecek kariyer sahibi olmak istemekte ve geleneksel hayat tarzından çok farklı bir hayata özlem duymaktadırlar. Çekiciliğini arttırarak daha üst tabakadan bir erkekle evlenebileceğini düşünen bu kesim, mükemmel bir bedene sahip olmak arzusuyla kozmetik ürünlere ve spora önem vermektedir.

- Kadın olsun erkek olsun Müslümanlar, İslamiyet dininin spora karşı olmadığı savunmaktadırlar. İslam dini sağlığa öncelik sağlayan ve bu çalışmalarını birçok kez ön plana çıkaran bir dindir. Peygamber (S.A.V.) Müslümanları yüzme, binicilik ve okçuluğa yönlendiren bazı hadisleri vardır. Ancak İslam dini, erkeklerde göbekten dize kadar, kadınlarda ise el, yüz ve ayak dışında tüm vücutlarını örtmelerini istemektedir. Özellikle daha Muhafazakâr Müslüman ailelerin sportif kıyafetlerin çoğuna sıcak bakmamalarına neden olmaktadır. Böylece ilk bakışta spor için engel oluşturmadığı söylenen İslam dininin, bu yönüyle engelleyici bir tarafı olduğu düşünülmektedir. Ancak İslam dininin yorumu, toplumsal sınıflara ve ülkenin farklı bölgelerine göre çeşitlilik göstermektedir; bunun spor faaliyetlerine katılımı etkileyen sonuçları doğmaktadır. Kırsal kesimde yaşayan insanların, büyük kentlerde yaşayanlara oranla İslam dinini daha muhafazakâr şekilde yorumladıkları görülmektedir (113).

Erkek sporundaki sorunlar ve artan ticari ve rekabetçi yaklaşım, kadın sporu hakkında tartışmaların tekrar çözümü için zemin oluşturmuştur. Son yüzyılda

kadınların spora katılıma ilişkin destek arayışlarında vurguladıkları sporun özellikle kişisel gelişime, fiziksel uygunluğa, beceri gelişimine, başarıya, sosyal gelişime, toplumda tanınmaya olan katkısı ile erkek tabanlı oluşan ve gelişen bir organizasyon olarak günümüze profesyonelleşmiş, endüstrileşmiş, ticarileşmiş biçimleriyle gelen sporun vaat ettikleri arasında büyük fark vardır. Nitekim Amerikan sporunda kadın tartışması, erkeklerin sporda hem profesyonel düzeyde hem de kolej düzeyinde yaygınlaşması döneminde yeniden artmıştır. Tarihsel süreçte sporun çıktılarından erkeklerin daha çok yararlandığı bir gerçektir ve zamanla sporun değişen ve eleştirilen ticari uygulanış biçimleri, yukarıda bahsedildiği gibi sporla daha çok ilişkide olan erkeklere mal edilmektedir. Örneğin sporda başarı yoluyla sınıf atlama, kadının dışlandığı Yunan Olimpiyatlarından Modern Olimpiyatlara ve günümüz toplumuna aktarılan erkeklere özgü ancak değişime uğrayan özelliklerden biridir (103). Geleneksel toplumlarda baskın olan ödül ve sınıf atlama yolu, statü ve toplumda kabul görme şeklindeyken günümüzde geliştirilen yeni değer ve liberalist yaklaşımların bireyselci etkileriyle elit sporda maddi anlamda kazanç sağlama öncelikli hedef olarak karşımıza çıkmakta, sporcu için toplumda kabul görmekten çok ulaşmak istediği gelir düzeyi yüksek sınıflardan birinde kabul görmek yeterli olmaktadır (104).

Kadının spora katılımını destekleyen, sporun yararlı işlevlerini vurgulayan nedenlere ve çok yüksek kazançlı kadın sporcuların sayısının oldukça düşük olan oranına bakılacak olursa kadınların spora katılım biçimlerinin dejenere olmuş bir spor kültüründen ibaret olmadığı söylenebilir. Ancak bir zamanlar Yunan Olimpiyatlarında başarı sağlayan erkek benzerleri gibi kişisel gelişimlerinin ve statülerinin garantisini sağlarken kadınların da pek çoğu aynı zamanda bilerek veya

bilmeyerek sporun sonuçları yoluyla bazı ‘otorite’ ve çıkar sağlayıcılara katkıda bulunabilmektedirler. Çağdaş spor örgütlenişi, bu sistemde yer almaya çalışan kadınları sadece “destekleyen” role, ikinci bir mevkiye indirebilirken, insanları, erkeksiliği fiziksel güç ve duygusal olarak etkilenmeyen olarak tanımlamaya yönlendiren anlamları üretmektedir (114). Her ne kadar sporun bilimselleşmesiyle ilk feministlerce reddedilen bu idealler, bilime uzak olmayan toplulukların zihinlerinde bile yerleşik inançlar haline dönüşebilmiştir. Geleneksel dönemlerde spora katılım fırsatı bulamayan kadınlar modernleşme sürecinde sporun bilimselleşmesinin ve giderek yaygınlaşmasının yanı sıra Batı ülkelerinde kadın hareketlerinin etkisiyle spora sınırlı da olsa giderek artan biçimde katılım fırsatı bulabilmişlerdir. Pek çok sporun ortaya çıktığı ve yaygınlaşmaya başladığı 18. ve 19. yüzyıllarda -bazı çevrelerde hâlâ tartışıldığı gibi- spora katılımın kadınlar için gerçekten doğru bir karar mı olduğu; yoksa sporda, sistemler, sağlık ve kadının doğal yapısına uygun olmayan ve/veya doğal yapı olarak atfedilen güzelliklerini yıpratacak kadar aşırı heyecan, yorucu çabaları içeren hareket yoğunluğu gibi nedenlerle kaçınılması mı gerektiği tartışılmaktaydı (114).

Geleneksel sporlarda “erkeksi” niteliği he zaman bu evrelerde kendini ön plana çıkarmakta, modern spor ve sporun kadını ele alması ile ilgili izin seviyeleri toplumdaki topluma değişim gösterebilmektedir. Sonuç olarak, bir sporun benimsenmesi/ kabul edilmesi yönünde olsa da kadınların spora katılmalarına yönelik önyargıların kaldırılmasının daha fazla zaman alacağını, sporda örnek uygulayıcıların daha çok erkekler olduğunu ve katılım sayısındaki artmanın kadınların aleyhinde olduğu gözlemlenmektedir. Örnek verecek olursak, kurucusunun cinsiyet ayrımı olmaksızın herkesin uygulayabileceği şekilde tanıtım

sağladığı ve yaygın olması için desteklemeye devam ettiği basketbol sporu, ulaşabildiği ülkelerde bu şekliyle kabul görmekte; fakat Avrupa’da basketbol uluslararası düzeyde öğütlenmeye başladığı zamanlarda basketbolun ortaya çıkmasına ev sahipliği Amerika’da kadınların bu spora katılmalarına yönelik tartışmalar hâlâ devam etmekteydi (115).

Türkiye’de modern sporun ilk uygulayıcıları sadece erkekler olmamış; ancak Türkiye’de yaşayan Batılı kadınların öncülüklerine rağmen kadınların spora yeterli katılımı sağlanamamıştır. 1900’lerde hız kazanan yabancı, azınlık ve öğretim görevlilerinin ailelerinin katıldığı spor etkinliklerinin Türk kadınına uzak kalmasında “dinî, politik, ekonomik ve sosyal etkenlerin ağırlığı” önemli rol oynamıştır (116).

3.3.4. Günümüzde Kadın ve Spor

Kadın sporları için zarif olma, agresif olmama ve güzellik gibi kalıplaşmış kadınlık algılarına uymak yıllardır hayatta kalan özellikler olarak görülür. Sporun bir ögesi olarak bilinen güzellik bileşeni, sporun algılanan kadınsılığında önemli bir bakış açısı olarak görülür. Olasılıkla bu genel yapı kadınlık kavramında önemli bir görüş olduğundan dolayı kabul görür. Kadın vücudu bir obje olarak tanımlanmaya devam eder. Kadınlar ayrıca kendi görünüşlerini, ideal kadın görünüşüyle karşılaştırarak ve diğer insanları memnun etmek için kendi vücutlarını kullanarak sosyalleşirler. Görsel memnuniyet ve güzelliği sağlamaya çalışan sporlar sadece kadınlar için uygun olmasıyla değil aynı zamanda kalıplaşan kadınlık algıları ile uyum içindedir (117).

Vücut çekiciliği kişinin sahip olduğu bedenin başkaları tarafından ilgi görmesi ve beğenilmesidir. Son zamanlarda insanlar kendilerinin ve başkalarının fiziksel yapıları ile daha çok ilgilenmeye başladılar. İnsanlar fiziksel olarak

sınıflandırılırken güzel ya da çirkin olarak da adlandırılmaya başlandı. Bunun yanı sıra medyanın özellikle kadınlar için çizmiş olduğu ideal kadın profilleri oluştu. Zayıf ve ince bayanların daha çekici olduklarını belirten yayınlar artınca bu ideal kadın figürlerine benzeme isteği de artmış oldu. Kişinin vücudundan memnun olması kendisini çekici hissetmesini de sağladı. Kadın için vücudunun istenen oranlarda olması ve bu oranları koruması hatta korumak için cerrahi müdahaleler yaptırmayı kaçınılmaz oldu. Tüm bunlara düzgün bir duruş ve estetik de eklenince başkaları tarafından ve kişinin kendisi tarafından beğeni kazanması ve çekici bulunması sağlanmış oldu (117).

Zindelik ve sağlık için sporda amaç; sağlıklı yaşam, stres karşısında dayanma gücünü arttırmak, kiloyu korumak, meslekte ve işte başarı, gençliğini koruma, kaliteli ve aktif yaşamın tedarikidir. Bireysel spor türlerinin seçmek ve bu sporları yapmak insanın kendi gücüne bağlıdır (118). Bourdieu'ya benzer şekilde, Smith de, kadın bedeninin, dergiler, reklamlar ve moda tarafından, erkek arzusunun ve gözlemlerinin nesnesi olarak kurulduğu bir söylemin içinde olduğunu söylemektedir. Erkeklikten farklı olarak kadın bedeni asla mükemmel olarak sunulmamaktadır. Giyim, makyaj, diyet, egzersiz bütün bunlar kadınları toplumsal olarak kabul gören ideal imaja yaklaştırmaya çalışan ihtiyaçlardır. Bütün bunların sonucu olarak birçok kadın bedenini sevmemektedir. Bourdieu ve Smith'in analizlerinden de anlaşılacağı gibi birçok kadın bedenlerini normalleştirmek için sürekli olarak kendini gözlemekte diyetlerle çok fazla zaman harcamaktadır. Bütün bunlar için zaman harcamak bir yandan kadına pratikte ödüller kazandırırken bir yandan da gereksiz işler olarak görülmektedir ve kadının entelektüel olarak düşüklüğünün simgesi olarak sunulmaktadır (119, 120). Bedenin bu kadar yoğunlukla yaşandığı günümüz post

modern ya da Giddens'in deyimiyle hiper modern toplumunda bedeni merkezine alan, bir alan olarak spor da farklı bir kimlik kazanmaktadır (121). Performans sporlarından farklı olarak egzersiz bedeni düzenlemeye yönelik bir etkinlik olarak günlük hayatın bir parçası olmaya başlamıştır. Egzersizin yaygınlaşmasıyla genellikle çok daha az yer aldığı sporun aksine kadınların spora katılımı artmıştır (122). Daha önce bahsedildiği gibi bugün Batı toplumunda, modern zaman kadını zayıf bir bedenle ideal kadın imajları ile bombardıman edilmektedir.(123). Son 20 yılda fiziksel egzersizin kültürel ve toplumsal kabulüyle güzel beden nosyonlarına da fiziksel egzersizin kadın bedeni üzerindeki etkisi sızmaktadır. Bugünün kadını için güzel beden sadece zayıf değildir, sıkıdır, iyi şekillenmiştir ve seksidir (124).

Fiziksel egzersiz yukarıda bahsedilen bedene ulaşmanın bir yoludur ve güzellikle eşdeğer bir sağlığın oluşmasına neden olmaktadır. Kadınların ve erkeklerin egzersiz motivasyonlarına bakan Batı'da yapılan araştırmalarda bu görülebilmektedir; Elias'inyaptığı bir çalışmada kadınların sağlığı zayıflıkla eşleştirdiğini ve bunun daha sonra egzersizle bir bağlantı sağladığı gösterilmiştir (125).

Son yıllarda dünya genelinde, kadınlar için yeni fırsatların yaratılması, kadınlar için yeni yasal düzenlemelerin yapılması, kadın hareketinin etkisi, sağlık ve fiziksel uygunluk (fitness) hareketlerinin artmasıyla birlikte kadınların spora katılımında önemli artışlar olmuştur (114). Toplumumuzda da fiziksel aktiviteye katılımında önemli artışlar gözlenmesine karşın, kadınların serbest zaman etkinliği olarak bu aktivitelere katılımlarını toplumsal perspektiften ele alan çalışmalar henüz çok yenidir. Batı toplumunda, güzel ve ince kadınların daha başarılı olacağına dair yaygın bir kanı bulunmaktadır. Örneğin; medyada, başarılı kadınlar sürekli olarak,

güzel, feminen imajlarla sunulmaktadır. Kadınlar, bu şekilde başarılı olacaklarına inanmakta ve bahsedilen imaja uyumlu hale gelmek için çalışmaktadırlar (126). Bu can sıkıcı benzerlik yıllardır, kadın magazin dergilerinin başlıca konusudur. Kadınlara, başarıyı elde edebilmeleri için, yüz ve vücut mükemmelliğinin ne kadar önemli olduğu öğretilmiştir (115).

Kadınları kilo vermeye motive eden unsurlardan biri de; toplumun, şişman insanlar için negatif bir bakış açısına sahip olmasıdır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, ince yapılı kabul edilen kişiler, kilolu olanlara göre daha kontrollü ve daha akıllıdırlar (116). Günümüzde artık dış görünüşün ne kadar önem taşıdığı tartışılmaz bir gerçek haline gelmiştir. Hem sosyal yaşantı hem de iş hayatında ilk yargı dış görünüş üzerine olmaktadır.

3.4. Akademisyen

3.4.1. Akademisyenlik Kavramı ve Önemi

Akademisyen, yükseköğretim kurumlarında ders veren, araştırma yapan, bilimsel gelişmeleri inceleyen ve takip eden, gözlemler ve deneyler yapan, sempozyum kongre, konferans ve panel tarzı etkinliklerde bulunma sorumluluğu alan bireylere verilen isimdir. Akademisyenlik isminin kökeni Platonun Atina'da öğrencilerine ders verdiği 'Akademeia' zeytinliğinden gelmektedir (127).

Akademisyenler üniversite bünyesinde yer alır. Üniversiteler bazı değerlere dayalı kurumlardır. Üniversitelerde bulunması gereken değerler şunlardır (128):

- 1) Akademik (Bilimsel) Değerler:** Bilimsellik boyutudur, bilgiye önem verme ve bilgi üretimi konularını barındırır.
- 2) İnsani Değerler:** Hizmet verilen bireylerin değerli olmasını ve öğrencilerin kişiliğine saygı duyma unsurunu içinde yer alır.

3) Etik Değer: Doğruluk, dürüstlük ve güven ibarelerinin karmasıdır (129).

Bilgi çağı şeklinde bilinen 21. yy da meydana gelen teknoloji ve bilimdeki gelişmeler hayatımıza pek çok yenilikler getirmiş, toplumsal sürekliliği sağlamak adına bilgi üreten, edindiği bilgiyi paylaşan, rekabet edebilen donanımlı insan gücünü zorunlu kılmıştır (130). Bundan yola çıkarak, toplumsal dinamiği aktifleştiren, bilgi birikimleri doğrultusunda değerlendirilen, biçimlendirilen, çağdaştırılan ve zenginleştirilen en önemli kurum üniversitelerdir (131).

Ülkelerin geleceği, o ülkedeki bireylerin kaliteli ve daimi eğitim alabilmeleri ve bunun sonucun da kazandıkları bilgi ve beceri ile ekonomik büyümeye sağladıkları katkının derecesi oranındadır. Toplumların eğitim seviyesi, toplumsal gelişimin önemli itici gücü ve verimliliğinin artmasında önemli bir unsurdur (132). Toplumların eğitim seviyelerinin yükselmesinde üniversiteler büyük bir rol üstlenmişlerdir.

Üniversiteler teknoloji ve bilgiyi en iyi biçimde kullanarak kendilerini sürekli yenilemelidirler böylelikle gelişme sağlayabilirler. Bu gelişmelerin sağlanması da kurumda görev alan akademisyenlerin bireysel tercihleri, yaşayış biçimleri, akademik ve bilimsel çalışmaları, kendini geliştirebilmesi, kendisini ve kurumun kültürünü algılayışı önemli yer tutar (128). Bu şekilde, akademisyenlik yalnızca üniversitede yapılan bir faaliyet şeklinde görülmemelidir. Toplumların bütün kesimlerine hitap edecek biçimde yaygınlaştırılmalıdır.

Türkiye’de genel olarak akademisyenliğin avantaj ve dezavantajları sıralayacak olursak:

Avantajları

- Toplumsal statüsündeki üstünlük

- Devlet memuru sayılması
- Sözü geçen entelektüel biri olarak görülmesi
- Danışmanlık hizmeti vermesi
- Topluma yararlı olması
- Kişisel gelişime faydası (133).

Dezavantajları

- Ücretlerinin tatmin etmemesi
- Araştırmada imkân yetersizliği
- Kalifiyeli öğretim üyesinde sayının yetersizliği
- Bürokrasi engelleri
- Araştırmaya verilen desteğin az olması
- Yaygın siyasi görüşlerin araştırmacılara da dayatılması, ayrımcılık ve baskı uygulanması
- Kadro yetersizliği, güvence altında olmayan bir gelecek,
- Bilimsel özgürlüğün istenilen seviyeye ulaşmaması
- Araştırmacıyı madden destekleyen araştırma burslarında yeterli kaynağın olmayışı (134).

Bu ifadeler erkek-kadın bütün akademisyenleri kapsamakla birlikte, özellikle akademisyenliğin dezavantajları kısmına kadınlar için aile, çocuk bakımı, ev işleri vb. hususları da eklemek doğru olacaktır. Kadın akademisyenler, özel hayatlarında üstlendikleri ev hanımı ve anne rolleri sayesinde, akademik çalışmalarına harcadıkları zaman ve enerjinin çok daha fazlasını özel işleri için ayırmaktadırlar (135).

3.4.2. Akademisyen Olarak Kadın

Günümüzde içinde bulunduğumuz evreni anlamamızı sağlayan ve yaşamımızı kolaylaştıran bilimin, yalnızca erkeklerin egemenliğinde olmadığı bir gerçektir. Ancak geçmiş tarihlerde bilim ve kadın sözcüklerinin birlikte kullanılması bile insanlar tarafından yadırganırdı. Bunun nedeni kadınlığın, felsefi düşüncenin doğuşundan beri simgesel olarak, aklın dışında kaldığı varsayılan şeylerle eş tutulmuş olmasıdır. Kadınların ancak yüzlerce yıl süren çabaları ve hak arama mücadeleleri sonucu eğitime ulaşmaları mümkün olmuştur (136).

Akademisyenlik meslek itibarıyla toplumda saygın ve değerli bir yere sahiptir. Sürekli gelişmeye açık bir meslektir. Akademisyenlik mesleğinin içinde bulunduğu bu durum, araştırma, öğrenme ve öğretmekle ilgilidir. Akademisyenlik, sürekli olarak alanındaki en güncel bilgiye sahip olmayı ve her geçen gün yeni bilgiler öğrenmeyi içermektedir (137).

Türkiye’de kadınların durumu incelenirken üzerinde ağırlıklı olarak durulan bakış açılarından biri; kadının çalışma yaşamına katılımıdır. Kadınlar için çalışma yaşamının, kadının ekonomik bağımsızlığını ve toplumsal statüsünü desteklediği ve böylece yaşam tatminini artırdığı bilinmektedir (138). Ancak çalışma yaşamında var olabilmek, kadınlar için çok yönlü bir müdahale anlamına gelmektedir (139).

Kadınların eğitim alanın da yer almaları, onlara yalnızca kamusal alan da yer almayı sağlamamış; bunun yanında onları okuma alanına giren yayınlar yapmalarını da sağlamıştır. Osmanlı devletinin 1869 da yayımlanan ve ilk gazetesi olarak bilinen Terakki Gazetesi kadınlar konusuna değinerek 1888 yılından itibaren ‘muhadderat’ ekini yayımlamaya başlamıştır (140). Kadınların iş hayatında yer almaları, iş sahibi

olmaları devam ettirilebilir gelişmenin bir faktörüdür. Bu durumda işgücündeki aktif kurallar sayesinde istihdamın artması önemlidir (141).

Toplum geleneksel açıdan kadınlara, esas sorumluluk alanının ev hanımı ve anne olma görevini verdiği, ev işlerinin yapılmasında ve yürütülmesinde, çocukların bakımı ve eğitimi gibi sorumluluk alanlarını büyük oranda üstlenmesi kadın akademisyenlerin verimlerini ve potansiyelini etkilemiştir. Bunu önleyebilmek adına akademisyenler ya evlenmeyi düşünmemekte ya da bu işleri yapabilme uğruna olağanüstü bir çaba göstermektedir. Erkek akademisyenlerin bütün vakitlerini akademik çalışmalara, yönetime ve bilimsel üretime ayırdıkları gözlenirken, kadın akademisyenlerin çalışmalarını ev işleri ile beraber yapmak zorunda kaldıkları görülmüştür (142).

Bugün Türkiye'deki kadın akademisyenlerin varlığı ve mevcudiyeti, 1914'de İnas Darülfünunu adıyla kadınlar üniversitesinin açılmasının ardından, kadınların o zamana kadar yalnızca erkeklere açık akademik alanlarda var olma mücadelesi vermesi ve üniversitede karma eğitimin öncülüğünü yapmalarıyla mümkün olmuştur (143). Hem kadın hareketinin etkisi, hem de dünyadaki çeşitli gelişmelerle kadınlar yıllar içerisinde artan sayılarıyla bilimsel üretim alanlarının görünür aktörleri haline gelmişlerdir. Yapılan çalışmalar, bu durumun en önemli nedenlerinden birisinin kadınların aile yaşamındaki rol ve sorumluluklarının, mesleğinde ilerleyebilmesine engel olduğunu göstermektedir. Kadın akademisyenlerin kendilerini geleneksel kadın rollerinden çıkaramamaları, akademi içindeki yükselmelerine engel olmaktadır (143). Eğitim sisteminin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini sürdüren bir yapıda olması da bu durumu pekiştirmektedir (144).

Akademisyenlik, sürekli kendini yenilemeyi gerektiren, bu yüzden belirli mesai saatleri ile sınırlı kalmayan, hemen hemen yaşamın tamamını etkileyen bir meslektir (145).

Eğitim düzeyi yüksek kadınlar, toplumun kadın cinsiyetine uygun gördüğü statüsü yüksek işler yapma eğilimindedir. Bu nedenle, kadınların seçtikleri meslekler arasında akademisyenlik önemli bir yer tutmaktadır (146). Türkiye’de ki üniversitelerde kadın akademisyen sayısı düzenli bir biçimde artmıştır. Bu düzenli artış, Türkiye’de kadının bilim dünyası içindeki yerinin giderek sağlamlaşıp, kurumsallaştığını göstermektedir (147). Türkiye’de kadınların üniversitelerde çok daha fazla sayıda yer almaları, kadınların bilimsel üretimdeki istihdamına dair umut verici bir gerçekliktir. Ancak, Türkiye’de akademisyenlerle yapılan çalışmalar ve çeşitli istatistiki veriler, toplumun bir parçası olan üniversitelerin de kadınların sayısal çoğunluğuna rağmen toplumun cinsiyetlere atfettiği rollerden bağımsız işlemediğini göstermektedir (148). Genç akademisyenler kadın olmayı bir avantaj olarak görmeye yatkınken, yaş ilerledikçe baskın düşünce değişmekte ve kadın olmanın dezavantaj olduğu ya da bir fark yaratmadığı kanıları ön plana çıkmaktadır (149). Kadın akademisyenlerin büyük bir kısmının mesleklerine karşı olumlu bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Ayrıca, kadın akademisyenlerin mesleklerine karşı tutumları, cinsiyet ayrımı olup olmadığı konusundaki kanılarıyla yakın ilişki içindedir. Cinsiyet ayrımı olduğu kanısında olan kadın akademisyenler mesleklerine karşı olumsuz bir tutum sergilemektedir (149). Diğer taraftan, cinsiyet ayrımcılığına dair bir algısı olmayan kadın akademisyenler, mesleklerine karşı olumlu bir tutum sahibidirler.

Kadın akademisyenlerin kariyer gelişimi büyük önem taşımaktadır. Kadın akademisyenler için kariyer gelişiminin önem arz etmesinin üç temel boyutu vardır (150):

1) Bireysel boyut; bireysel yönden, iş hayatında yer alan bireylerin öncelikle kariyer konusunda istek, hırs, ilgi ve bilgisinin olması gerekmektedir. Ancak, istek, ilgi ve ihtiyaçlar her bireyde eşit oranda ve şiddette bulunmamaktadır. Bu nedenle, kadın ve erkeklerin kariyer seyri birbirine pek benzememektedir. Cinsiyet ayrımcılığının halen varlığını sürdürdüğü günümüzde kadınlar kariyer hedeflerine erkeklere oranla daha yavaş ulaşmaktadırlar.

2) Aile boyutu; aile yönünden önemine gelince, kadınlar bir yandan kariyer yolunda önemli adımlar atarken, diğer yandan da evinin kadını, bir eş ve anne olarak da başarılı ve mutlu olmak durumundadırlar. Evli akademisyenler, çocuklarının daha iyi bir eğitim alabilmesi, yaşam standartlarını yükseltmek ve onlara daha rahat imkânlar sunmak amacıyla akademik kariyerlerinde ilerleme eğilimindedirler. Ancak bu eğilim, özel yaşamlarında da önemli roller üstlenen kadın akademisyenlerin kariyerlerine yeterince zaman ayıramamaları nedeniyle sekteye uğramaktadır.

3) Toplumsal boyut; toplum yönünden, kadın akademisyenin kariyeri, sadece bireysel olarak kadın için değil, aynı zamanda toplum için de önem taşımaktadır. Bu anlamda, kadın akademisyenlerin gerek yaptıkları bilimsel çalışmalarla gerekse yetiştirdikleri öğrencilerle toplumsal gelişime önemli katkılar sağlayacağı muhakkaktır (150).

Akademisyenlik; kadınların kazanmak, yükselmek ve erkekler karşısında ayakta durabilmekte zorlandığı meslek grupları arasında yer alır. Günümüzde kadınların ekonomik ve toplumsal yaşama en üst seviyede katıldıkları toplumlarda

bile “kadın akademisyen” kavramını yerleştirebilmek adına büyük çaba gösterilmekte ancak bu çabaların bile yetersiz kalması araştırma konularına neden olmaktadır. Küresel faaliyetlerin sonucunda gelişmiş ülkelerin orta düzeydeki eğitim kademelerinde kadın akademisyenler daha fazla yer almıştır. Üniversitelerin kurulmasında ve yönetilmesinde erkekler daha fazla yer almıştır. Bu sebeple örgüt kültürlerinin, kadın meslektaşlarına ilgisizliği gözle görülür haldedir. Bu kültürlerin kadınlara ilgisizliği düşünüldüğü zaman üniversitelerde kadınların veya erkeklerin yönetimde söz sahibi olmaları yeni getirilen kanun düzenlemeleriyle değiştirilebilir. Yapılan bazı çalışmalar da kadın akademisyenlerin de erkek meslektaşları gibi düşünüldüğü ortaya çıkmış ve birçok kadın akademisyenler, kendilerini “kadın akademisyenden” ziyade akademisyen olarak görmelerine karşın üniversitelerin birçoğu erkek akademisyenler tarafından yönetildiği görülmüştür. 1990’ların ortasından bu yana, eğitim ile ilgili birimlerde görev yapan kadınlarda artışlar görüldüğü halde, kadın öğretmenlerin yönetimde ve tepedeki eğitim kademelerinde söz sahibi olmaları çok fazla olmamıştır (151).

Kadınlar genellikle orta seviyedeki eğitim kademelerinde başarılı gösterdikleri ispatlanmışken modern örgütlerdeki başarılı akademisyenlere bakıldığında bunların sadece erkekler olmadığı görülmüştür. Yönetimde kurallara uygun davranan kadınların, başarılı olmada ki ilk sinyallerini gösterdikten sonra kendilerini akademisyenlikte üst seviyelere getirecek davranışlar üzerine yoğunlaşmışlardır. Son dönemlerde yapılmış çalışmalarda kadınlar iş yaşamında daha fazla yer almaları fakat bu katılım genelde düşük seviyeli kadrolarda görüldüğü ve daha “yüksek seviyedeki” kadrolarda fazlasıyla aktif görevde bulunmadıklarını göstermektedir. Üst yönetimlerde yer alan cinsiyet ayrımcılığında bu etkenler kadar,

kadınların “güç” kavramı hakkındaki olumsuz düşünceleri, daha fazla “güç kazanma” isteklerinin azlığı ve “güç kazanma stratejisini” uygulamadaki yetersizliklerini ortaya çıkarmıştır. Kadın akademisyenlerin erkek akademisyenlere oranla daha çok devamsızlık yaptıklarını gösteren çalışmalar yönetimde görülen cinsiyet ayrımcılığının başka bir nedenini olarak görülmektedir (152). Fakat gerçek sorunun, kararların verildiği, geleceğe yönelik planların yapıldığı eğitim kurulunun kendisindedir. Ülkemizde de eğitim kurullarının içinde kadın ve erkeğin eşit olduğunu kanıtlamak için daha fazla zaman vardır. Bundan dolayı kadınları böyle temsil edilebilmek için, kadın akademisyenler üniversite kurullarında aldıkları görevleri tamamıyla yerine getirebilmeleri için destek verilmesi gerekir. İş yaşamında kadınların kariyer kazanmasına koyulan engeller, genelde yönetimin üst kademelerinde görev aldıklarında fark edilir fakat kadınların yapacakları görev kendini yetiştirme evrelerinin hepsinde bir şeyler öğrenmesidir. Kadınların sınırları çocukluklarından başlayarak çizilmiştir. Özetlenecek olursa kariyer engellerinin uygulanma evresi üst kademeye yaklaştıkça başlayormuş gibi görünse de çocukluktan başlayarak ilerleyen bir süreci kapsar (153).

Sosyalleşme sürecinde kadın, erkek egemenliğinin olduğu toplumlarda olması gereken şekillerde yetiştirilerek geleceğe hazırlanmaktadırlar. Eğitimin son dönemlerinde kadınların çalışma yaşamında hızlı şekilde yer alma eğilimi gösterirken bir taraftan da kadının ev işlerini yürütme görevlerini gerçekleştirme zorunlulukları bazı mesleklerde kadınların çalışması gerektiğine kanaat getirmiştir. Bazı mesleklerle nazaran akademisyenliğe benzer mesleklerin çalışma alanları artmış ve akademisyenlikte kadının yer almasına ihtiyaç duyulmuştur. Kadınların kendilerine yapılan ayrımcılığın farkına varmaları örgütte bulunan konumları

itibariyle farklılık göstermektedir. Türkiye'nin çokça bilinen bankalarının birinde yapılan çalışmada, kadınların yer aldıkları hiyerarşik yapı arttıkça, ayrımcılığa uğradıkları yönündeki düşüncelerinin arttığı görülmüştür. Bankada en alt kademedeki çalışanların ayrımcılık hakkında en ufak bir duyarlılık içinde olmadığı, üst kademedeki yöneticilik pozisyonlarına getirilen kadınlara ayrımcılık yapıldığını düşünmektedirler. Bu durum araştırmacı tarafından, kariyer basamakları çıkıldıkça ayrımcılığın yaşandığını veya olası bir terfi durumunda bir terfi olduğunun aniden idrak etmesi biçiminde yorumlanabilir. Yöneticilerin cinsiyet ayrımcılığı hakkında bilinçli olduklarını görebiliriz. Akademisyenlik hayatında kadınların başarısız olacağı fikri cinsiyet üzerine gelişi güzel bilgilerin var olduğunun göstergelerinden biridir. Akademik hayatta kadın çalışanlarının sayısındaki artış bu basmakalıp bilgilerle savaşıldığını göstermiştir (154). Her kadının benzer özellikler taşımadığı ve başarısız olacağı kanısına zaman içinde çalışan kadınlar da inanmış ve bunlarda kadınların akademisyenlikte başarısız olmalarına da fazla zemin hazırlamıştır (155). Kadınlar erkeklerin kendilerini kabul etmesi için onlar gibi hareket etmeye çalışmaktadır. Bu sebeple başarısızlıklarının en önemli nedenlerinden biri kendileri gibi davranmadıklarıdır.

3.4.3. Türkiye Üniversitelerinde Kadın Akademisyenlerin Kariyer Süreci ve Unvan Dağılımı

İşgücüne katılım noktasında kadınların akademisyen olarak ilk görünmeleri 1932–1933 yılına rastlamaktadır. Darülfünun' un 1933'te kapatılmış Ankara'da yeni üniversiteler kurulmuştur. Bununla birlikte kadın akademisyen sayısında da artış olmuştur. 1932-33'te tek kadın akademisyen var iken, 1934-35'te bu sayı 93'e yükselmiştir. 1945–60 dönemine gelindiğinde kadın öğretim elamanı sayısı artış

hızını bu dönemde de sürdürmüştür. 1946 yılında akademisyenlerin tamamında, %13,9'luk seviye ile kadın akademisyenlerin daha da fazlaştığı görülmüştür. 1950'de profesörler arasında kadın profesörlerin payı %3, araştırma görevlileri arasında kadın araştırma görevlilerinin payının %11'e çıktığı görülmüştür ve bu dönemlerde fen fakültelerinde kadın öğretim elamanı oranı ortalama olarak %45'in üzerindedir (156). 1960-80 döneminde, bahsedilen önceki dönemlerde olduğu gibi artış devam etmiştir. 1970'lerde üniversitelerde kadın çalışmaları bölümleri açılmıştır. Bu bölümler, üniversiteleri mücadele ve üretim alanı olarak görerek, çoğu zaman disiplinler arası bir alan şeklinde faaliyetler sürdürmüştür. Türkiye'de, 1980'lerde başlayan kadın hareketlerinin üniversitelerle ilişkili olması bu tarihlerin sonunu bulmuştur. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri ilk olarak İstanbul Üniversitesi'nde 1989 yılında kurulmuştur. 1980 yılına gelindiğinde akademik kariyerde kadının durumuna bakıldığında profesörler arasında kadın profesörlerin payı %14, araştırma görevlileri arasında kadın araştırma görevlilerinin payı %7'yi bulmuştur. Kadın akademisyenlerin üniversitelerdeki sahip oldukları pay hissedilir ölçüde artmaya devam etmiştir. 1980 sonrası dönemde kadın akademisyen sayısındaki bu artış devam etmiştir. Ayrıca bu artış hızını kadın akademisyen lehine çeviren etmenler arasında, öğretim üyesi maaşlarında yapılan düzenlemeler, yabancı ülkelerde eğitime giden akademisyenlerin ülkelerine dönüş yapması, özel üniversiteler, yeni üniversiteler, yeni fakülteler ve yüksekokullar açılmasının önemi büyüktür. Özellikle özel ve vakıf üniversitelerinin kurulumu akademisyen sayısını artırmıştır (156). 1980 sonrası dönem üniversitelerin arttığı dönemdir. Buna paralel olarak öğretim üyelerinin de niceliksel olarak arttığı söylenebilir. Bu durum kadın akademisyenlerin sayısında da eskiye göre daha fazla oranda artış sağlamıştır. Son

dönemlerde özellikle de 2006 sonrasında yeni üniversitelerin açılması oranlarında bir devrim yaşanmıştır. Hükümet politikasından olduğu düşünülen illere üniversite kurulması sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik temellere bağlanmaktadır. 2006 dan sonra Türkiye’de her ilde üniversite kurulmasıyla birlikte bu oranların %100’ün üzerine çıktığı görülmektedir (157). Kadın akademisyenlerin sayısının artışında üniversiteleşme oranlarının artmasının yanında, Türkiye’de cinsiyet ayrımcılığının akademik camiada daha az olarak görülmesinden ve kadınların da erkeklerle benzer düzeyde işgücüne katılabilme imkânına sahip bir alan olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır (158). Aşağıda 2018-2019 yılları arasındaki kadın akademisyenlerin unvan dağılımları gösterilmiştir (159).

Tablo 1. Türkiye Devlet Üniversitelerinde Cinsiyete Göre Öğretim Üyelerinin Unvan Dağılımı (2018-2019)

	Profesör		Doçent		Doktor Öğretim Üyesi		Öğretim Görevlisi		Araştırma Görevlisi		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Ön Lisans	145	61	204	125	1449	1043	8262	4916	97	96	10157	6241
Lisans	14500	6722	7556	4792	16714	11997	7244	8542	21396	21207	67410	53260
Enstitü	162	111	91	62	135	114	74	71	1018	1066	1480	1424
Araştırma Merkezleri	378	171	411	217	219	69	6	16	3		1017	473
Toplam	15185	7065	8262	5196	18517	13223	15586	13545	22514	22369	80064	61398

Günümüzde devlet üniversitelerinde cinsiyete göre öğretim üyelerinin dağılımı incelendiğinde, profesör erkek akademisyenlerinin oranının kadın akademisyenlerinin oranının yaklaşık iki katı olduğu tespit edilmiştir. Diğer unvanlara bakıldığında ise erkek akademisyen oranının kadın akademisyen oranından fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Türkiye Vakıf Üniversitelerinde Cinsiyete Göre Öğretim Üyelerinin Unvan Dağılımı (2018-2019)

	Profesör		Doçent		Doktor Öğretim Üyesi		Öğretim Görevlisi		Araştırma Görevlisi		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Ön Lisans	178	43	66	43	574	389	1143	1813	1	5	1962	2293
Lisans	2724	1245	1062	862	3226	3480	1291	2721	1345	2150	9602	10458
Enstitü	5	3	2	-	15	3	3	3	6	6	31	15
Araştırma Merkezleri	1	0	0	0	0	1	0	4	0	-	1	5
Toplam	2908	1291	1084	905	3815	3873	2437	4541	1352	2161	11596	12771

Vakıf üniversitelerinde akademisyenlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, devlet üniversitelerine oranla kadınların vakıf üniversitelerinde daha az olduğu tablo 1’de tespit edilmiştir. Profesör ve doçent kadrolarında daha çok erkek akademisyenlerin ağırlığı hissedilirken, doktor öğretim üyesi kadrolarında kadın akademisyenlerin oranının erkek akademisyenlerin oranıyla birbirine yakın olduğu, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi kadrolarına bakıldığında kadın akademisyenlerin oranı erkek akademisyenlerin oranının iki katına yakın olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3. Türkiye’ ki Üniversitelerde Cinsiyete Göre Öğretim Üyelerinin Unvan Dağılımı (2018-2019)

	Profesör		Doçent		Doktor Öğretim Üyesi		Öğretim Görevlisi		Araştırma Görevlisi		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Ön lisans	327	104	273	169	2043	1448	9552	6934	98	101	12293	8756
Lisans	17224	7967	8572	5654	19940	15477	8535	11263	22741	23357	77012	63718
Enstitü	167	114	93	62	150	117	77	74	1024	1072	1511	1439
Araştırma Merkezleri	379	171	411	217	219	70	6	20	3	0	1018	478
Toplam	18097	8356	9349	6102	22352	17112	18170	18291	23866	24530	91834	74391

Günümüzde cinsiyete göre öğretim elemanı sayılarına tablo 3’de yer verilmiştir. Türkiye’de eğitim ve öğretime devam eden devlet ve vakıf üniversitelerinin kadrolarına bakıldığında erkek akademisyenlerin kadın akademisyenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni kadınların hamilelik durumları, çocuk bakma durumları ve ev işlerinde daha yoğun oldukları için çalışma hayatında daha az var oldukları düşünülebilir.

3.4.4. Spor Kariyeri ve Kadın

Literatürde spor kavramı açısından birçok tanım karşımıza çıkmaktadır, bu tanımlar birbirinden farklı olsalar da bazı ortak noktaların olduğunu söylemek mümkündür (160). Spor bireylerin belli başlı düzenlemeler çerçevesinde hem fiziki aktivitesini hem de motorik yeteneklerini ruhsal, zihinsel ve sosyal özellikler açısından ilerleten ve yarışma ortamında bu özellikleri belirli kurallar dâhilinde göstermeyi hedefleyen biyolojik, pedagojik ve sosyolojik mücadelelerden biridir (161). Kadınların spor alanındaki yeri hem bedensel hem de kültürel engellerden ötürü hep mücadele içinde olunan bir yerdir ve bu mücadele geçmişten beri tarih boyunca devam etmiştir (162). Dünya üzerinde bilinen en eski olimpiyatlar olan antik olimpiyatlarında dahi anlatıldığı kadarıyla kadınlar izleyici olarak bile katılım gösteremezlerdi (163). Günümüze kadar olan süreçte birçok yenileşmeye gidilmeye çalışılmış ve spordaki kadının yeri giderek artmaya başlamıştır. Geçmişte sadece erkekler için uygun bulunan spor dallarında kadınlarda yer almaya başlamıştır. Bu işleyiş olimpiyatlarda ve müsabakalarda giderek artarak kendini göstermeye başlamıştır. Kadınlarla beraber toplumu ilgilendiren bu tarihi süreçlerde bedensellik toplumsal cinsiyet ve güç gibi konularda değişikliğe gidilmesine olanak sunmuştur (164). Spor branşlarında, farklı yüzde oranlarıyla bir baskın taraf oluşmuştur. Fakat

toplumun gelişim düzeyine göre bu bakış açısı değişim göstermektedir. Sanayileşmiş ülkelerde kadının spor yapma oranı yüksekken gelişmeye devam eden ülkelerdeyse spora katılımın düşük olduğu görülmüştür. Gelişmekte olan ülkelerin toplumlarındaki kadının, dişi cins olduğunu ve sadece doğurma özelliği için yaratıldığını, yaşamında aktiflik yerine pasifliği tercih etmesi gerektiği düşünülmektedir (165).

Kadınların spora katılım gösterdiklerinde de belli branşlarda yer alması gerektiği düşünülmektedir. Yapılan bir incelemede kadınların en çok katıldıkları spor dalları koşu, voleybol, jimnastik, yüzme, yürüme, aletli çalışmalar, step, aerobik ve tenis olduğu tespit edilmiştir. Aynı incelemede kadınların katılım göstermemesi gereken spor branşlarının hangilerinin olduğu sorulduğunda yanıt olarak güreş, vücut geliştirme, boks, halter ve futbol branşları cevabı verilmiştir. Bunun sonucu olarak bir çıkarım yapıldığında kadınların tehlikeli, fiziksel temasta bulunması gerekecekleri kuvvete dayalı spor branşlarının dışında genelde estetik tarafı daha çok olan branşlarla ilgilerinin olması gerektiği düşünülmüştür (166).

Son yıllarda kadınlara yeni olanakların sunulması, yenilenen yasal düzenlemeler ile birlikte, kadın hareketinin artması, fiziksel uygunluk ve sağlık hareketlerinin çoğalması kadınların spora katılma oranlarının artmasında etkili olmuştur. Kadınların spora katılım oranlarının geçmişe kıyasla bir artış içerisinde olduğunu söylemek mümkün olsa da sporu bırakma oranlarının da aynı şekilde yüksek olduğu söylenebilir. Geçmiş yıllarda yapılmış olan Türkiye’de kadınların spora katılımlarının önündeki engellerin araştırılmasında, sporu bırakma oranının Türkiye’de diğer ülkelere oranla daha fazla olmasının nedeni olarak çok küçük yaşlarda evlilik yapmaları, genç yaşta anne olmaları ev içindeki görevlerinin

fazlalığı ve kadınların sporda yer alması hayatlarında bulunan baba ya da eşin hayatlarına müdahalelerinin artmasıyla ortaya çıkmıştır (167).

Günümüzde spor dallarına bakıldığında erkeklerin daha baskın olduğu görülmektedir. Ayrıca spor alanında erkeklerin kariyer hedefleri önemsenirken kadınların sporla olan ilişkisi hobi olarak algılanmakta ve kadınların spordaki kariyer basamaklarının önü kapatılmaktadır. Spor alanında kariyer hedefleri koyulmamakta ve kariyerleri engel görmektedir (164). Spor örgütleri yönetiminde kadın-erkek olarak cinsiyete özgü ayrımcılığın çok fazla görüldüğü kurumlardan biridir (168). Yapılan bir araştırmaya göre, üst düzey yönetim rollerinin uygunluğu erkeklik ile ilişkilendirilmekte ve spor örgütlerinde yöneticilik bakımından bu ilişkiye önem verilmektedir. Kadınlık ise spor örgütlerinde, çalışan istihdamı ile ilişkilendirilmekte ve yönetim kadroları için bu ilişkiye değer verilmemektedir (169).

Cinsiyet faktörünün spor kariyerine engel olduğu alanların dışında, spor alanında kariyer yapmayı planlayanların yaş faktörü de belirli problemlere neden olabilmektedir. Diğer meslek gruplarına göre daha kısa süren spor kariyeri alanında belirli bir yaşa geldikten sonra spor kariyerini sonlandıran birey gelecekte hangi işe yöneleceğinin sıkıntısını yaşayabilmektedir (170). Anlaşılabacağı üzere spor yöneticiliği bakımından kadın ve erkek olarak herhangi bir ayrım durumu bulunmayıp her iki cinsinde spor kariyeri bakımından taşıması gereken özellikler eşdeğer bulunmuştur. Kadınlar birçok özellik bakımından bir yöneticinin sahip olması gereken özelliklere sahiptir ve kadın erkek olarak bir ayrım durumu söz konusu değildir (171).

4. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Fırat Üniversitesinde Görev Yapan 620 Kadın Akademisyen oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise Fırat Üniversitesinde Görev Yapan Rastgele Seçilmiş 343 Kadın Akademisyen oluşturmaktadır.

Araştırma Kadın Akademisyenlerin Spora Yönelik Tutumlarının çeşitli değişkenler açısından (yaş, medeni durum, unvan, gelir durumu, aktif olarak spor yapma durumları) farklılaşacağı temel hipotezinden yola çıkılarak anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Modeli; araştırma betimsel tarama modelidir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli iki ya da daha çok sayıdaki değişkenin birlikte değişim varlığını veya derecesini saptamayı amaçlar.

Veri Toplama Araçları; çalışmamızda veri toplama aracı olarak anket veri ölçeği kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm 6 soruluk kişisel bilgi formundan oluşmuştur. İkinci bölüm ise araştırmanın amacına yönelik temel hipotezin sınanmasına yardımcı olan Şentürk (2014) tarafından geliştirilen geçerlik ve güvenirlik (0.90) analizlerinin yapıldığı 25 maddelik beşli likert ölçeği kullanılmıştır. “Spora Yönelik Tutum “ ölçeği; Asla katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Tamamen katılıyorum (5) şeklinde 5’li likert olarak kurgulanan 25 maddeden oluşmaktadır. Elde edilen ortalama puanlamalar, Kadın Akademisyenlerin Spora Yönelik Tutumlarının belirlenmesini sağlamaktadır.

Verilerin Toplanması; veri toplama aracı dağıtılmadan önce, anketler hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Kadın akademisyenlerin dersleri dışında kalan zaman diliminde yapılan çalışma da gönüllük ilkesi esas alınmış ve sadece anket

doldurmak isteyenlere veri toplama aracı dağıtılmıştır. Daha sonra toplanan 368 anket formu kontrol edilerek eksik veya yanlış doldurulanlar çıkarılarak geriye kalan 343 adet form değerlendirilmek üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verileri Analizi; bulguların oluşturulması için veriler bilgisayar ortamında SPSS 22 programı sayesinde değerlendirilerek, frekans, yüzde tabloları ile kolmogorov-smirnov testi sonrasında, ikili gruplar için t testi, çoklu gruplar için tek yönlü varyans analizi (Anova), gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde ise Tukey testi uygulanarak, tablolar ışığında genellemeler yapıp çalışma öneriler ile sonuçlandırılmıştır.

5. BULGULAR

Tablo 4. Bağımsız Değişkenler Tablosu

Değişkenler		N	%
Yaş	30 ve altı	94	27,4
	31 – 40	130	37,9
	41 ve üzeri	119	37,7
Medeni Durum	Evli	195	56,9
	Bekâr	148	43,1
Unvan	Öğretim görevlisi	58	16,9
	Araştırma görevlisi	115	33,5
	Doktor öğretim görevlisi	70	20,4
	Doçent	62	18,1
	Profesör	38	11,1
Gelir durumu	4001 - 6000	107	31,2
	6001 - 8000	162	47,2
	8001- 10000	74	21,6
Aktif spor yapma	Düzenli	77	22,4
	Ara sıra	123	35,9
	Nadiren	76	22,2
	Hiç bir zaman	67	19,5

Kadın akademisyenlerin yarısından fazlası (%75,6) 31 yaş ve üzerindedir, Evlilerin oranı % 56, 9 dur. Araştırma görevlileri %33,5’lik kısmını oluşturmuştur. Kadın akademisyenlerin yarısına yakınının gelir durumu 6001- 8000 TL arasındadır. Aktif olarak spor yapma durumlarına bakıldığında ise ara sıra spor yapanların diğerlerine oranla daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Spora Yönelik Tutum Ortalama Değer

	N	Minimum Değer	Maksimum Değer	Ortalama değer
Spora İlgi Duyma	343	12	60	37,41
Sporla Yaşama	343	7	35	22,35
Aktif Spor Yapma	343	6	43	16,26
Toplam	343	25	125	76,03

Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumlarının spora ilgi duyma alt boyutunda 12,00-60,00 puan skalasında ortalama değer 37,41, sporla yaşama alt boyutunda 7,00-35,00 puan skalasında ortalama değer 22,35 ve aktif spor yapma alt boyutunda ise 6,00-30,00 puan skalasında ortalama değer 16,26 olarak görülmüştür. Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumlarının toplam ortalaması ise 25,00-125,00 puan skalasında 76,03 olarak görülmüştür.

Tablo 6. Yaş Açısından Spora Yönelik Tutum ANOVA

Anova	Yaş aralıkları	N	Ort	Ss	F	P	TUKEY
Spora İlgi Duyma	30 Ve Altı ^A	94	42,62	11,50			
	31-40 Yaş ^B	130	35,69	12,11	12,64	,00	A-B,C
	41 Ve Üzeri Yaş ^C	119	35,16	11,77			
	Total	343	37,41	12,22			
Sporla Yaşama	30 Ve Altı ^A	94	25,26	6,35			
	31-40 Yaş ^B	130	21,50	7,10	11,74	,00	A-B,C
	41 Ve Üzeri Yaş ^C	119	20,99	7,04			
	Total	343	22,35	7,09			
Aktif Spor Yapma	30 Ve Altı ^A	94	18,79	6,65			
	31-40 Yaş ^B	130	15,49	5,41	11,88	,00	A-B,C
	41 Ve Üzeri Yaş ^C	119	15,11	5,87			
	Total	343	16,26	6,12			

Tablo 6’ da kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile yaş değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile yaş değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spora ilgi duyma alt boyutunda yaş grupları 30 yaş ve altında olanlar ile 31-40 yaş aralığı ve 41 yaş ve üstünde olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda yaş grupları 30 yaş ve altında olanlar ile 31-40 yaş aralığı ve 41 yaş ve üstünde olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aktif spor yapma alt boyutunda yaş grupları 30 yaş ve altında olanlar ile 31-40 yaş aralığı ve 41 yaş ve üstünde olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$).

Tablo 7. Medeni Duruma Göre Spora Yönelik Tutum T-testi

T-testi	Medeni Durum	N	Ort	Ss	F	P
Spora İlgi Duyma	Evli	195	37,01	11,48	-,696	,487
	Bekâr	148	37,93	13,16		
Sporla Yaşama	Evli	195	21,79	7,16	-1,684	,093
	Bekâr	148	23,09	6,95		
Aktif Spor Yapma	Evli	195	15,94	5,92	-1,110	,268
	Bekâr	148	16,68	6,36		
Toplam	Evli	195	74,75	22,96	-1,13	,234
	Bekâr	148	77,72	25,44		

Tablo 7’ de kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile medeni durum değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile medeni durum değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 8. Unvan Açısından Spora Yönelik Tutum Anova

Anova	Unvan	N	Ort.	ss	f	p	Tukey
Spora İlgı Duyma	Öğretim Görevlisi ^A	58	46,84	9,32			
	Araştırma Görevlisi ^B	115	37,10	12,05			
	Doktor Öğretim Üyesi ^C	70	33,20	11,91	14,63	,00	A-B,C,D,E
	Doçent ^D	62	37,25	11,64			
	Profesör ^E	38	31,94	10,39			
	Total	343	37,41	12,22			
Sporla Yaşama	Öğretim Görevlisi ^A	58	26,27	5,76			
	Araştırma Görevlisi ^B	115	23,40	6,85			
	Doktor Öğretim Üyesi ^C	70	19,47	6,85	10,63	,00	A-C,D,E
	Doçent ^D	62	21,70	7,50			B-C,E
	Profesör ^E	38	19,55	6,07			
	Total	343	22,35	7,09			
Aktif Spor Yapma	Öğretim Görevlisi ^A	58	20,50	6,42			
	Araştırma Görevlisi ^B	115	16,16	5,75			
	Doktor Öğretim Üyesi ^C	70	13,95	5,49	12,95	,00	A-B,C,D,E
	Doçent ^D	62	16,75	6,03			
	Profesör ^E	38	13,57	4,28			
	Total	343	16,26	6,12			

Tablo 8’ de kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile unvan değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile unvan değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spora ilgi duyma alt boyutunda unvanı öğretim görevlisi olan akademisyenler ile unvanı araştırma görevlisi, doktora öğretim üyesi, doçent ve profesör olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda unvanı araştırma görevlisi olan akademisyenler ile unvanı doktora öğretim üyesi ve profesör olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı

fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aktif spor yapma alt boyutunda unvanı öğretim görevlisi olan akademisyenler ile unvanı araştırma görevlisi, doktora öğretim üyesi, doçent ve profesör olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$).

Tablo 9. Gelir Durumu Açısından Spora Yönelik Tutum Anova Testi Ve Tukey Testi Tablosu

Anova	Gelir Durumu	N	Ort	Ss	F	P	Tukey
Spora İlgili Duyma	4001-6000 TL ^A	107	40,03	10,78			
	6001-8000 TL ^B	162	36,97	12,80	4,67	,01	A-C
	8000-10000 TL ^C	74	34,56	12,30			
	Total	343	37,41	12,22			
Sporla Yaşama	4001-6000 TL ^A	107	23,76	6,63			
	6001-8000 TL ^B	162	22,79	7,06	9,43	,00	A-B
	8000-10000 TL ^C	74	19,36	7,03			B-C
	Total	343	22,35	7,09			
Aktif Spor Yapma	4001-6000 TL ^A	107	16,69	5,87			
	6001-8000 TL ^B	162	16,34	6,04	,87	,41	
	8000-10000 TL ^C	74	15,48	6,61			
	Total	343	16,26	6,12			

Tablo 9’ da kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile gelir durumları değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile gelir durumlar değişkeni arasındaki farkın spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spora ilgi duyma alt boyutunda gelir durumu 4000–6000TL ile 8001-10000TL olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda 4000–6000TL ile 6001-8000TL olanlar arasında ve 6001–8000TL ile

8001-10000TL olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aktif spor yapma alt boyutunda ki farkın istatistiki açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 10. Aktif Spor Durumu Açısından Spora Yönelik Tutum Anova Testi Ve Tukey Testi Tablosu

Anova	Spor Yapma Durumu	N	Ort	Ss	F	P	Tukey
Spora İlgi Duyma	Düzenli ^A	77	45,45	5,68	63,32	,00	A-B,C,D
	Ara Sıra ^B	123	39,80	11,30			
	Nadiren ^C	76	37,51	12,12			
	Hiçbir Zaman ^D	67	23,65	7,48			
	Total	343	37,41	12,22			
Sporla Yaşama	Düzenli ^A	77	28,80	3,17	130,74	,00	A-B,C,D
	Ara Sıra ^B	123	24,02	5,32			
	Nadiren ^C	76	21,17	6,07			
	Hiçbir Zaman ^D	67	13,22	3,88			
	Total	343	22,35	7,09			
Aktif Spor Yapma	Düzenli ^A	77	19,57	3,12	49,24	,00	A-B,C,D
	Ara Sıra ^B	123	17,60	5,58			
	Nadiren ^C	76	16,47	6,07			
	Hiçbir Zaman ^D	67	9,77	4,93			
	Total	343	16,26	6,12			

Tablo 10’ da kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile aktif olarak spor yapma durumları değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile aktif olarak spor yapma durumları değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spora

ilgi duyma alt boyutunda aktif olarak düzenli spor yapanlar ile ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman spor yapmayanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda aktif olarak düzenli spor yapanlar ile ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman spor yapmayanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aktif spor yapma alt boyutunda aktif olarak düzenli spor yapanlar ile ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman spor yapmayanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$).



6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Fırat Üniversitesindeki Kadın Akademisyenlerin Spora Yönelik Tutumlarının Araştırılması ayrıca; yaş, medeni durum, gelir durumu, unvan ve aktif spor yapma değişkenlerine göre ne yönde farklılaştığı incelenmiştir.

Araştırma konusuyla ilgili literatür taramasında kadın akademisyenlerle ilgili çalışmaların yeterli sayıda olmaması ve bazı değişkenlerle ilgili doğrudan araştırmaların olmayışı araştırma sonuçlarının tartışılmasında sınırlılık yaratmaktadır. Bundan dolayı tartışmada araştırma konusuna yakın araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Kadın akademisyenlerin yarısından fazlası (%75,6) 31 yaş ve üzerindedir, Evlilerin oranı % 56, 9 dur. Araştırma görevlileri %33,5'lik kısmını oluşturmuştur. Kadın akademisyenlerin yarısına yakınının (%47,2) gelir durumu 6001- 8000 TL arasındadır. Aktif olarak spor yapma durumlarına bakıldığında ise ara sıra spor yapanların diğerlerine oranla

(%35,9) daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 4).

Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumlarının spora ilgi duyma alt boyutunda 12,00-60,00 puan skalası içerisinde ortalama toplam değeri 37,41, sporla yaşama alt boyutunda 7,00-35,00 puan skalası içerisinde ortalama toplam değeri 22,35 ve aktif spor yapma alt boyutunda ise 6,00-30,00 puan skalası içerisinde ortalama toplam değeri 16,26 olarak görülmüştür. Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumlarının toplam ortalaması ise 25,00-125,00 puan skalası içerisinde ortalama toplam değeri 76,03 olarak görülmüştür. Bulunan değerlere bakıldığında akademisyenlerin ankete katılımları ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir (Tablo 5). Çalışmamıza benzerlik gösteren araştırmalara baktığımızda; Gökdağ'a

göre Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ortaya koymayı amaçlayan birinci alt probleme ilişkin sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 22 ve maksimum aldığı puanın 58 olduğu görülmektedir. Spora ilgi duymaya yönelik yöneticilerinin tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. “Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 13 ve maksimum aldığı puanın 34 olduğu görülmektedir. Sporla yaşama yönelik yöneticilerinin tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin sporla yaşama yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 8 ve maksimum aldığı puanın 28 olduğu görülmektedir. Aktif spor yapmaya yönelik yöneticilerinin tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının biraz yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin minimum aldığı puanın 51 ve maksimum aldığı puanın 117 olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin spora yönelik tutum düzeylerinin ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Çarpıklık değerine bakıldığında ortalamanın üstünde bir dağılım sergilendiği yani okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (172).

Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile yaş değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile yaş değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spora ilgi duyma alt boyutunda yaş grupları 30 yaş ve altında olanlar ile

31-40 yaş aralığı ve 41 yaş ve üstünde olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda yaş grupları 30 yaş ve altında olanlar ile 31-40 yaş aralığı ve 41 yaş ve üstünde olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aktif spor yapma alt boyutunda yaş grupları 30 yaş ve altında olanlar ile 31-40 yaş aralığı ve 41 yaş ve üstünde olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Kadın akademisyenlerin yaşlarına göre spora yönelik tutumlarına baktığımızda 30 yaş ve altı gruptaki akademisyenlerin diğer yaştaki akademisyenlere göre spora yönelik tutumları daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 6). Çalışmamızı destekler nitelikteki çalışmalara baktığımızda; Okul yöneticilerinin yaşlarına göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan beşinci alt probleme ilişkin sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça spora ilgi duymaya yönelik tutumları giderek düşmektedir. “Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarından ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin sporla yaşama yönelik tutumlarından daha düşük

olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça sporla yaşama yönelik tutumları düşmektedir. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça aktif spor yapmaya yönelik tutumları düştüğü görülmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin yaşlarına göre tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “51 ve Üstü” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının “40 ve Altı” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından ve “41-50” yaş düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından daha düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Okul yöneticilerinin yaş düzeyleri arttıkça spora yönelik tutumları düştüğü görülmektedir. Yaş ilerledikçe fiziksel yorgunluğun artması ve yaşlılığın sosyal hayatta karşılığı daha az efor sarf ederek dinlenme zamanı olarak algılandığından böyle bir tutum oluştuğu düşünülebilir (172). Çalışmamızla zıtlık gösteren çalışmalara baktığımızda; Kangalgil ve ark. tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin yaşları büyüdükçe beden eğitimi ve spora karşı tutum puanlarının arttığı gözlenmiştir. Ancak bu çalışmada örneklem kapsamında yer alan öğrencilerin hazırlık sınıfına devam etmeleri nedeniyle yaş aralığı 18-22 yaş arasındadır. Öğrencilerinin yaşlarının birbirine çok yakın olması nedeniyle herhangi bir farklılık gözlenmemiş olabileceği düşünülmektedir (173). Türkmen vd., tarafından Bartın üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan spor tutumu

çalışmasında öğrencilerin yaş ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir (174). Tatar ve Kuru'nun 20-40 yaş arası çalışan ve çalışmayan kadınların spor yapmalarını etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi (Sivas il merkezi örneği) çalışmasında Araştırmaya katılan kadınların spor yapmalarında yaş önemli bir faktör değildir ($p>0.05$) şeklindedir (175). Araştırmaya katılan yöneticilerin spora yönelik tutum ölçeği bütün alt boyutlarının (spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma) ve spora yönelik genel tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bulguya dayanarak, yöneticilerin farklı yaş gruplarında olmalarının spora yönelik tutumlarında belirleyici bir parametre olmadığını söyleyebiliriz (176). Araştırma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin yaş grupları değişkenine bağlı olarak beceri gelişimi, sosyalleşme, dış görünüm, rekabet, sağlık ve spor tutum alt boyutlarının tamamında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$), (177). Koçak, Varol' un yapmış oldukları çalışmalara göre üniversite öğrencilerinin, yaşlara göre spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir saptanmadığı sonucunu elde etmişlerdir (178-179).

Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile medeni durum değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile medeni durum değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Bunun sonucunda kadın akademisyenlerin evli ya da bekâr olmaları spora yönelik tutumlarında bir değişiklik olmadığını göstermektedir (Tablo 7) . Literatüre baktığımızda, bu çalışmamıza eş değer bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile unvan değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile unvan değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spora ilgi duyma alt boyutunda unvanı öğretim görevlisi olan akademisyenler ile unvanı araştırma görevlisi, doktora öğretim üyesi, doçent ve profesör olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda unvanı araştırma görevlisi olan akademisyenler ile unvanı doktora öğretim üyesi ve profesör olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aktif spor yapma alt boyutunda unvanı öğretim görevlisi olan akademisyenler ile unvanı araştırma görevlisi, doktora öğretim üyesi, doçent ve profesör olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bunun sonucunda öğretim görevlilerinin spora ilgi duyma (46,84), sporla yaşama (26,27), aktif spor yapma (20,00) alt boyutlarında toplam ortalamaları diğer unvanların toplam ortalamalarına göre daha fazla olduğu görülmüştür, bu da öğretim görevlilerinin spora yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Tablo 8). Çalışmamızı destekler nitelikte herhangi bir bulguya rastlanmamıştır, ancak çalışmamıza zıtlık gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin görev türlerine göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan on birinci alt probleme ilişkin sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe okul yöneticilerinin görev türlerine göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Sporla Yaşam” alt faktöründe okul yöneticilerinin görev türlerine göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe okul yöneticilerinin görev türlerine göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı

görülmektedir. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin okul yöneticilerinin görev türlerine göre tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır (172).

Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile gelir durumları değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile gelir durumları değişkeni arasındaki farkın spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ancak aktif spor yapma alt boyutunda ki farkın istatistiki açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Spora ilgi duyma alt boyutunda gelir durumu 4000–6000TL ile 8001-10000TL olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda 4000–6000TL ile 6001-8000TL olanlar arasında ve 6001–8000TL ile 8001-10000TL olanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bunun sonucunda kadın akademisyenlerde 4000-6000 TL arası maaş alanların spor yönelik tutumları bütün alt ölçeklerde diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte aktif spor yapma ölçeğinde anlamlı bir fark olmamasına rağmen yine 4000-6000 TL arası maaş alanlar diğerlerine göre spora yönelik tutum ortalamaları daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 9). Çalışmamızı destekleyen ve zıttı olan çalışmalara literatürde rastlanmaktadır. Sivrikaya ve Kılçık tarafından öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada, ailelerin aylık gelir düzeyi arttıkça spora karşı daha olumlu tutumlar geliştirdikleri saptanmıştır (180). Dalkılıç tarafından öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve etkileyen faktörler üzerine yapılan çalışmada ise gelir seviyesinin ve ekonomik açıdan rahatlığın spora yönelmede ve olumlu tutum geliştirmede etken olduğu, gelir seviyesi ile spor yönelme arasında pozitif bir ilişki

olduğu bildirilmiştir (181). Kızılyallı tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, bireylerin aylık gelir ve sosyo-ekonomik durumları ile spora yönelik tutumlarında arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (182). Üniversite öğrencilerinin gelir durum değişkenine bağlı olarak spor tutum alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Gelir durumu kötü olan üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumları düşük değere sahiptir ($=3.25\pm.65$). Gelir durumu iyi olan üniversite öğrencilerinin ise spora karşı tutumları yüksek değere sahip olduğu saptanmıştır ($=3.69\pm.66$) (177). Türkmen, Abdurahimoğlu, Varol ve Gökdağ'ın yapmış oldukları çalışmada gelir durumu değişkeni sonuçlarına göre spora yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (174). Araştırmaya katılan yöneticilerin spora yönelik tutum ölçeği bütün alt boyutlarının (spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma) ve spora yönelik genel tutumlarının kişisel gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bulguya dayanarak, yöneticilerin farklı gelir düzeyine sahip olmalarının spora yönelik tutumlarında belirleyici bir parametre olmadığını söyleyebiliriz (176). Subramaniam ve Silverman tarafından gerçekleştirilen çalışmada, gençlerin spora ilişkin tutum ve ilgilerinde ekonomik durumdan ziyade içinde bulundukları sosyal ve sportif ortamların daha yüksek bir etkiye sahip olduğu ortaya konmuştur (183). Tokol , Aytaç ve ark tarafından yapılan çalışmalarda ve TİSK'in (1999) raporuna göre spora yönelik ilgi ve tutumlarda gelir ve ekonomik durumdan ziyade çalışma hayatı yoğunluğu, sportif alt yapı ve spor faaliyetlerine erkek ve kadın tüm bireylerin ulaşımının kolaylığı gibi faktörler etkili olmaktadır (184-185). Vural ve Uğurlu spora yönelik tutumların gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını tespit edilmiştir (186-187).

Kadın akademisyenlerin spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile aktif olarak spor yapma durumları değişkeni incelendiğinde; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları ile aktif olarak spor yapma durumları değişkeni arasındaki farkın tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spora ilgi duyma alt boyutunda aktif olarak düzenli spor yapanlar ile ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman spor yapmayanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Sporla yaşama alt boyutunda aktif olarak düzenli spor yapanlar ile ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman spor yapmayanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aktif spor yapma alt boyutunda aktif olarak düzenli spor yapanlar ile ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman spor yapmayanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bunun sonucunda kadın akademisyenlerde ara sıra spor yapanların spor yönelik tutumları bütün alt ölçeklerde diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 10). Araştırmamızı destekler nitelikteki benzer çalışmalara ve aksi yönde olan çalışmalara bakacak olursak; İmamoğlu aktif olarak spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora karşı tutumlarını karşılaştırdığı çalışmada spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilere göre Beden Eğitimi ve spora karşı tutum puanlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir (188). Zengin'in yaptığı çalışmada Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde hizmet alan 12-18 yaş arası erkek çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine ilişkin tutum düzeylerini incelediği çalışmada spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin tutumlarının daha yüksek seviyede olduğunu belirlemiştir (189). Okul takımlarında bulunan öğrencilerin spora ayırdıkları zamanın okul takımında bulunmayan öğrencilere göre daha fazla olması tutum puanlarının daha yüksek olmasında etkili olduğu

düşünülebilir (190). Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerinin spor yönelik tutum ölçeği puan ortalaması ile spor yapma durumu değişkeni arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Tukey testi sonuçlarına göre grupların bir biriyle anlamlı farklılıkları şöyle açıklanabilir. “Düzenli spor yapanların” puanları en yüksek, sırasıyla “Ara sıra spor yapanlar”, “Nadiren spor yapanlar”, “ “Hiç spor yapmayan” öğrencilerden daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir (179). Singh ve Devi tarafından yapılan çalışmada da spor yapan öğrencilerin spora yönelik tutumları, spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksektir (191). Kangalgil vd. , tarafından yapılan çalışmada da sporcu lisansına sahip üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının sporcu lisansına sahip olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (173). Türkmen vd., tarafından Bartın üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan spor tutumu çalışmasında öğrencilerin spor yapma durumu ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık düzenli spor yapan öğrencilerin diğer öğrencilere oranla daha yüksek tutum sergiledikleri söylenebilmektedir. Sonuç olarak Bartın Üniversitesi Fakülte öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının, “Yüksek” olduğu görülmektedir (174). Okul yöneticilerinin spor yapma durumlarına göre spora yönelik tutumları arasında farklılığın olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan on yedinci alt probleme ilişkin sonuçlara göre “Spora İlgi Duyma” alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spor yapan yöneticilerin spora ilgi duymaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. “Sporla Yaşam” alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı

farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin sporla yaşamaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. “Aktif Spor Yapma” alt faktöründe spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin aktif spor yapmaya yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Spora yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin spor yapan yöneticilerin tutumları ile spor yapmayan yöneticilerin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık spora yapan yöneticilerin spora yönelik tutumlarının, spor yapmayan yöneticilerin spora yönelik tutumlarından daha büyük olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır (172). Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutum puanları spor yapma durumu değişkenine göre incelendiğinde daha önce spor yapanların tutum puanları, daha önce spor yapmayanların puanlarından daha yüksektir ve bu fark spor yapanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (177). Gökdağ vd.’nin yapmış oldukları çalışmada düzenli spor yapan öğrencilerin diğer öğrencilere oranla daha yüksek tutum sergilediklerini bulmuşlardır (174). Koçak , Varol’ un yapmış oldukları çalışmalarda da spor yapan öğrencilerin spora yönelik tutumları, spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Literatürdeki çalışmalar yapılan bu çalışma sonucunu desteklemektedir (178-179). Araştırmaya katılan yöneticilerin spora yönelik tutum ölçeği bütün alt boyutlarının (spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma) ve spora yönelik genel tutumlarının spor yapma sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit

edilmiştir. Bu bulguya dayanarak, yöneticilerin farklı aralıklarla spor yapmalarının, spora yönelik tutumlarında belirleyici bir parametre olmadığını göstermiştir (176).

Sonuç olarak; Fırat Üniversitesindeki kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumları araştırıldığında 30 yaş ve altında olanların spora yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu, evli ya da bekar olmalarının spora yönelik tutumlarında bir değişikliğe neden olmadığını, öğretim görevlilerinin diğer unvandaki akademisyenlere oranla spora yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu ve ara sıra spor yapanların diğer spor yapma durumlarına göre tutumlarının yine yüksek olduğu görülmüş olup yaş, medeni durum, unvan ve aktif spor yapma durumlarındaki farklılaşma istatistiki açıdan anlamlı kabul edilmiştir.

Gelir durumu değişkeni açısından bakıldığında ise spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutunda 4000-6000 tl alan akademisyenlerin spora yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu ancak aktif spor yapma alt boyutunda her hangi bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kadın akademisyenlerin spor yaptıkça spora yönelik tutumlarının da arttığı görülmektedir.

Kadın akademisyenlerin spor etkinliklerine katılımlarını sağlayacak politikalar geliştirilmesi, spor alanlarının arttırılması ve spor yaptıkları esnada çocuklarının güvende olabileceği kreş vb. yerlerin olması da spora yönelik tutumlarının artmasına zemin hazırlayacaktır.

7. KAYNAKÇA

1. Erdemli, A. *İnsan, Spor ve Olimpizm-Spor Felsefesi Yazıları*, Sarmal Yayınevi, 1996.
2. Ketten, M. *Türkiye’ de Spor*, Ankara: Polat Ofset, 1993
3. Fişek, K. *Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi*, Bağırhan Yayınevi, 2. Baskı, Ankara,1998 ss.58
4. Coakley, J. J *Sport In Society, Issues and Controversies*, Collage Publishing, Santa Clara, 1986 ss.17.
5. Voigt, D. *Spor Sosyolojisi*, Çev. Ayşe Atalay, İstanbul, 1998
6. Aracı, H. *Okullarda Beden Eğitimi*, Bağırhan Yayın Evi, Ankara, 1999 ss.13
7. Çumralıgil, B. Görücü, A. *Örgütlenme ve Yönetim Biçimleriyle Spor*. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 2007
8. Armağan İ. *Sporun Toplum Bilimsel Temelleri*. İzmir: Ege Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Dergisi, 1981.
9. ARNAUD, Pierre: BROYER, J, *Des Cultures du Corps aux Techniques Sportives*, in *Psychopedagogies APS*, Toumousse, Privat, 1986
10. BRASCH, Robert. *How did Sport Begin*, London: Longman, England, 1972
11. Yazıcı, A. G. *Toplumsal Dinamizm ve Spor*, Uluslararası Türkçe Edebiyat ve Kültür Dergisi, 2014 Sayı:3/1, ss.396
12. Sonuç, A. *Zihinsel Engellilerde Sporun Öfke Düzeyine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman 2012
13. İnal, A. N. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*. Konya: Desen Ofset Matbaacılık, 2000
14. Tezcan M. “Toplumsal Değişme ve Spor,” *Türk Alman Kültür Sempozyumu Diyalogunda Spor Ahlaki ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar*, ss. 191
15. www.sporbilim.com Erişim tarihi 24.10.2019
16. Yıldırım, İ, Karaküçük, S., İmamoğlu A. F., Ekenci, G. " Beden Eğitimi ve Spor Öğrenimi Veren Yüksek Öğrenim Kurumlarının Öğretim Programlarının Toplumsal Beklentilere Uygunluk Düzeyleri Bakımından Analizleri“, *Eğitim Dergisi*, Yıl: 1993. S.3, 56s

17. Yetim, A. A. Sosyoloji ve Spor. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, ss.112
18. Yavaş, M., İlhan, A. , 1996. Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri. Melisa Matbaacılık.
19. Güçlü, a.g.e. ss 461-475
20. Öztürk F. Kuter M, Antrenör ve Sporcu El Kitabı, Bağırhan Yayın Evi, 2. Baskı, Ankara, 1999
21. Bauman S, Uygulamalı Spor Psikolojisi, (Çev. H.C. İkizler ve Ali Osman Özcan), Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul, 1994
22. Alpman C, Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi, Can Reklam Evi, BasınYayın Ofset Matbaacılık, Ankara, 2001
23. Özbaydar S, İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi, Altın Kitaplar Yayınevi, Ankara, 1999
24. Hazar M. Eğitsel Oyunlar, Tutibay Yayınları, Ankara, 1996, ss. 15
25. Kuru E. Sporda Psikoloji, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara, 2000, ss.105
26. Özdağ S., Kürkçü R. Kartal R. Aytekin U. Engellilerde Beden Eğitimi Spor. Ankara. Saray Kâğıtçılık ve Matbaacılık, 2006
27. Çakmakçı, S. Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmelerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 2001.
28. Açıkada C. ve Ergen E, Psikolojik Antrenman, Bilim ve Teknik, Ankara, 1986
29. Erkan N. Yaşam Boyu Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998, ss. 3
30. Akgün N. Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, 2. Baskı, İzmir, 1986
31. Sevim Y. Antrenman Bilgisi, Tutibay Yayınları, Ankara, 1997
32. Erkan N. Yaşam Boyu Spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi, 1998.
33. Müftüoğlu O. Yaşasın Hayat, 13. Baskı, İstanbul, 2003
34. Cox, R.H.,. Sport Psychology: Concepts and Applications. 4th ed. The McGraw-Hill, 1998, 236-271s

35. Şimşek, K.Y. , Çocukların Spora Yönlendirilmesinde Ailenin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (2005 Eskişehir il örneği). Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir 2005
36. Himbergh, Hutchinson, ve Roussell,. Teaching Secondary Physical Education: Preparing Adolescents to Be Active for Life, Human Kinetics, United States. , 2003 p. 51, 55
37. Erkal EM. , Sosyolojik Açıdan Spor. İstanbul: Kutsun Matbaa Reklamcılık Merkezi, 1992
38. Erkal, M. Güven, Ö. , Ayan, D. Sosyolojik Açıdan Spor. 3. Baskı İstanbul. Der Yayınları, 1998 147- 179.
39. Tamer, K. Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. Anadolu Üniversitesi Yayınları Eskişehir 1998
40. Açak M. Ilgın A. Erhan S. Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı. Malatya: Dünya Ambalaj San. Tic. Matbaa Tesisleri, 1997.
41. Tezcan M. Toplumsal ve Kültürel Değişme Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayını, 1991.
42. Coşkun H. Bir Tutundurma Aracı Olarak Spor Sponsorluğu. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1999
43. Şahan H. ve Çınar V. Küreselleşme ve iletişim Teknolojilerinin Spor Organizasyonları Üzerine Etkisi 3. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, Celalabat -Kırgızistan, 2005.
44. Atkinson, L.R., Atkinson, C. R., Smith, E. E., Bem, J. D., ve Hoeksema-Nolen, S.. Psikolojiye Giriş, (Y. Alogan, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınları 1999
45. Kağıtçıbaşı, Ç. Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş. (12. Basım). İstanbul Evrim Yayınevi 2010.
46. Ozankaya, Ö. Toplumbilim Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 1975
47. Allport GW,.The historical background of modern social psychology. In G. Lindzey (Ed. JA handbook of social psychology, Vol. 1, Cambridge, Mass: Addition Wesley. 1954 P-45, pp. 3-56.
48. Fishbein M, An investigation of the relationships between beliefs about an object and the attitude toward that object. Human Relations, 16, 233–240. 1963.
49. İnceoğlu, M. Tutum algı iletişim. (I. Baskı). Ankara: Verso Yayıncılık, 1993

50. Plotnik, R. Psikoloji'ye Giriş. (Çeviren: Tamer Geniş). İstanbul: Kaknüs Yayınları 2009.
51. Silverman, S., Subramaniam, P. R. Student Attitude Toward Physical Education and Physical Activity: A Review of Measurement Issues and Outcomes. Journal of Teaching in Physical Education. Volume:19, Number:1, 1999.
52. Tavşancıl, E. Tutumların Ölçülmesi Ve Spss İle Veri Analizi (2.Baskı) Nobel Yayınları. Ankara 2005.
53. Hanyaloğlu, Eda, Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile Sahip Oldukları Anne-Babalık Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.
54. Durmuş, R. 3 – 6 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Anne Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. , Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri A.B.D. İstanbul 2006
55. Aydın, O. Davranış Bilimlerine Giriş. Yayın No:173. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi. 1987.
56. Batmaz, V., Isın, G. ve Tolon, B. Ben Ve Toplum. Ankara Teori Yayınları 1985.
57. Tolan, B., İsen, G., Batmaz, V. Toplum Ve Ben-Sosyal Psikoloji. İstanbul. Teori Yayınevi 1985.
58. Kağıtçıbaşı, Ç. Yeni İnsan ve İnsanlar (10. basım), Evrim Yayınevi. İstanbul, (2005). S: 102,103.
59. İnceoğlu, M. Tutum Algı İletişim. (5.baskı) Beykent Üniversitesi Yayın Evi, İstanbul(2010).
60. Tavşancıl, E. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Nobel Yayıncılık, Ankara, (2006). S:72-79.
61. Fishbein M, Ajzen I. Belief, attitude, intention, and behavior, Reading, MA: Addison-Wesley. 1975
62. Hovland CI, Janis LL, Kelly HH,. Communication and persuasion, New Haven, Yale University Press. 1953
63. Sakallı, N. Sosyal Etkiler, İmge Kitapevi, Ankara 2001.
64. Kaya, A. İlköğretim öğrencilerinin anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi. Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji A.B.D., İstanbul 2010.

65. Baysal, A. C. ve Tekarslan, E. Davranış Bilimler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi(1981).
66. İnceoğlu, M. Tutum Algı İletişim. Ankara: Verso Yayıncılık 2000. Ss.9
67. Eagly H, Chaiken S,. The psychology of attitudes. Orlando, FL: Harcourt Brace Jovanovich College Publisher. 1998
68. Agarwal J, Malhotra NK, An integrated model of attitude and affect. Journal of Business Research, 2005. 58(4), 483–49.
69. Erdoğan, İ. İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış. Dönence Yayınları İstanbul 1999.
70. Hünük, D. Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlk Öğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.
71. Demirhan, G., Altay, F. Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği, İl. Spor Bilimleri Dergisi 2001. 12(2). 9-20.
72. Tekarslan, E., Baysal, C., Şencan, H., Kılınç, T. Sosyal Psikoloji, İstanbul Filiz Kitapevi, İstanbul, (1989). S:168.
73. Tavşancıl, E. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayınları(2002).
74. Defleur ML, Westie FR,. Attitude as a scientific concept. Social Forces1963, 42, 17–31.
75. Janis LL, Kelly HHCommunication and persuasion, new haven, Yale University Press. , 1953.
76. Güney, S. Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü. Ankara: Ocak Yayınları (1998). s.63
77. Kağıtçıbaşı, Ç. Yeni İnsan ve İnsanlar. Evrim Yayınevi. İstanbul 1999. s.129-130
78. Baysal, A. C., Tekarslan, E. Davranış Bilimleri. (2.Baskı). İstanbul: Avcıol Basım Yayın. (1996). s.254
79. Ertürk, S. Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basım Evi. (1972). s.12

80. Çetin, İ. Anadolu Öğretmen Lisesi Ve Düz (Genel) Lise Çıkışlı Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Ankara 2003.
81. Mišigoj DM,. Attitudes Towards Exercise And The Physical Exercise Habits Of University Of Zagreb Students. Zagreb 1999
82. Huddleston S, Mertersdorf J, Araki K, Physical Activity Behavior And Attitudes Toward Involvement Among Physical Education, Health, And Leisure Services Pre-Professionals. University Students Journal, 2002. 36(4), 555.
83. Gošnik J, Bunjevac T, Sedar M, Prot F, Bosnar K.. Sport experience of undergraduate university students. In D. Milanović, & F. Prot (Ed.), Proceedings of 3rd International Scientific Conference, "Kinesiology - New Perspectives" (pp. 457–461). Faculty of Kinesiology, Zagreb. 2002
84. Kuçuradi Dİ, 1971. The Problem Of Value İn Terms Of Human Philosophy. Yankı Publications, Ankara.
85. Özyürek M, Changing The Attitudes Towards The Handicapped. Kök Publishing Ankara. 2006., Pp 11-23,
86. Nicholson M. Introduction Participation İn Sport. International Policy Perspective. Routledge. New York. 2011
87. Marquis WA, Baker BL,. Sport Participation Of Children With Or Without Developmental Delay: Prediction From Child And Family Factors. Res. Dev. Disabil, 2015 37, 45-54.
88. Naspe. Moving Into The Future National Physical Education Standards: A Guide To Content And Assessment. , 1995 Erişim tarihi 10 Eylül 2019. Erişim tarihi 18 Kasım 2019. Erişim adresi,<https://www.peacefulplaygrounds.com>. Boston
89. Amman T. Kadın ve Spor. Morpa Kültür Yayınları İstanbul 2005.
90. Mcpherson BD, Curtis JE, Loy JW, The Social Sgnificance Of Sport, Human Kinetics Champaign, 1989
91. Karacan S. Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarının Tarihsel Gelişimi, Tsa Dergisi 2003. 7(2), 145-154
92. Boutilier MA, San Giovonni L. Öpolitics, Public Policy And Title IX, Some Limitations Of Liberal Feminizm, Birelli S, Cole CL, Women, Sport And Culture, Humen Kinetics, U. S. A. , 1994
93. Koca C. and Aşçı F. H. Gender Role Orientation in Turkish Female Athletes and Non-Athletes. Women in Sport and Physical Activity Journal, (2005). 14 (1). 87

94. Martin S. B., Richardson P. A., Weiller K. H. and Jackson A. W. Role Models, Perceived Sport Encouragement and Sport Expectancies of United States Adolescent Athletes and Their Parents, *Woman In Sport and Physical Activity Journal* Vol (2004) 13 (1).18-27
95. Koca C. (T.y.) Kadınların Spor Tarihi Bir Mücadele Tarihidir. www.cinsiyetvespor.org/WEB-Kadinvesportarihi.pdf . Erişim Tarihi 28 Ekim 2019
96. Açıkada C, Ergen E, Bilim Ve Spor, Büro Tek Ofset Matbaacılık Ankara 1990.
97. Willis P, Women In Sport In Ideology, Birelli S, Cole CL, Women, Sport And Culture Human Oping, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmalar, Elazığ
98. Mcpherson BD, Curtis JE, Loy JW, The Social Sgnificance Of Sport, Human Kinetics, Champaign, 1989
99. Doğramacı, E. Türkiye’de kadının dünü ve bugünü. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 1989.
100. Tayga, Y. Türk Spor Tarihine Genel Bir Bakış. Ankara: GSGM Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı. (1990).
101. Atalay, A. Osmanlı Ve Genç Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Sporda Batılılaşma Hareketleri. Spor Yönetimi Ve Bilgi Teknolojileri Dergisi (Elektronik Dergi) (2007b)., 2(2), 30-35.
102. Konan, B. Türk Kadınının Siyasi Hakları Kazanma Süreci. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (2011). 60(1), 157-174.
103. Yaprak P, Feminist Teorilerin Sporla İlgili Yaklaşımlarının Türkiye’de Elit Spor Ekseninde Analizi, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
104. Atalay K, Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Sporları. GSGM, Ankara,1999.
105. Göde O, Köksal N. Gelişen Spor-Tıp İlişkisinin Bayan Sporcuların Sağlık Sorunlarına Getirdiği Çözüm Önerileri ve Sportif Performanslarının Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar. Pamukkale Üniversitesi. Eğitim Fak. Dergisi, (1996). (1): 64-73
106. Özmaden, M. TİCİ Dönemi Sporla İlgili Gelişmeler ve Dönemin Spor Anlayışı. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2010. 8(2), 11-25.
107. Tayga, Y. Türk spor tarihine genel bir bakış. Ankara: GSGM Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı 1990.

108. Atalay, A. Türkiye’de Osmanlı döneminde ve uluslaşma sürecinde kadın ve spor. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi, 2007a. 2(2), 24-29.
109. Sağ, V. Tarihsel süreç içerisinde Türk kadını ve Atatürk. CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2001. 2(1), 9-23.
110. Mirzeoğlu, N. Spor biliminin tarihsel temelleri. Spor bilimlerine giriş. Spor Yayınevi 2011.
111. Cumhuriyet Gazetesi, [Http://Bilimteknik.Cumhuriyet.Com/Haber/Diger/5646/Sporda Ve Bilimde Cumhuriyet Kadınları](http://Bilimteknik.Cumhuriyet.Com/Haber/Diger/5646/Sporda%20Ve%20Bilimde%20Cumhuriyet%20Kadınları). Html, web adresinden 06.09.2019 tarihinde edinilmiştir.
112. Şafak, Z. Türkiye'nin İlk Kadın Ralli Pilotu. (2009). [http://www.hürriyet.com.tr/otoyaşam/ 11535732.asp](http://www.hürriyet.com.tr/otoyaşam/11535732.asp) web adresinden 05.06.2019 tarihinde edinilmiştir
113. Fasting, K. and Pfister, G. Opportunities and barriers for women in sport: Turkey. Women of Diversity Productions. (1999).
114. Koca C, Bulgu N, Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel bir bakış. Toplum ve Bilim, 103, 163-184. 2005.
115. Hacısofaoğlu İ, Fiziksel Etkinliklerin Kadınların Bedenlerinin ve Toplumsal Kimliklerinin Yapılanmasındaki İşlevi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2005.
116. Atrensd, The My The Of Fat. The Good Weekend. September 8: 28-32. 2000.
117. Amman MT, Kadın ve Spor. 1. Basım, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2005. ,s.17-22, 33-46.
118. Amman MT, Kitle Sporunun Toplumsal Dinamikleri. Çamlıca Yayınları, İstanbul, 2006, s.13-14,
119. Bordo S, Anorexianervosa, “Feminis mandfoucalt: Reflections On Resistance”(I. Diamond Ve L. Quinby)’De, Md: Northernuniversitypress, Boston,1988.
120. Smith P, Men İn Feminism: Men And Feminist Theory, “Men İn Feminism”(Jardineave Smith P), Routledge, London, 1987.
121. Dellaloğlu BF, Toplumsalın Yeniden Yapılanması, Habermas Üzerine Bir Araştırma. Bağlam Yayınları, İstanbul 1998, 220
122. Gillet B, Spor Tarihi, Gelişim Yayınları, Durak M.,(Çeviren) İstanbul, 1975, s.11-12, 13-46

123. Amman MT, Modernleşme Sürecinde Kadın ve Spor. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2005
124. Gürten K, Harpastum'dan Televizyon Futboluna: Spor, Endüstrileşme ve Hukuk İlişkisi Üzerine Düşünceler. Toplum ve Bilim Dergisi, Birikim Yayınları, İstanbul 2005. ss.103: s.138-146
125. Elias N, Dunning E, Quest For Excitement: Sport and Leisurein The Civilizing Process. Oxford, Blackwell, 1986
126. Black DR, Eating Disorders Among Athletes. American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Danc. 1991.
127. Odabaşı, F., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S. ve Mısırlı, Z. A. Küreselleşen Dünyada Akademisyen Olmak. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (2010). Ss.10(3), s.127-142.
128. Özdemir, M. Ç., Ünsal, H., Yüksel, G. ve Cemaloğlu, N. Türkiye'deki Öğretim Elemanlarının Çocuklarına, Öğrencilerine ve Meslektaşlarına İlişkin Değer Tercihleri. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi 2010. 1071-1112.
129. Aksu, M. ve Başaran, S. T. Temel Amaçlarına Hizmet Etme Bakımından Anadolu Öğretmen Liselerinin Etkinliği. Eurasion Journal of Educational Research, (2005). 19, 136-154.
130. Başaran, B. I.. Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir İnceleme. Ege Eğitim Dergisi, 2004 5, 7-15.
131. Titrek, O. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinin Duygusal Zekâ Yeterliliklerini İş Yaşamında Kullanma ve Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin karşılaştırmalı Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (2004).
132. Ereş, F. ve Çalık, T. Kariyer Yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi (2006).
133. İmtihan Akademik Kariyer Nedir, Nasıl Yapılır? (2010). <http://www.imtihan.org>. Erişim Tarihi: 10 Eylül 2019
134. Akbalık, K. Akademik Kariyerin Karlı Yolları. (2010). Web: [http:// www.akbalix. com /blog/akademik-kariyerin-karli-yollari.html](http://www.akbalix.com/blog/akademik-kariyerin-karli-yollari.html). Erişim Tarihi: 12 Kasım 2019.
135. Türkyılmaz, A. Akademisyenliğin Yol Haritası. Genç Kariyer Akademik Basamaklar, (2004). 13-16.
136. Naymansoy, G. Türkiye'de Bilim Kadınları ve Bilimin Gelişimine Katkıları. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (2009).

137. Türkyılmaz, A. Akademisyenliğin Yol Haritası. Genç Kariyer Akademik Basamaklar, (2004). 13-16.
138. Hablemitoğlu, Ş., Gönen, E. ve Özmete, E. İş Aile Yaşamının Dengelenmesi: (2004). Akademisyen Kadınlar Üzerinde Bir Araştırma. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları
139. Gönen, E., Hablemitoğlu Ş. ve Özmete E. Akademisyen Kadınlar. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları(2004).
140. Er. D. Fatma Aliye (Topuz) Hanım(1862-1936) Ve Kadının Toplumdaki Yeri hakkındaki Fikirleri. e-Journal of New World Sciences Academy, (2011). 6(2), 380-395.
141. <http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/28222>. Erişim Tarihi: 14 Haziran 2019.
142. İrey Ç. Türkiye Üniversitelerinde Kadın Emek Gücü, Selçuk Üniversitesi Kadın Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. (2011).
143. Öztan E., Doğan, S. Akademik Cinsiyeti: Yıldız Teknik Üniversitesi Örneği Üzerinden Üniversite ve Toplumsal Cinsiyet. Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi. (2015). (46): 191-222.
144. Başarır F., Sarı, M. Kadın Akademisyenlerin “Kadın Akademisyen Olma” ya İlişkin Algılarının Metaforlar Yoluyla İncelenmesi. Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi. (2015). (5)1: 41-51
145. Yılmaz E., Özdemir, G. Türkiye’de Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Karşılaştıkları Sorunlar ve Tarıma Bakış Açıları. Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi. (2012). 9(2): 50-56.
146. Ergöl Ş., Koç G., Eroğlu K., ve Taşkın, L. Türkiye’de Kadın Araştırma Görevlilerinin Ev ve İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Güçlükler. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, (2012). 2(1), 43-49. doi: 10.5961/jhes.2012.032
147. Acar E. İşletme Yönetiminde Duygusal Zekânın Yeri ve Önemi Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay. (2007).
148. Şentürk B. Çokuz Ama Yokuz Türkiye’deki Akademisyen Kadınlar Üzerine Bir Analiz 2015. Vira Verita E-Dergi, 2, 1-22.
149. Özkanlı Ö. Ve Korkmaz A. Kadın Akademisyenler. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, (2000). Yayın No: 586

150. Sarı E. ve Çevik A. Kadın İçin Kariyer Gelişiminin Önemi. Uluslar Arası – Disiplinler Arası Kadın Çalışmaları Kongresi. (65–75). 05–07 Mart 2009. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Basım Evi 2009.
151. Güzel B., Cömert, B., Aile İşletmelerinde Kadın İstihdamı: Marmaris Uygulaması, 2. Aile İşletmeleri Kongresi, İstanbul 2006
152. Bayrak S., Yücel A., Kadın Cinsiyeti, Yöneticilik Ve Güç Bir Paradoks Mu?, Erciyes Üniversitesi 8. Ulusal Yönetim Ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 25-27 Mayıs Nevşehir 2000
153. Kuzgun Y., Sevim, S.A., “Kadınların Çalışmasına Karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, (2005) Cilt.37 Sayı.1
154. Yıldırım N., “Kadınlara Karşı Ön Yargı ve Ayrımcılık”, Uluslararası Disiplinler Arası Kadın Çalışmaları Kongre Bildirileri, (2009), Cilt: 1; 433-446
155. İnandı Y., Özkan, S., Peker, S., Atik, Ü., “Kadın Öğretmenlerin Kariyer Geliştirme Engelleri”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2009, Cilt: 5, Sayı: 1; 77-96.
156. Bildirici E. Melike, Anafarta, Nilgün ve Aykaç, Elçi Türkiye Üniversitelerinde Kadın Emek Gücü. İktisat-İşletme ve Finans Dergisi, (2003). SAYI 18(206), 92–108.
157. Kılıç, Metin ve Şener, Gülden, Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarındaki Sosyolojik Etkenler ve Yapısal Kısıtlamalar, Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, (2013) sayı 3(3), ss. 220-227.
158. Özdemir, Damla ve Tanyıldız, E. Zeynep Bilim Kadını Olmak: Bilimsel İşgücünde Kadın ve Cam Tavan. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. (2011). Erişim Tarihi 27 Temmuz 2019, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1303976716_8.Turkiyede_Bilim_Kadını_Olmak_Bilimsel_İş_gücünde_Kadın_ve_Cam_Tavan.pdf
159. www.yök.gov.tr
160. Dever A. Spor Sosyolojisi. İstanbul: Başlık Yayınları 2010
161. İnal A.N. Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. (1. Baskı) Ankara: Nobel Yayın 2003.
162. Arslanoğlu K. Futbolun Psikiyatrisi. İstanbul: İthaki Yayınları 2005.
163. Özsoy, S. Türk Spor Medyasında Kadın. Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences, 2008. 19(4), 201-219.

164. Bingöl H. Olimpiyatlarda Derece Yapan Türk Sporcularının Kariyer Planlama Profillerinin Belirlenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü (2011).
165. Açıkkada C., Ergen, E. Bilim ve Spor. Ankara: Ofset Basım 1990.
166. Amman M.T. Kadın ve Spor. İstanbul: Morpa 2005.
167. Koca C., Bulgu N. Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış 2005.
168. Karakılıç M., Alay S., Koçak S. Kadın ve Yönetici: Aday Yöneticiler, Yönetimsel Becerilerde Cinsiyete Özgü Kalıplara Sahip Midirler?. Spor Bilimleri Dergisi, 2008. Sayı 19(4), ss.220-237.
169. Shaw S., Hoeber L. "A Strong Man is Direct and A Direct Woman is A Bitch": Gendered Discourses And Their influence On Employment Roles in Sport Organizations. Journal Of Sport Management, (2003). 17(4), ss.347-375.
170. Bingöl H. Yükseköğretim Kurumlarında Spor Eğitimi Veren Kadın Akademisyenlerin Kariyer Engellerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2017
171. Alay S., Koçak, S., Karakılıç, M. 22. Annual Conference of the North American Society for Sport Management (NASSM). Relationship Between Sex Role Stereotypes and Requisite Management Characteristics Among Undergraduate Male Sport Management Students. Ft. Lauderdale, Güney Florida, 2007. 1, 82.
172. Gökdağ M. Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumları Ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin Araştırılması (Bartın Örneği). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. 2018
173. Kangalgil M, Hünük D, Demirhan G. İlköğretim, Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J. Of Sport sciences, 2006.17(2): 48-57.
174. Türkmen M., Abdurahimoğlu Y., Varol S. ve Gökdağ M. İslami İlimler Fakültesi Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği). International Journal Of Contemporary Educational Studies (Intjces), 2016. 2(1), 48-59
175. Tatar N. Ve Kuru M. Açıklamalı Yöntemlere Karşı Araştırmaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımı: İlköğretim Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkileri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2009. 25(25), 153-165.

176. Temel A.S. Yöneticilik Kademesinde Görev Yapmakta Olan Çalışanların Düşünme Stilleri İle Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2019
177. Çiçek E.D. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Üniversite Öğrencilerinin Spora Katılım Ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi “Adana İli Örneği” Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019
178. Koçak F. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2014. 12(1): 59-69
179. Varol R. Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın. (2017).
180. Sivirikaya Ö, Kılçık. İlköğretim Okulları 2. Kademe Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumların Belirlenmesi. Düzce Örneği. 2017
181. Dalkılıç M. İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Master's Thesis. Institute Of Social Science. Karamanoğlu Mehmet Bey University, Karaman. 2011
182. Kızılyallı M. Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına İlişkin Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, 2012
183. Subramanian PR And Silverman S., Middle School Students' Attitudes Toward Physical Education Teach. Teacher Educ, 2007, 23, 602-611.
184. Tokol A. Dünya’da Kadın İşgücü, TİSK. Türkiye’de Kadın İşgücü Seminerleri I-II, Bursa. 28 Nisan 1999,
185. Aytaç S, Sevüktekin M, Işığışok Ö, Bayram N, Yıldız S, Eryiğit KY., Çağdaş Sanayi Merkezlerinde Kadın İş Gücünün Konumu: Bursa Örneği. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu 2001: 219.
186. Vural H, Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları Ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın. 2017.
187. Uğurlu MF. Üniversite Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum Ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi: Adıyaman İli Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep. 2012.

188. İmamoğlu C. Aktif Olarak Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, (2011). 48-49.
189. Zengin S. Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde Hizmet Alan 12-18 Yaş Arası Erkek Çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum Düzeyleri ile Benlik Saygılarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya. (2013).
190. Kazanoğlu İ. Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları Ve Öz yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Atatürk Üniversitesi Kış Sporları Ve Spor Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: 2019
191. Singh RKC. Ve Devi KS Attitude Of Higher Secondary Level Student Towards Games And Sports. International Journal Of Physical Education, Fitness And Sports. 2013. 2(4), 80-85.

ÖZGEÇMİŞ

17.01.1989 Elâzığ Keban ilçesi doğumlu olup İlkokul ve Orta Öğrenimimi Elazığ Keban ilçesi Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu ve Elazığ Vali Mehmet Lütfullah Bilgin İlköğretim Okullarında tamamladım. Elazığ Hıdır Sever Lisesinden 2005 yılında mezun oldum. Elâzığ Fırat Üniversitesi Sivrice Meslek Yüksek Okulu Turizm Ve Otelcilik bölümünü 2007 yılı itibariyle bitirdim. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İşletme Bölümünü 2009 yılında bitirdim. 2011 yılında Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği bölümünü kazandım ve 2015 yılında bölüm 2.si olarak mezun oldum. 2015 yılında Fırat Üniversitesi Pedagojik Formasyon eğitimi aldım. 2016 yılı itibariyle Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Anabilim Dalında lisansüstü eğitimi almaktayım.